

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Disertační práce

Smluvní podmínky FIDIC v České republice

**FIDIC Conditions of Contract
in the Czech Republic**

Zpracovatel:

JUDr. Lukáš Klee

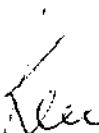
Školitel:

Prof. JUDr. Květoslav Růžička, CSc.

PRAHA 2009

"Prohlašuji, že jsem tuto disertační práci zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal, způsobem ve vědecké práci obvyklým"

V Praze dne 2. 11. 2009

.....
JUDr. Lukáš Klee

Úvod a cíle práce

Smluvní podmínky Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils¹ jsou jedny z nejrozšířenějších a nejpoužívanějších obchodních podmínek smlouvy o dílo v současném světě stavebnictví. Jde primárně o vzorový dokument pro použití v podmínkách mezinárodní investiční výstavby. Je ovšem podle mého názoru zajímavé sledovat přínosné působení těchto podmínek v České republice a analyzovat problémy, které vznikají při jejich aplikaci.

Výhoda FIDIC vzorů spočívá i v tom, že uživatel většinou nepracuje pouze s všeobecnými smluvními podmínkami, ale s kompletním souborem dokumentů potřebných pro úspěšnou realizaci zakázky, jako jsou různé dílčí vzory od formulářů pro zadávací řízení až po řešení sporů. V jednotlivých knihách pak nalezneme též komentáře, vysvětlení či pokyny pro jejich použití.

Moje práce se bude zaměřovat především na právní aspekty smluvních podmínek FIDIC CONS („Conditions of Contract for Construction for Building and Engineering Works Designed by the Employer“²) a jejich použití na infrastrukturních projektech v prostředí českého práva, FIDIC P/DB („Conditions of Contract for Plant and Design-Build“³) a FIDIC EPC („Conditions of Contract for

---

¹ V praxi je obecně zažitá zkratka FIDIC. V České republice se používá překlad „Mezinárodní federace konzultačních inženýrů“.

² V předchozích verzích „Red Book“, „červená kniha“ dnes se používá i zkratka „CONS“.

³ V předchozích verzích „Yellow Book“, „žlutá kniha“ dnes se používá i zkratka „P/DB“.

EPC/Turnkey Projects“⁴). Budu pracovat převážně s aktuálně nejvíc používanými vzory ve verzi roku 1999.

Považuji za nutné vysvětlit specifika jednotlivých knih, hlavně z hlediska alokace rizik, proto se v práci zabývám i srovnáním základních rozdílů mezi nimi.

Smluvní podmínky FIDIC mají svůj původ v praxi anglo-amerického práva. I když jsou poslední vzory značně „poevropštěny“ a na jejich přípravě se podíleli i právníci z kontinentálně – evropského prostředí, přesto jejich použití v kontextu českého práva přináší některé⁵ relativně nové instituty.

Mimo jiné i v důsledku neznalosti zahraniční praxe a různého výkladu smlouvy vznikají při realizaci velkých stavebních projektů spory. Na (nejen) stavebních projektech v mnoha státech světa se k řešení takových sporů z různých důvodů často používají tzv. alternativní metody⁶, jejichž praxe je neodmyslitelně spjata též s příslušnými principy smluvních podmínek FIDIC. Proto se moje práce věnuje i postupům při uplatnění claimů a sporům (a způsobům jejich řešení).

Tradice smluvních podmínek FIDIC je od jejich vzniku založena na vhodném rozdělení rizik mezi objednatele a zhotovitele, proto považuji za nutné věnovat část výkladu této problematice, a to i ve vazbě na pojištění.

V dnešní době a situaci sjednocování veřejnoprávních i soukromoprávních principů a regulací je podle mého názoru důležité posoudit celou problematiku v kontextu mezinárodního obchodu, lex

---

⁴ V předchozích verzích „Silver Book“, „stříbrná kniha“ dnes se používá i zkratka „EPC“ nebo „EPCT“.

⁵ Pro naše právní a společenské prostředí.

⁶ Alternativy k řešení sporu prostřednictvím příslušného soudu či případně arbitráže.

mercatoria, kolizního práva a vztahu unifikované smlouvy k právu hmotnému.

V části práce bych se chtěl tedy zamyslet nad působením podmínek FIDIC v oblasti mezinárodního obchodu. Z části bych se tedy rád pohyboval v oblasti mezinárodních dodávek investičních celků. A to i z hlediska situací, kdy stojí na straně objednatele stát.

V jednotlivých úvahách se budu věnovat též normám upravujícím vztahy mezinárodních obchodníků a jejich historické potřebě řešit spory alternativní cestou.

Stranou neponechám ani vztah FIDIC k „lex constructionis“ v rámci „lex mercatoria“, přičemž cílem této práce bude zároveň posoudit vliv mezinárodně standardizovaných podmínek na vnitrostátní obchodní praxi nebo dokonce i vnitrostátní právo. Tento vliv je totiž nesporný. V prostředí České republiky je například používán prakticky doslovný překlad CONS verze z roku 1999 ve formě vzorového dokumentu Obchodní podmínky staveb pozemních komunikací, který vydalo Ministerstvo dopravy a spojů.⁷

V moderním stavebnictví bude úspěšný ten, kdo se bude lépe pohybovat mezi hranami trojúhelníku parametrů - termín, kvalita a cena. Dá se říct, že v termínu a kvalitě dnes umí stavět poměrně široké spektrum stavebních společností. Rozhodující parametrem (v dnešní době „pro přežití“) se stává schopnost zakázku získat a realizovat se ziskem⁸.

Claimový management je nutnou součástí kvalitního řízení stavebního projektu ve světovém kontextu. Všem účastníkům stavebního projektu by měl přinést přehlednost, vyšší kvalitu řízení a zhotoviteli vyšší zisk.

---

⁷ Odbor pozemních komunikací.

⁸ K tomu: Souček, Z: Firma 21. století. Praha, PROFESSIONAL PUBLISHING, 2005, str. 99.

Pro účely této práce se budu věnovat spíše okrajově samostatným částem claimového managementu, kterými jsou claimový management subdodavatelských smluv a claimy objednatele. K problému budu tedy přistupovat spíše zúženě jako ke claimům (nárokům) zhotovitele vůči objednateli.⁹

Cílem mé práce je tedy (vedle analýz popsanych v úvodu) také zpracování systému claimové agendy na standardním stavebním projektu podle FIDIC CONS. Proto bude část mé práce doplněna i o praktické pomůcky (vzorové dokumenty, formuláře) pro vedení tzv. claimové agendy¹⁰.

Častým důvodem sporů bývají též nedostatky a nejasnosti při překladech odborné terminologie. Komparatistickou prací jsem se snažil dosáhnout přehledu základní terminologie a obrátů v anglicko-česko-německo-francouzském slovníku, který tvoří poslední výstup mé práce.

---

⁹ Půjde tedy vlastně o claimy dle článku 20.1 „Conditions of Contract for Construction for Building and Engineering Works Designed by the Employer“ FIDIC.

¹⁰ Jinak též „Claimový management“, tzn. agenda vypracování a evidování korespondence (či další dokumentace) související s uplatněním claimu, rozhodnutím o jeho oprávněnosti či následným sporem o jeho oprávněnost.

1. Kapitola

1.1. Fédération Internationale des Ingénieurs- Conseils

1.1.1. Historie a statut FIDIC

Organizace FIDIC, která sídlí ve švýcarském Lausanne byla založena v roce 1913 ve Francii a postupně se rozšiřovala o členy v celosvětovém kontextu. Jde o nevládní organizaci uznávanou Spojenými národy, významnými světovými bankami, Evropskou komisí i dalšími mezinárodními institucemi. Federace byla založena v roce 1913 k podpoře obecných zájmů svých členských asociací a k šíření informací v zájmu svých členů. Hlavní význam však FIDIC získal až po 2. světové válce, kdy se začal zvětšovat tak, že dnes spojuje asociace z více než sedmdesáti zemí všech kontinentů.

V roce 1957 byly vydány první vzorové „Conditions of Contract for Works of Civil Engineering Construction“, jež založily tradice tzv. „červené knihy FIDIC“.¹¹ Protože technický vývoj ve stavebnictví jde stále dopředu (ve 20. století tempem závratnějším než kdy jindy) bylo zřejmé, že původní verzi smluvních podmínek je nutné revidovat. To se stalo především v roce 1978 a následně v roce 1999¹², kdy vznikla dodnes nejpoužívanější a podle mého mínění i nejlepší First Edition se čtyřmi základními knihami.

Jedním ze 78 členů federace je prostřednictvím CACE¹³ i Česká republika. K postupnému rozšíření aplikace knih¹⁴ FIDIC v České republice došlo po „sametové revoluci“ přechodem k tržnímu hospodářství a následným zájmem zahraničních investorů

---

¹¹ Podmínky jsou dlouhodobě celosvětově známy jako „Red book“.

¹² Pro tuto verzi se často používá zkratka „CONS“.

¹³ Česká asociace konzultačních inženýrů.

¹⁴ Jednotlivé druhy smluvních podmínek.

realizovat své stavební projekty u nás i prostřednictvím domácích stavebních společností.

Dalším zásadním aspektem většího rozšíření těchto smluvních podmínek byl zájem České republiky o vstup (a následný vstup) do Evropské unie a s tím spojené čerpání dotací z fondů Evropské unie, které je mimo jiné podmíněné implementací příslušné knihy do smlouvy o dílo, která bude součástí zadávací dokumentace příslušné veřejné zakázky. V současnosti i mnoho světových bank, investičních fondů a dalších investorů podmiňuje svoje financování na velkých stavebních projektech použitím knih FIDIC. Proto též v roce 2006 vznikly podmínky CONS MDB (jde o Multilateral Development Bank Harmonised Edition).¹⁵

1.2. Členství České republiky ve FIDIC

1.2.1. CACE

Česká republika má vazbu na FIDIC prostřednictvím České asociace konzultačních inženýrů, která byla založena v roce 1991 v době, kdy se začal formovat trh konzultačních inženýrských prací a kdy se začal strukturovat současný profil konzultační inženýrské profese v České republice. Prvotním cílem CACE bylo navázat kontakty s evropskými i světovými konzultačními strukturami a pokusit se převzít od nich zkušenosti a pravidla pro zadávání a zpracování projektů, způsoby výběru a hodnocení konzultantů, posuzování jejich kvalifikace, etická pravidla atd. a zapojit se postupně do těchto mezinárodních aktivit.¹⁶ V dnešní době je členy CACE více než 60 členských konzultačních inženýrských firem

---

¹⁵ V podstatě nejnovější verze „CONS“ („Red Book“).

¹⁶ V roce 1992 byla CACE jako řádný člen přijata do FIDIC a v roce 1998 do EFCA (Evropská federace konzultačních inženýrů).

různé velikosti i profesního zaměření a vůči mezinárodním organizacím reprezentuje profesi konzultačního inženýra v České republice.¹⁷

Jedním z cílů této organizace je formulace odborných, etických, organizačních a obchodních pravidel a zásad, vztahujících se k činnosti členů, prosazování těchto zásad a šíření v souladu s mezinárodními pravidly FIDIC. CACE považuje za svou úlohu poskytování informací členům s umožněním přístupu k publikacím FIDIC i jejich probíhajícím novelizacím, s právem se k návrhům těchto novelizací vyjadřovat.¹⁸

---

¹⁷ Citováno z <http://www.cace.cz>.

¹⁸ Dále pak aplikaci obecně uznávaných pravidel (FIDIC) do domácích podmínek, udržování styku se sekretariáty FIDIC a vypracování stanovisek CACE k vybraným problémům konzultační praxe (ve vazbě na obdobná stanoviska FIDIC).

2. Kapitola

2.1. Smluvní podmínky ve stavebnictví

Nebývá obvyklé, aby se ve vnitrostátní hmotně-právní úpravě našla dostačující regulace pro realizaci náročných výstavbových projektů. Je naopak běžné, stejně tak u nás jako ve většině evropských států, že normativní úprava pravidel velkých výstavbových projektů např. smlouvy o dílo podle zákona č. 513/1991 Sb., Obchodního zákoníku (dále též jen obchodní zákoník) je podle mého názoru zcela nedostatečná například co se týče detailů provádění, změnových řízení, oceňování, dělby rizik apod.

Použití rozsáhlých vzorových dokumentů má dopomoci právě k zaplnění všech těchto „hluchých míst“ a vést tak k větší právní jistotě a předvídatelnosti při realizaci obsáhlých investičních dodávek. Vzorové dokumenty mají v podstatě představovat shromážděnou zkušenost inženýrského umění a být ve svém důsledku i určitým návodem.¹⁹ Myslím, že vzory FIDIC jsou pro tyto účely vhodným nástrojem.

2.1.1. Smluvní podmínky podle českého práva

Základní úpravu problematiky obchodních podmínek najdeme v ustanovení obchodního zákoníku, kdy regulace je obsažena v § 273 (1) a (2) následovně:

(1) Část obsahu smlouvy lze určit také odkazem na všeobecné obchodní podmínky vypracované odbornými nebo zájmovými

---

¹⁹ K tomu Mallmann, R.: Bau – und Anlagenbauverträge nach den FIDIC-Standardbedingungen, München, Verlag C.H.Beck, 2002, str. 30.

organizacemi nebo odkazem na jiné obchodní podmínky, jež jsou stranám uzavírajícím smlouvu známe nebo k návrhu přiložené.

(2) Odchylná ujednání ve smlouvě mají přednost před zněním obchodních podmínek uvedených v odstavci 1.

Je tedy kogentně definováno, že všeobecné obchodní podmínky, myšleno tím takové, které byly vypracovány odbornými či zájmovými organizacemi, se stávají součástí smlouvy již na základě samotného odkazu ve smlouvě. Podle mého názoru je to zcela jistě případ smluvních podmínek FIDIC při použití takového odkazu na ně.²⁰ Jiné obchodní podmínky, budou tvořit závazkový vztah, jen když jsou součástí smlouvy o dílo (například jako příloha nebo byly nějakým jiným způsobem prokazatelně akceptovány) nebo když jsou účastníkům známe, např. z předchozího obchodního styku. Důkazní břemeno pak při eventuelním sporu ponese strana, jež se dovolává této „obeznámenosti“.²¹

FIDIC doporučuje své vzory pro použití v mezinárodním prostředí a hlavně z toho důvodu jsou rozděleny na část všeobecnou a zvláštní. Ve zvláštní části má dojít k úpravám kvůli specifikům

---

²⁰ Odkaz může být například následující. *Obchodní podmínky této smlouvy, které jsou její nedílnou součástí jsou tvořeny FIDIC Conditions of Contract for Construction for Building and Engineering Works designed by the Employer (First Edition 1999).* Pozn. Je ovšem třeba řešit i postavení obchodních podmínek v hierarchii smluvních dokumentů.

²¹ K tomu viz Rozsudek Vrchního soudu ze dne 24.2.1998, sp.zn. 5 Cmo 318/97, kdy bylo judikováno, že:

Obchodní podmínky, na které ve smyslu § 273 odst. 1 ObchZ smlouva odkazuje a jež jsou k ní připojeny nebo jsou smluvním stranám známy, nemusí být samostatně podepisovány účastníky smluvního vztahu. V pochybnostech však musí ten, kdo se jich dovolává, prokázat, že byly ke smlouvě připojeny anebo že byly druhé straně známy.

daného projektu nebo právního řádu, jímž se smlouva řídí. Do části všeobecné se doporučuje nikdy nezasahovat. Myslím, že tento přístup (tedy použití zvláštní části) je praktický a užitečný. Při zpracování zvláštní části se musí brát zřetel nejen na přímé účastníky projektu, ale také na další účastníky, zejména ty, kteří působí při jeho financování.

2.1.2. Tuzemské obchodní podmínky výstavbových projektů

2.1.2.1 *Další tuzemské obchodní podmínky*

Mimo výše uvedených Obchodních podmínek staveb pozemních komunikací se na území Česka pro výstavbové projekty či související činnosti používají i další obchodní (či smluvní) podmínky různé kvality i původu, jako jsou například:

a) Všeobecné obchodní podmínky vypracované pro S.I.A. - Radu výstavby Českou společností pro stavební právo pod záštitou Ministerstva průmyslu a obchodu, vydané v ABF, a.s., Nakladatelství ARCH, Václavské nám. 31, 111 21 Praha 1 v rámci edice STAVEBNÍ PRÁVO:

- Všeobecné obchodní podmínky pro stavby a dokumentaci staveb²²

- Všeobecné obchodní podmínky pro inženýrskou činnost ve výstavbě (2003)

b) Všeobecné obchodní podmínky a vzory smluv a jiné smluvní pomůcky vypracované Českou komorou autorizovaných inženýrů a

---

²² Druhé, upravené vydání, doplněné o obsahy dokumentace staveb – 2003.

techniků činných ve výstavbě (ČKAIT), Sokolská 1498/15, 120 00
Praha 2:

- Doporučený standard DOS M 09.01 - Smluvní vztahy ve výstavbě²³

- Všeobecné obchodní podmínky a vzory smluv pro inženýring ve výstavbě²⁴

- Všeobecné obchodní podmínky a vzory smluv pro zhotovení dokumentace projektu a pro související výkony ve výstavbě²⁵

c) Všeobecné obchodní podmínky pro zhotovení stavby vydané SIA Radou výstavby a Hospodářskou komorou ČR v roce 2007.²⁶

Žádné z těchto podmínek podle mého mínění nedosahují kvalit FIDIC vzorů.

2.1.2.2 Některé tuzemské smluvní podmínky podle FIDIC

Podle mého názoru je pro místní právní prostředí na stavebních projektech prospěšné, že z FIDIC vzorů vycházejí následující u nás používané publikace²⁷:

- pro oblast provádění staveb:

---

²³ Vydaný v roce 2004 a aktualizovaný v roce 2008.

²⁴ Vydané v roce 2003.

²⁵ Vydané v roce 2005.

²⁶ Vypracované Svazem podnikatelů ve stavebnictví v ČR, ČKAIT a Svazem drobných, malých a středních zaměstnavatelů ve stavebnictví.

²⁷ Tzv. Obchodní podmínky resortu dopravy pro stavby pozemních komunikací schválené Ministerstvem dopravy – OI pod č.j. 321/08-910-IPK/1 dne 9.4.2008 s účinností od 1. května 2008.

Obchodní podmínky staveb pozemních komunikací (Všeobecné obchodní podmínky, Zvláštní obchodní podmínky, Vzorové formuláře),

Obchodní podmínky staveb pozemních komunikací menšího rozsahu,²⁸

- pro oblast přípravy staveb a inženýrské činnosti ve výstavbě:

Obchodní podmínky pro poskytování konzultačních služeb pro stavby pozemních komunikací,

Obchodní podmínky pro zeměměřické a průzkumné práce a dokumentaci staveb pozemních komunikací.

Podle mého názoru je ale chybou, že jsou tyto vzory v některých případech zatíženy nepřesnými překlady, čemuž se budu ještě níže věnovat.

2.1.3. Vykládací pravidla podle českého práva

S výše uvedeným částečně souvisí problematika § 274 českého obchodního zákoníku, který stanovuje, že:

„Použijí-li strany ve smlouvě některé z doložek upravených v užívaných vykládacích pravidlech, má se za to, že strany zamýšlely dosáhnout touto doložkou právních účinků stanovených vykládacími

---

²⁸ Včetně příloh - zvláštních obchodních podmínek a vzorových formulářů záruk.

pravidly, na něž se strany ve smlouvě odvolaly, jinak vykládacími pravidly, která s přihlédnutím k povaze smlouvy obvykle používají.“

Otázkou je, jestli by jen určitý článek FIDIC podmínek mohl mít takový účinek. Myslím, že pokud by byl odkaz dostatečně určitý a srozumitelný a byl použit pro tyto účely vhodný článek, tak takovému postupu nic nebrání. Ovšem smluvní podmínky FIDIC jistě nebyly primárně zamýšleny jako vykládací pravidla. Tomu odpovídá i jejich forma a struktura, jež představuje typickou smlouvu o dílo.²⁹

2.1.4. Obchodní podmínky při zadávání veřejných zakázek

Co se týče obchodních podmínek při zadávání veřejných zakázek pak zák. č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů začleňuje obchodní podmínky do zadávacích podmínek soutěže jako nutnou obsahovou složku, kdy je stanoveno v § 44 (3) a), že Zadávací dokumentace musí obsahovat alespoň (mimo jiné) obchodní podmínky, včetně platebních podmínek, případně též objektivních podmínek, za nichž je možno překročit výši nabídkové ceny.

---

²⁹ Srovnání například s nejoblíbenějšími vykládacími pravidly INCOTERMS okamžitě napoví, že obvyklá forma a struktura vykládacích pravidel má jiné parametry, kdy jde v podstatě o zkratky, jež označují především alokaci rizik mezi prodávajícím a kupujícím.

3. Kapitola

3.1. Vzorové podmínky na dodávku stavebních prací

3.1.1 Rozlišení podmínek FIDIC podle specifík projektů

Pro dodávku stavebních prací se dnes nejčastěji používají tři základní vzory FIDIC ve verzích z roku 1999. FIDIC ovšem vydává další dokumenty.³⁰ Mezi obchodní podmínky smluv na stavební práce a dodávky patří i Short Form of Contract (tzv. „Green Book“), které jsou smluvními podmínkami určenými pro projekty s malou předpokládanou hodnotou. Dále je třeba se zmínit o vzorových smluvních podmínkách DBO („Design, Build and Operate Projects“), které vyšly v roce 2008 a představují podle mého názoru vhodnou variantu podmínek pro projekty, kde se předpokládá též provozování díla zhotovitelem. Soubor základních vzorových dokumentů tedy tvoří:

a/ Conditions of Contract for Construction³¹ které jsou podmínkami s vyrovnanou alokací rizik a jejichž použití se předpokládá u projektů, u nichž rizika spojená s projektovou dokumentací ponese větší měrou objednatel.

b/ Conditions of Contract for Plant and Design-Build³², které jsou podmínkami s vyrovnanou alokací rizik a jejichž použití se předpokládá u projektů, u kterých rizika spojená s projektovou dokumentací ponese větší měrou zhotovitel.

---

³⁰ Doporučení, postupy, stanoviska apod.

³¹ Zkratka CONS, v praxi se často používá neoficiální označení „Red Book“.

³² Zkratka P/DB, tzv. „Yellow Book“.

c/ Conditions of Contract for EPC/Turnkey Projects³³, které jsou typické přesunutím většiny smluvních rizik na zhotovitele a jsou doporučovány v případě dodávky investičních celků (např. jaderné elektrárny), kdy se požaduje větší spolehlivost zajištění celkové ceny a lhůt výstavby.

Pro odlišení podmínek P/DB a EPC uvádí FIDIC případy, kdy se doporučuje používat podmínky P/DB. Jde o situace, kdy:

a/ uchazeči o zakázku nemají dostatek času a informací pro kontrolu a zpracování požadavků objednatele v zadávací dokumentaci,

b/ některé části stavby nebo celá stavba jsou v podzemí nebo v těžko prozkoumatelných podmínkách,

c/ objednatel chce ve větší míře dozorovat provádění prací nebo schvalovat projektovou dokumentaci zhotovitele,

d/ se předpokládá pravidelná kontrola fakturace objednatelem.

O tom, které podmínky se v daném projektu použijí, rozhodne zásadně ten, kdo ho financuje.

Vzory FIDIC z hlediska vnitřní struktury obsahují podle mého mínění promyšlenou provázanost jednotlivých článků hlavně prostřednictvím alokace rizik, claimů³⁴ s systému řešení sporů.

---

³³ Zkratka EPC nebo EPCT – Engineer, Procure and Construct, tzv. „Silver Book“.

³⁴ Nároky smluvních stran (bude rozebráno níže).

Myslím, že obchodní podmínky, které pochází z místních zdrojů, často tyto nutné a prospěšné parametry nenaplnují.³⁵

3.2. CONS

Nejpoužívanějším FIDIC vzorem jsou „CONS“. Zkratka je odvozena ze slova „construction“. Celý název těchto podmínek zní „Conditions of Contract for Construction for Building and Engineering Works Designed by the Employer“. V České republice se používá překlad „Smluvní podmínky pro stavební a inženýrská díla, jejichž projektovou dokumentaci zajišťuje objednatel“. Překlady názvů do češtiny jsou ovšem problematické, protože originální název je zamýšlen spíše jako určité logo. Podle mého mínění není nutné názvy překládat, český překlad názvu je třeba používat spíše pro orientaci.

Pro přehlednost je třeba vysvětlit, že se můžeme ještě i dnes setkat s použitím předchozí verze této knihy z roku 1987 (Conditions of Contract for Works of Civil Engineering Construction, Fourth edition, 1987). Tato kniha je ovšem již překonaná a její použití se nedoporučuje.

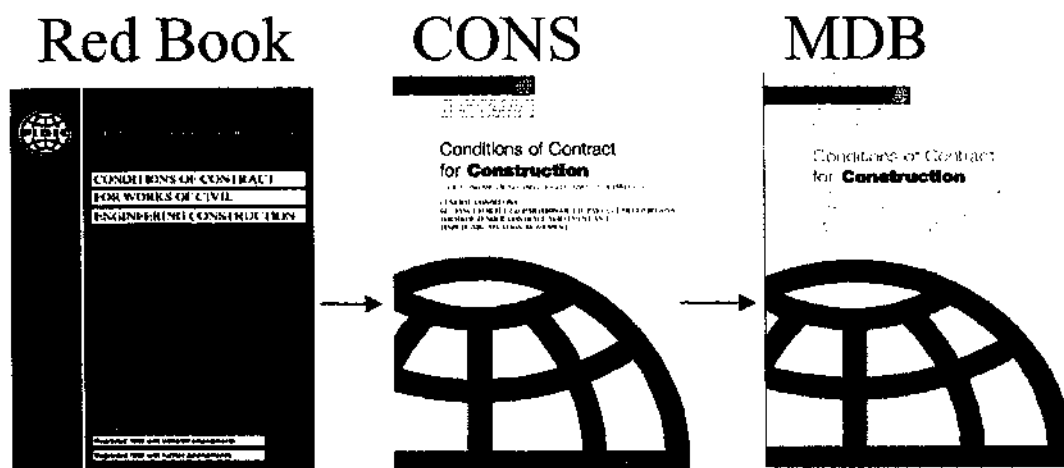
Je třeba zmínit, že z CONS vycházejí i Obchodní podmínky staveb pozemních komunikací³⁶, jež se u nás používají při veřejných zakázkách infrastrukturních projektů. Podmínky CONS vyšly v roce 2005 a 2006 v revidovaném znění a můžeme se proto setkat i s názvem CONS MDB pro verzi z roku 2006.³⁷

---

³⁵ V následujícím textu této kapitoly se již budu věnovat jednotlivým vzorům určeným pro vlastní realizaci stavebních prací, částečně jejich vývoji a též vnitřní struktuře.

³⁶ Ministerstvo dopravy a spojů - Odbor pozemních komunikací, Praha, 1. vydání 2002.

³⁷ Tzv. Multilateral Development Bank Harmonised Edition.

3.2.1. Struktura CONS

CONS pracují z typickou a podle mého názoru přehlednou strukturou dvaceti kapitol.³⁸ Tyto kapitoly se dále rozdělují do článků. První kapitola obsahuje všeobecná ustanovení a definice. Kapitoly 2 až 5 řeší subjekty, tzn. status objednatele, správce stavby, zhotovitele a jmenovaných podzhotovitelů. Kapitola 6 se zabývá pracovními podmínkami techniků a pracovních sil obecně, včetně pracovních-právních aspektů a bezpečnosti a ochrany zdraví. V kapitole 7 jsou řešeny detaily provádění ve vztahu k technologickým zařízením, materiálům, včetně kontroly kvality. V kapitolách 8 až 11 pak procesy vlastní realizace, tzn. zahájení, zpoždění a přerušení prací, přejímací zkoušky, převzetí díla a odpovědnost za vady. V kapitolách 12 až 14 jsou dána pravidla pro tvorbu celkové ceny, změny díla a platební podmínky. Následující dvě kapitoly řeší odstoupení od smlouvy a přerušení prací. Kapitoly 17 až 19 obsahují základní ustanovení k alokaci rizik ve vazbě na

³⁸ Stejně jako P/DB a EPC.

pojištění a „vyšší moc“. Poslední část se zabývá claimy a řešením sporů.³⁹

Zvláštní podmínky pak obsahují průvodce k jejich zpracování. Po něm následují vzory Nabídkového dopisu, Přílohy k nabídce, Souhrnu smluvních dohod (korpusu smlouvy), Záruky za provedení díla, Záruky za zálohu a Záruky za odstranění vad.

3.3. P&DB

Celý název těchto podmínek zní „Conditions of Contract for Construction Plant and Design-Build for Electrical and Mechanical Works and for Building and Engineering Works Designed by the Contractor“. V České republice se lze setkat s překladem „Smluvní podmínky pro zakázky "Dodej a vyprojektuj-postav" pro elektrická a strojní díla a pro stavební a inženýrská díla, jejichž projektovou dokumentaci zajišťuje zhotovitel“. Opět platí, že doslovný překlad je problematický. Výstižnější český překlad bude spíše „Smluvní podmínky pro dodávky elektrických a strojních technologií a pro zhotovení stavebního díla, pro něž projektovou dokumentaci zajišťuje zhotovitel“.

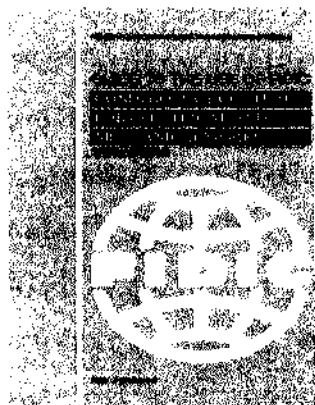
Platí zde stejně jako u CONS, že se můžeme ještě i dnes setkat s použitím předchozí verze této knihy z roku 1987.⁴⁰ A i zde je třeba zmínit, že kniha je již překonaná a její použití se nedoporučuje.

---

³⁹ CONS zahrnují též všechny potřebné dokumenty pro ustavení Rady pro řešení sporů, včetně procesních pravidel.

⁴⁰ Conditions of Contract for Electrical and Mechanical Works", Third edition.

Yellow Book

P/DB

Plant and Design-Build

3.3.1. Struktura P/DB

Vlastní struktura P/DB je identická s CONS a liší se hlavně ve dvou kapitolách. Rozdíl je daný právě výše popsanou skutečností, že projektovou dokumentaci zajišťuje zhotovitel a že celková cena díla se neměří, ale je konstruována paušálně. Kapitola 5 tedy neřeší jmenované podzhotovitele, jako je tomu u CONS, ale zabývá se problematikou projektové dokumentace. Tedy povinnostmi zhotovitele vzhledem k projektové dokumentaci, včetně otázek chyb v projektu, jejichž následky jdou podle čl. 5.8 P/DB na vrub zhotovitele. Kapitola 12, která v CONS řeší právě měření a oceňování je tedy logicky vypuštěna a nahrazena kapitolou, která se zabývá testy po dokončení.

P/DB též obsahuje též všechny potřebné dokumenty pro ustavení Rady pro řešení sporů, včetně procesních pravidel.

Zvláštní podmínky pak opětovně obsahují průvodce k jejich zpracování. Závěr tvoří vzory Nabídkového dopisu, Přílohy k nabídce, Souhrnu smluvních dohod (korpusu smlouvy), Záruky za provedení díla, Záruky za zálohu a Záruky za odstranění vad.

3.4. EPC

Celý název těchto podmínek zní „Conditions of Contract for EPC/Turnkey Projects“. V České republice se lze setkat s překladem „Smluvní podmínky pro zakázky EPC/na klíč“. Vlastní EPC, tzn. Engineer-Procure-Construct znamená v podstatě „projektuj-zadej-postav“. Zde platí obzvláště, že doslovný překlad je problematický a důležité je to, co je ve smlouvě. Význam obratu „na klíč“ je totiž v různých státech odlišný.⁴¹ Použití tohoto termínu bez kontextu může být tedy podle mého názoru zavádějící.

Podmínky EPC jsou doporučovány v případě kompletní dodávky např. elektrárny, továrny nebo podobného zařízení, případně infrastrukturního projektu, kdy je požadován vyšší stupeň jistoty za konečnou cenu a splnění termínu realizace a tam, kde zhotovitel přebírá plnou odpovědnost za projekt a provedení stavby, s nižším zainteresováním objednatele.

Podle obvyklých zásad pro tento typ zakázky zhotovitel zajišťuje veškeré projektové a inženýrské práce, obstarávání dílčích dodávek i vlastní realizaci stavby a předává plně vybavené zařízení připravené k provozu. EPC vzor alokuje v porovnání s ostatními knihami nejvíce rizik u zhotovitele.⁴²

---

⁴¹ K tomu detailně viz Tichý, M.: Projekty a zakázky ve výstavbě. Praha, C.H.Beck, 2008, str. 18.

⁴² Z právního hlediska narazíme při jejich použití v kontinentálně-evropském právním prostředí na některé podle mého názoru problematické otázky, jež budou posány níže.

EPC

3.4.1. Struktura EPC

Vlastní struktura EPC je opět identická s CONS (PD/B) a liší se od CONS hlavně ve třech kapitolách. Stejně jako u P/DB platí u EPC, že projektovou dokumentaci zajišťuje zhotovitel a že celková cena díla se neměří, ale je konstruována paušálně. Kapitola 5 stejným způsobem jako u P/DB neřeší jmenované podzhotovitele, ale zabývá se problematikou projektové dokumentace. Kapitola 12⁴³ je opět nahrazena kapitolou, která se zabývá testy po dokončení.

Změna od CONS a P/DB je hlavně v kapitole tři, kdy EPC již nevyužívají⁴⁴ institutu Správce stavby, ale obsahují v rámci Správy objednatele⁴⁵ tzv. Zástupce objednatele.⁴⁶

I EPC obsahují všechny potřebné dokumenty pro ustavení Rady pro řešení sporů, včetně procesních pravidel.

---

⁴³ Měření a oceňování.

⁴⁴ Bude rozebráno viz níže.

⁴⁵ The Employer's Administration.

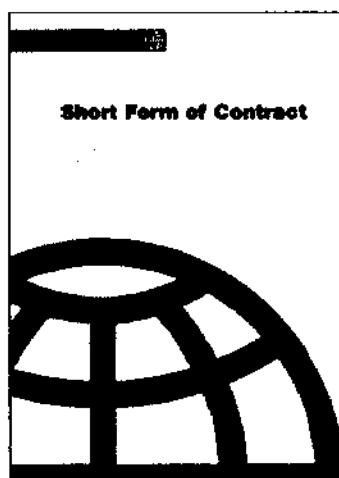
⁴⁶ The Employer's Representative.

Zvláštní podmínky stejně jako u CONS a P/DB zahrnují průvodce k jejich zpracování. V poslední části následují vzory Nabídkového dopisu, Přílohy k nabídce, Souhrnu smluvních dohod (korpusu smlouvy), Záruky za provedení díla, Záruky za zálohu a Záruky za odstranění vad.

3.5. Short Form of Contract

Použití Short Form of Contract, tzn. „podmínek jednoduchých zakázek“ se předpokládá pro stavební nebo inženýrské práce o relativně malé kapitálové hodnotě. V závislosti na druhu práce a okolnostech může být tato forma rovněž vhodná pro kontrakty o větší hodnotě, zejména pro relativně jednoduchou nebo opakovanou práci nebo pro práci, která trvá krátce. Podle obvyklých zásad pro tento typ zakázky zhotovitel realizuje dílo v souladu s projektem poskytnutým objednatel, ale tato forma může být vhodná i pro zakázku, která zahrnuje nebo se zcela skládá i ze stavebních, strojních, elektrických a/nebo konstrukčních prací, projektovaných zhotovitelem.⁴⁷

Short Form

⁴⁷ Tento vzor se v místní praxi příliš nepoužívá.

3.5.1. Struktura Short Form of Contract

Tyto podmínky vycházejí z CONS, ale představují razantně méně obsáhlý dokument. V kapitole tři je oproti CONS Správce stavby nahrazen Zástupcem objednatele. Kapitulu 5 tvoří problematika projektové dokumentace. Značně zjednodušené další kapitoly tvoří jen základní smluvní rámec méně náročných projektů.

3.6. Jiné formy projektů

Další formy projektů představují především takové, jež obsahují nejen fázi projekční a realizační, ale řeší i otázky financování a dlouhodobého provozování díla. Jde například o projekty typu BOT⁴⁸, DBO⁴⁹, DBOT⁵⁰, PPP⁵¹ atd.

3.7. DBO

Po vydání touto prací popisované edice z roku 1999 se objevila zvyšující se potřeba vzorového dokumentu, ve kterém by byl zhotovitel odpovědný nejen za projektovou dokumentaci a vlastní realizaci stavby, ale byl by mimo to i zavázán stavbu dlouhodobě provozovat. FIDIC proto sestavil Conditions of Contract for Design, Build and Operate projects.

---

⁴⁸ Build-Operate-Transfer – Postav, provozuj, předej.

⁴⁹ Design-Build-Operate – Vyprojektuj-postav-provozuj.

⁵⁰ Design-Build-Operate-Transfer – Vyprojektuj-postav-provozuj-předej.

⁵¹ Public-private partnership – partnerství veřejného a soukromého sektoru.

Tyto „Smluvní podmínky pro zakázky Vyprojektuj-postav-provozuj“ počítají s uzavření smlouvy pouze s jedním zhotovitelem, tak aby mohla být jedním subjektem ideálně koordinováno projektování, realizace díla, dohled nad kvalitou i inovace v rámci provozu. Zhotovitel tedy odpovídá za:

1. Design and Planning⁵²
2. Build and Construction⁵³
3. Operate and Maintain⁵⁴

DBO předpokládají dvacetiletou dobu provozování díla zhotovitelem. Zhotovitel ale není odpovědný za financování a komerční úspěch projektu. Byly též zpracovány podrobné zvláštní podmínky pro možné přizpůsobení dokumentu různorodým projektům nebo jurisdikcím.

DBO

---

⁵² Projektová dokumentace.

⁵³ Stavební práce.

⁵⁴ Provoz a údržba.

3.7.1. Struktura DBO

Vnitřní forma DBO též kopíruje strukturou verze knih z roku 1999⁵⁵ a opět pracuje se Zástupcem objednatele na místo Správce stavby. Kapitola 8 popisující termíny plnění je logicky upravena i o část provozní. Kapitola 9 obsahuje problematiku projektové dokumentace a vychází z P/DB. Kapitola 10 řeší nově fázi provozu a údržby. Kapitola 14 je nastavena tak, aby platební podmínky odrážely jak plnění povinností smluvních stran v rámci provozního období, tak i jeho financování a zajištění rizik.

Stejně tak problematika odstoupení od smlouvy v kapitolách 15 a 16. Rizika jsou v kapitole 17 popsána tak, že jsou přidělena konkrétně nejen objednateli, ale i zhotoviteli. Nově jsou ovšem popsána tzv. výjimečná rizika⁵⁶ v kapitole 18. Rada pro řešení sporů je v provozním období předvídána jako ad hoc panel.

3.7.2. Public - private partnership a FIDIC DBO

Public Private Partnership (PPP) je partnerství veřejného a soukromého sektoru jehož účelem je realizace projektů pro veřejnou sféru. Veřejný sektor tak oproti tradiční metodě realizace projektů využívá výhod soukromého sektoru, jeho schopností a zdrojů.

V praxi to obvykle znamená, že určitou veřejnou investici nebo službu nebuduje, neprovozuje a neposkytuje přímo veřejný sektor⁵⁷, ale soukromý sektor.⁵⁸ Po smluvené době poté přejde provozovaný projekt do rukou veřejného sektoru. Veřejný sektor tak

---

⁵⁵ Podle mého mínění je z praktických důvodů správné, že se FIDIC snaží unifikovat strukturu knih.

⁵⁶ Tzv. exceptional risks.

⁵⁷ Např. stát, region nebo obec.

⁵⁸ Nestátní společnost nebo společenství (sdružení) společností.

vystupuje v PPP projektech především jako manažer a kontrolor soukromých dodavatelů.

Myslím, že FIDIC DBO by byly vhodnými smluvními podmínkami i pro použití v rámci PPP projektů.

Od 1.7.2006 je v České republice účinný zákon č.139/2006 Sb., o koncesních smlouvách a koncesním řízení (dále též jen Koncesní zákon). Zákon vytváří v 25 paragrafech především obecný právní rámec a podmínky a postup veřejného zadavatele při uzavírání koncesních smluv.

Problematika koncesních projektů je u nás doposud upravena též v zákonu č.13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, v zákonu č.137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, v zákonu č.250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů a v zákonu č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích.

3.8. Další vzory smluvních podmínek FIDIC

Pro úplnost uvádím přehled některých předchozích verzí vzorů FIDIC⁵⁹:

- a) Obchodní podmínky pro dodávky stavby se vzory nabídky a smlouvy⁶⁰,
- b) Dodatek k 4. vydání z r. 1987 Obchodních podmínek pro dodávky stavby⁶¹,

⁵⁹ Tzv. „Old series“ – tzn. verzí před First Edition 1999.

⁶⁰ Conditions of Contract for Works of Civil Engineering Construction with Forms of Tender and Agreement – The Red Book, 4. vydání 1987, reprint 1992.

⁶¹ Supplement to the fourth edition 1987 of the FIDIC Conditions of Contract for Works of Civil Engineering Construction /The Red Book/, 1. vydání 1996.

- c) Obchodní podmínky pro investiční celky z oblasti elektrotechniky a strojírenství (včetně montáže na staveništi se vzory nabídky a smlouvy)⁶²,
- d) Dodatek k 3. vydání obchodních podmínek pro investiční celky z oblasti elektrotechniky a strojírenství⁶³,
- e) Obchodní podmínky subdodávek pro stavby⁶⁴,
- f) Obchodní podmínky pro stavby typu vyprojektuj a postav a pro stavby na klíč – „Oranžová kniha“⁶⁵,
- g) Mezinárodní všeobecná pravidla pro uzavření dohody o inženýrské činnosti ve výstavbě.⁶⁶

Z tzv. „New series“ je třeba ještě zmínit⁶⁷:

- a) Vzorová smlouva mezi klientem a konzultantem na poskytnutí služeb ve 3. vydání z roku 1998. Pro tento vzor se používá název „Bílá kniha“⁶⁸.

---

⁶² Conditions of Contract for Electrical & Mechanical Works (including erection on site) with Forms of Tender and Agreement – The Yellow Book, 3. vydání 1987, reprint 1988.

⁶³ Supplement to the third edition 1987 of the Conditions of Contract for Electrical & Mechanical Works /The Yellow Book/, 1. vydání 1997.

⁶⁴ Conditions of Subcontract for Works of Civil Engineering Construction, 1. vydání 1994.

⁶⁵ Conditions of Contract for Design – Build and Turnkey – The Orange Book, 1. vydání 1995.

⁶⁶ International general rules of agreement project management.

⁶⁷ Mimo CONS, P/DB, EPC „Short form“ a DBO.

Jedná se o vzorovou smlouvu např. na vypracování projektové dokumentace nebo poskytnutí jiných služeb.⁶⁹ Tento dokument je doplněn dvěma dalšími, a to Vzorovou smlouvou mezi konzultantem a jeho sub-konzultantem a Vzorovou smlouvou pro uzavření Sdružení⁷⁰ na zhotovení projektových prací nebo poskytnutí služeb.

b) Vzorová smlouva mezi klientem a konzultantem na poskytnutí služeb ve 4. vydání z roku 2006.⁷¹ Jde o aktualizovanou verzi s dílčími úpravami.

Obecně nelze vyloučit použití i těch nejstarších verzí vzorů FIDIC, ovšem podle mého mínění by to bylo nerozumné a FIDIC to nedoporučuje. Jejich použití ale samozřejmě zakázat nebo nějak uměle omezovat nemůže.

Vývoj jednotlivých knih odráží vývoj ekonomiky, stavebnictví, managementu, řešení sporů a všech dalších souvisejících aspektů. Podle mého názoru je též zřejmé, že FIDIC se při konstrukci aktuálních vzorů snaží poučit z chyb svých předchozích verzí a překonává jejich nefunkční ustanovení.

---

⁶⁸ Client/Consultant Model Services Agreement, 3rd edition 1998 - „The White Book“.

⁶⁹ Technická asistence, supervize apod.

⁷⁰ Joint Venture.

⁷¹ Client/Consultant Model Services Agreement, 4rd edition 2006.

4. Kapitola

4.1. Knihy FIDIC a jejich použití v právním systému České republiky

V této kapitole bych rád představil, eventuelně srovnal použití některých institutů, jež smluvní podmínky FIDIC tradičně používají, z nichž některé jsou pro naše prostředí⁷² nezvyklé.

4.1.1. Správce stavby (The Engineer)

Funkce správce stavby (jak je u nás překládán původní výraz „The Engineer“⁷³) je pevně spojena s tradicí FIDIC a hlavně s podmínkami CONS a P/DB.⁷⁴ EPC tohoto účastníka výstavbového projektu postrádají, protože tyto podmínky jsou určeny pro projekty, kdy objednatel nechce být příliš vtažen do průběhu realizace stavby. Rizika si zajišťuje paušální cenou a především jejich přenesením na zhotovitele. EPC obsahují na rozdíl od CONS a P/DB tzv. zástupce objednatele⁷⁵, od kterého se očekává kompletní zastupování objednatele. Objednatel může omezit jeho pravomoci, ale nepředpokládá se to.

Správce stavby je podle mého názoru klíčovou (pokud jde o řízení zakázky) osobou v systému vzorů FIDIC. Pozice správce stavby prošla v jednotlivých edicích smluvních podmínek v historii

---

⁷² Ať právní či stavební.

⁷³ V Německy mluvících zemích se používá termín „Der Ingenieur“; na Slovensku se používá termín „Stavebný dozor“; ve Španělsku „El ingeniero“; ve Francii pak „L'ingénieur“.

⁷⁴ Funkce „správce stavby“ není na českém území ničím novým. Téměř totožnou náplň měla tzv. „správa stavby“ nebo také „stavební správa“ ve dvacátých a třicátých letech minulého století.

⁷⁵ The Employer's Representative.

FIDIC několika úpravami a její status se vyvíjel. Vždy se diskutovalo hlavně o tom, zda má být nezávislý. Nezávislost byla ovšem podle mého mínění často velmi relativní, a tak i dnes osobu správce stavby jmenuje a zajistí objednatel, a správce stavby funguje samozřejmě na náklady objednatele.

Ve vydání CONS z roku 1987 se ještě vyžadovalo, aby správce stavby vykoval obecně svou činnost nestranně. Ve verzích z roku 1999 už je stanoveno, že kdykoli správce stavby plní své povinnosti nebo vykonává pravomoc, uvedenou ve smlouvě o dílo nebo z ní vyplývající, předpokládá se, že jedná jménem objednatele. Jeho povinnost nestrannosti je zachována při rozhodování podle čl. 3.5, kdy platí, že předpokládá-li smlouva jeho rozhodnutí, bude správce stavby svůj postup konzultovat s oběma stranami a pokusí se dosáhnout shody. Jestliže shody není dosaženo, bude správce stavby rozhodovat spravedlivě v souladu se smlouvou o dílo, přičemž řádně zohlední všechny významné okolnosti. Jestliže jeho rozhodnutí strany neuspokojí, vznikne pravděpodobně spor. Správce stavby je podle mého názoru tímto nucen rozhodovat objektivně. Ovšem tento promyšlený systém je narušen v případě nepoužití Rady pro řešení sporů (případně rozhodčího řízení).⁷⁶

Správcem stavby je většinou obchodní společnost, často skupina konzultačních inženýrů nebo projektantů, musí být však jmenován její konkrétní zástupce. Správcem stavby ale může být i subjekt podřízený objednateli⁷⁷.

Jednotlivá práva a povinnosti správce stavby jsou dána zpravidla zvláštní smlouvou s objednatelem. Avšak CONS a P/DB obsahují v jednotlivých svých kapitolách poměrně detailní úpravu

---

⁷⁶ Systematika řešení sporu je popsána níže.

⁷⁷ K tomu Totterdill, B.: FIDIC user's guide. London: Thomas Telford Publishing, 2001, str.90.

jeho pravomocí. Často dojde ve zvláštních podmínkách k jejich rozšíření či omezení.⁷⁸ Je podle mého názoru v zájmu všech účastníků výstavby, aby byly kompetence správce stavby vždy zcela vyjasněné a nebylo sporu o tom, kdo jeho funkci fakticky provádí.

Mezi práva, která obsahují CONS patří především právo dávat zhotoviteli pokyny (podle čl. 3.3) týkající se realizace díla (nebo odstranění vad), které zhotovitel musí plnit. Podle čl. 4.1 totiž platí, že zhotovitel plní své povinnosti v souladu se smlouvou o dílo a s pokyny správce stavby.

Dále jde o výše uvedené rozhodování podle čl. 3.5. Správce stavby musí dále například závazně objasňovat dvojznačnosti nebo nesrovnalosti ve smlouvě. V pravomoci správce stavby ale není měnit smlouvu o dílo, a nemá tedy pravomoc zbavit kteroukoliv ze stran povinností, závazků nebo odpovědností, vyplývajících ze smlouvy o dílo. Jeho úkony nezbavují zhotovitele žádné odpovědnosti, kterou má podle smlouvy o dílo.

4.1.2. Tzv. dodatečné stavební práce podle zákona č. 137/2006 Sb.

Jak již bylo výše řečeno, CONS představují z hlediska tvorby celkové ceny tzv. měřenou zakázku (Measurement contract). To znamená, že při použití této knihy odlišujeme cenu, kterou úspěšný uchazeč (následný zhotovitel) předkládá v nabídce (dle čl.1.1.4.1)⁷⁹ a cenu celkovou (dle čl. 1.1.4.2.)⁸⁰, ve které jsou zahrnuty všechny úpravy (snížení či zvýšení) ke kterým dojde na základě smlouvou

⁷⁸ Hlavně v otázkách změn a obecně v situacích s dopadem na lhůty, termíny a ceny.

⁷⁹ Tato cena označuje cenu přijatou v Dopise o přijetí nabídky za provedení a dokončení stavby a odstranění jakýchkoliv vad.

⁸⁰ Tato cena označuje cenu definovanou v článku 14.1 (Cena díla) a zahrnuje úpravy v souladu se Smlouvou o dílo.

předvídaných úprav (v důsledku claimů, změn atd.) či jinak v souvislosti se smlouvou.⁸¹

Tento předpoklad ovšem naráží v případě zadání veřejné zakázky podle zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách na místní limitaci pro dodatečné stavební práce. V zákoně č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách je stanovena horní hranice pro dodatečné stavební práce na 20 % ceny původní veřejné zakázky.⁸² Zákon tak nerespektuje směrnici Evropské unie.⁸³ Na miliardových stavebních

---

⁸¹ Jde o smlouvu s komplexním položkovým rozpočtem s detailním výkazem výměr, kde se za relativně neměnné považují pouze jednotkové nebo položkové ceny.

⁸² Zákon o veřejných zakázkách §23 (7): „V jednacím řízení bez uveřejnění může zadavatel zadat veřejnou zakázku na stavební práce nebo veřejnou zakázku na služby rovněž v případě, jestliže jde o

a) dodatečné stavební práce nebo dodatečné služby, které nebyly obsaženy v původních zadávacích podmínkách, jejich potřeba vznikla v důsledku objektivně nepředvídaných okolností a tyto dodatečné stavební práce nebo dodatečné služby jsou nezbytné pro provedení původních stavebních prací nebo pro poskytnutí původních služeb, a to za předpokladu, že

1. dodatečné stavební práce nebo dodatečné služby budou zadány těmž dodavateli,

2. dodatečné stavební práce nebo dodatečné služby nemohou být technicky nebo ekonomicky odděleny od původní veřejné zakázky, pokud by toto oddělení způsobilo závažnou újmu zadavateli, nebo ačkoliv je toto oddělení technicky či ekonomicky možné, jsou dodatečné stavební práce nebo dodatečné služby zcela nezbytné pro dokončení předmětu původní veřejné zakázky, a 3. v případě veřejného zadavatele celkový rozsah dodatečných stavebních prací nebo dodatečných služeb nepřekročí 20 % ceny původní veřejné zakázky....“

⁸³ SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2004/18/ES (Článek 31): „V případě veřejných zakázek na stavební práce a veřejných zakázek na služby:

a) pro dodatečné stavební práce nebo služby, které nejsou zahrnuty v původně zvažovaném projektu nebo v původní zakázce, které se ale v důsledku nepředvídaných okolností staly nezbytné pro provedení stavebních prací nebo

projektech (hlavně podzemních) se při objevení nepředvídatelných skrytých přírodních jevů a jiných objektivních příčin (např. claim podle čl. 4.12) běžně může stát, že se předpokládané náklady navýší třeba i několikanásobně. Naše česká úprava s 20% omezením je podle mého názoru nesmyslná a komplikující. Jde o zjevné nepochopení praxe a důkaz tzv. lidové tvořivosti českých poslanců, kteří si myslí, že takto ušetří státu peníze. Myslím, že ve svém důsledku je neušetří, protože zhotovitel, jež si je vědom skutečnosti, že mnohá objektivní rizika vždy nese objednatel, zcela jistě neustoupí od svého požadavku na navýšení ceny díla. V tomto kontextu se objevuje otázka, zda je možné takové vícenáklady zadat v Jednácím řízení bez uveřejnění podle § 23 (4) b) zákona č.137/2006 Sb., o veřejných zakázkách. Při posouzení specifik konkrétního případu by tento postup podle mého názoru mohl být řešením.⁸⁴ Tato problematika souvisí i s níže uvedenými změnovými procesy.

Krajním řešením by bylo zadání prací nad 20% jinou formu zadávacího řízení (nejspíš v otevřeném řízení). Legislativci totiž se situací překročení limitu evidentně nepočítali. Celou tuto

---

služeb v nich popsaných za podmínky, že je zakázka zadána hospodářskému subjektu, který tyto stavební práce nebo služby provádí:

jestliže tyto dodatečné stavební práce nebo služby nemohou být technicky nebo ekonomicky odděleny od původní zakázky bez velkých obtíží pro veřejné zadavatele, nebo

jestliže takové stavební práce nebo služby, i když jsou oddělitelné od plnění původní zakázky, jsou nezbytně nutné pro její dokončení.

Souhrnná hodnota zakázek zadaných na dodatečné stavební práce nebo služby však nesmí překročit 50 % částky původní zakázky;

⁸⁴ K tomu Krč R., Marek K., Petr M.: Zákon o veřejných zakázkách a koncesní zákon s vysvětlivkami a předpisy souvisejícími, Linde Praha a.s., 2006, str.76 a násl.

problematiku komplikuje i matoucí a nedomyšlená metodika Úřadu na ochranu hospodářské soutěže.⁸⁵

Zajímavě k tomu viz <http://www.stavebnionline.cz>: *“Překročili tedy vícepráce zákonem povolený limit 20%, nezbyvá než formálně provést jiné zadávací řízení než jednacím řízení bez uveřejnění s takovými podmínkami, aby nejvhodnější nabídku mohl nabídnout jen stávající dodavatel, protože jiný výsledek je pro zadavatele z výše popsaných důvodů neakceptovatelný. Takový postup je samozřejmě v rozporu se smyslem zákona a může být vnímán jako diskriminační, ale jiné řešení v podstatě neexistuje, pokud nedojde ke změně zákona.”*

4.1.3. Změny a úpravy

Objevují se názory, že změnové řízení podle FIDIC je v českém právním prostředí problematické⁸⁶ ve vztahu k české soukromoprávní úpravě závazkových vztahů. Je zmiňováno, že podle § 493 Občanského zákoníku nelze závazkový vztah měnit bez souhlasu jeho stran. Objevují se i názory opačné, kdy se změnové řízení ve smlouvě připouští s doporučením určitých omezení.⁸⁷ Podle mého názoru je nutné vnímat, že regulace obchodních závazků musí být posuzována a vykládána především na základě principů autonomie vůle a smluvní svobody kontrahentů. Tomu odpovídá i diskutované začlenění principu změnových procesů do lex

⁸⁵ Viz <http://www.compet.cz/verejne-zakazky/vykladova-stanoviska-a-metodiky>.

⁸⁶ K tomu Grulich, T.: „FIDIC“ a úskalí jejich aplikace, Právní rozhledy č.7, C.H.Beck, 2009.

⁸⁷ K tomu Marek, K.: Ke smlouvě o dílo a poctivosti obchodního styku, Právní rádce č.8, Economia, 2007.

constructionis⁸⁸, kdy se má za to, že změny zásadně nejsou porušením smlouvy.⁸⁹

Myslím, že obecné postupy ve vzorech FIDIC ve věci změnového řízení jsou nastaveny funkčně, rozumně a v souladu s českým právem. Změny k velkým stavebním projektům⁹⁰ patří, ať už k nim dochází v rámci měření prací, precizací projektové dokumentace díla podle zastižené skutečnosti projektu (například realizační dokumentací stavby) nebo na základě nějakých nejistot nebo neurčitostí (z impulsu objednatele nebo zhotovitele). Samozřejmě je vždy nutné hodnotit jednotlivé situace ad hoc.

Problematika změn a úprav⁹¹ (Variations and Adjustments) je řešena v kapitole 13 CONS, kdy je stanoveno, že „změny může iniciovat správce stavby kdykoli před vydáním Protokolu o převzetí prací, buď prostřednictvím pokynu, nebo žádosti zhotoviteli, aby předložil návrh“. Kompetence správce stavby bývají často v oblasti změn omezeny ve smlouvě mezi objednatelem a správcem stavby. Omezení spočívá například v tom, že si správce stavby musí vyžádat předchozí souhlas objednatele v případě změn, jež mají dopad do ceny díla nebo času plnění. Toto omezení bývá často přeneseno do zvláštních podmínek. Ovšem platí, že vydá-li správce stavby pokyn nad rámec své pravomoci, nemusí zhotovitel zjišťovat, zda byl správcem udělen předchozí souhlas objednatele a má se za to, že tento souhlas správce obdržel.

Dále platí podle čl. 3.1, že není v pravomoci správce stavby doplňovat smlouvu (amend the contract). Vlastní změna uskutečněná na základě smlouvou předvídaného postupu není doplněním smlouvy.

---

⁸⁸ Bude rozebráno níže.

⁸⁹ K tomu Molineaux, Ch.: Moving toward a Construction Lex Mercatoria. A lex Constructionis.

⁹⁰ Především v režimu alokace rizik a tvorby celkové ceny podle CONS a obdobném.

⁹¹ K tomu i § 549 Obchodního zákoníku.

Navíc platí podle čl. 3.1 b) CONS a P/DB, že správce stavby (není-li uvedeno jinak) nemá pravomoc zbavit kteroukoliv ze stran povinností, závazků nebo odpovědnosti podle smlouvy o dílo. Na změnové procedury popsané v kapitole 13 je nutné pohlížet jako na speciální ustanovení k čl. 3.1 b).⁹²

Podle mého názoru zhotovitel, jako podnikající subjekt, nemůže mít příliš důvodů, aby odmítal přijmout rozšíření předmětu díla za rozumných obchodních parametrů (tzn. v rámci odpovídajícího ocenění a za podmínek v rámci poctivého obchodního styku a dobrých mravů, případně zvyklostí v odvětví stavebnictví). V rámci nejen zahraničního obchodu může ovšem narazit na různé komplikace.

Proto platí, že zhotovitel provede a bude vázán každou změnou, pokud bezodkladně nepodá oznámení správci stavby, v němž uvede (spolu s podpůrnými argumenty), že nemůže včas získat statky (zboží) nutné ke změně. Při obdržení tohoto oznámení správce stavby pokyn zruší, potvrdí nebo změní.

Na tomto místě je třeba poznamenat, že pod pojmem „Goods“⁹³ (tzn. statky, zboží; překládáno též jako vybavení) podle čl. 1.1.5.2 je subsumováno vybavení zhotovitele (Contractor's equipment)⁹⁴, materiály (Materials)⁹⁵, technologická zařízení (Plant)⁹⁶ i pomocné

---

⁹² Viz Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC): The FIDIC Contracts Guide, Lausanne, First Edition 2000, str. 82.

⁹³ Německy „Die Gütern“, francouzsky „Les marchandises“, slovensky „Vybavenie“ a španělsky „Los bienes“.

⁹⁴ Německy „Die Ausrüstung des Unternehmers“, francouzsky „L'équipement de l'entrepreneur“, slovensky „Zariadenie zhotovitel'a“ a španělsky „Los equipos del contrarista“.

⁹⁵ Německy „Die Materialien“, francouzsky „Les matériaux“, slovensky „Materiály“ a španělsky „Los materiales“.

⁹⁶ Německy „Die Anlagen“, francouzsky „Les installations industrielles“, slovensky „Technologické zariadenie“ a španělsky „Los equipos“.

práce (Temporary Works) v podobě dočasného díla⁹⁷. To znamená v podstatě všechny výrobní prostředky. U P/DB a EPC může navíc zhotovitel změnu namítnout, jestliže sníží bezpečnost nebo přiměřenost díla a nebo bude mít nepříznivý vliv na získání záruky za provedení díla. Vedle toho platí, že zhotovitel může uplatnit nárok na prodloužení termínu realizace a/nebo dodatečnou platbu (claim) podle čl. 20.1 (jinak v souvislosti se smlouvou).

Změny se primárně realizují na základě pokynu správce stavby a jejich limity jsou stanoveny následujícím způsobem. Každá změna tedy může zahrnovat:

- a) změny v množstvích kterékoliv položky⁹⁸,
- b) změny v kvalitě,
- c) změny v rozměrových parametrech,
- d) vypuštění některé práce, ale pouze pokud nemá být provedena někým jiným,
- e) jakékoli dodatečné práce, technologická zařízení, materiály nebo služby nezbytné pro trvale zabudované dílo,
- f) změny v postupu nebo časovém rozvržení realizace stavby.

Postup při změnách je dán v čl. 13.3, kdy je stanoveno, že správce stavby může před vydáním pokynu⁹⁹ ke změně požádat

---

⁹⁷ Německy „Die Behelfsmassnahmen“, francouzsky „Les travaux provisoires“, slovensky „Dočasné dielo“ a španělsky „Las obras temporales“.

⁹⁸ Kdy nemusí jít nutně o změnu – může jít podle čl. 12.3 CONS o jinak naměřené skutečné množství v rámci určité položky.

⁹⁹ S tím souvisí § 551 českého Obchodního zákoníku, který stanovuje povinnost zhotovitele upozornit objednatele (bez zbytečného odkladu) na nevhodnou povahu věcí od něj převzatých nebo pokynů jím daných, mohl-li zhotovitel tuto nevhodnost zjistit při vynaložení odborné péče. Dále vymezuje povinnost zhotovitele provádění díla v nezbytném rozsahu přerušit, jestliže nevhodné věci nebo pokyny objednatele překážejí v jeho řádném provádění, a

zhotovitele o návrh popisu navrhovaných prací, které je třeba provést, návrhu zhotovitele na veškeré nutné úpravy harmonogramu a návrhu zhotovitele na ocenění změny. Takový postup je podle mého názoru vhodný, protože se tak může zabránit možným budoucím sporům.

Vedle toho může podle čl. 13.2 (Value Engineering – Hodnotové inženýrství)¹⁰⁰ zhotovitel kdykoli předložit správci stavby písemný návrh, který (podle zhotovitelova názoru), pokud bude schválen buď urychlí dokončení, nebo sníží náklady objednatele na realizaci, údržbu nebo provoz stavby, nebolepší efektivitu a/nebo hodnotu dokončené stavby pro objednatele, nebo bude jinak ku prospěchu objednatele. Zhotovitel v případě úspěšné realizace získá prémii 50 % ceny ušetřených nákladů.

Podle CONS platí, že zhotovitel neprovede žádnou úpravu a/nebo modifikaci trvale zabudovaného díla bez pokynu správce stavby ke změně. U P/DB a EPC takové omezení není (vzhledem k větší míře projektování zhotovitele) použito, protože v čl. 5.8 těchto vzorů je stanoveno, že najdou-li se v dokumentech

---

to do doby výměny věci nebo změny pokynů nebo písemného sdělení objednatele, že na provádění díla s použitím těchto věcí nebo pokynů trvá.

Platí, že o nutnou dobu přerušení se prodlužuje lhůta pro dokončení díla a že zhotovitel má nárok na úhradu nákladů spojených s přerušením provádění díla nebo s použitím nevhodných věcí do doby, kdy nevhodnost mohla být zjištěna. Dále je stanoveno, že jestliže zhotovitel splnil své výše stanovené povinnosti a objednatel na použití nevhodných věcí nebo pokynů písemně trval, neodpovídá zhotovitel za nemožnost dokončení díla nebo za vady díla tím způsobené. Zhotovitel má pak při nedokončení díla nárok na cenu sníženou o to, co ušetřil neprovedením díla v plném rozsahu. Jestliže zhotovitel povinnosti výše uvedené povinnosti nesplnil, za vady díla odpovídá.

¹⁰⁰ Německy „Die technische Rationalisierung“, francouzsky „Le valeur ajoutée de l'ingénierie“, slovensky „Zlepšovací návrh“ a španělsky „El ingeniería de valor“.

zhotovitele chyby, nedostatečnosti, dvojsmyslnosti, nesrovnalosti, nebo jiné závady, budou tyto chyby napraveny i dílo opraveno na náklady zhotovitele, bez ohledu na jakýkoli souhlas nebo schválení.

4.1.4. Změny a úpravy v kontextu zák. č. 137/2006 Sb.

Jiná situace je ve střetu procesů ve vzorech s veřejnoprávními instituty nebo institucemi českého práva. Speciálně ustanovení 13.2. naráží na podle mého názoru nepochopitelné zábrany systému zadávání veřejných zakázek v České republice a přístupu Úřadu na ochranu hospodářské soutěže. Zhotovitel totiž zásadně nemůže v rámci veřejné zakázky předkládat alternativní řešení a tak jediný způsob, jakým může přispět k vylepšení projektu ve výše popsáných kritériích, je jeho „zlepšovací návrh“ podle čl. 13.2.

Úřad na ochranu hospodářské soutěže vystavuje na svých stránkách rozhodnutí a tzv. výkladová stanoviska¹⁰¹. Mezi těmito stanovisky je i takové, které se vyjadřuje k zadávání víceprací podle zákona o veřejných zakázkách. Budeme-li toto stanovisko posuzovat, můžeme zúženým výkladem čtvrtého odstavce dojít k názoru, že jakoukoli změnu, ke které dojde v průběhu realizace je nutné zadávat jako víceprací. Již to samo o sobě je zcela mimo rozumnou a obvyklou praxi ve stavebnictví.

Základním motivem tohoto stanoviska je názor, že při stanovení předpokládané hodnoty víceprací nelze odečítat hodnotu méněprací. Ve stanovisku je uvedeno, že v praxi, zejména při realizaci rekonstrukcí dochází k odpočtům a přípočtům, což je údajně nesprávné neboť novou veřejnou zakázkou jsou pouze

---

¹⁰¹ K tomu <http://www.compet.cz/verejne-zakazky/sbirky-rozhodnuti/7735/> a http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Sekce_VZ/Methodiky/zadavani_vic_eprací.pdf.

vícepráce, které nebyly zadavatelem v původní veřejné zakázce vymezeny.

Rigidita a obecnost takového názoru má nepříjemné dopady na konstruktivnost, hospodárnost a efektivitu myšlení všech účastníků výstavbových projektů v Česku. V podstatě je (zřejmě neúmyslně) naznačeno, že například zhotovitelem navržené nové technického řešení s hodnotou nákladů nad 20% nabídkové ceny, jež spočívá například ve výměně technologické části dodávky za nějakou jinou, jež v době zadání (či jeho přípravy) nebyla známa a má nepochybný prospěch pro objednatel, není možné.

Mělo by to být možné pouze vypsáním nové soutěže na celou zakázku, což je podle mého názoru nerealizovatelné. Skutečnost, že původní technologická dodávka je dražší a kvalitativně horší v podstatě objednatele nemůže zajímat, protože její hodnotu ze zakázky při jejím nepoužití prostě nemůže v rámci změnového řízení odečíst.¹⁰²

4.1.5. Stavební deník

Otázka stavebního deníku a jeho vedení se smluvními podmínkami FIDIC zdánlivě nesouvisí, protože ty samy o sobě tuto problematiku neřeší. Neřeší ji hlavně proto, že stavební deník je především záležitostí veřejnoprávní.

Povinnost vést stavební deník je uložena podle českého stavebního zákona (zákon č. 183/2006) právnickým nebo fyzickým osobám podnikajícím podle zvláštních předpisů při realizaci staveb a jejich změn.

---

¹⁰² Dále CONS předvidají Úpravy v důsledku změn práva, které jsou rizikem objednatele a Úpravy v důsledku změn nákladů, jejichž rizika nesou strany podle nastavení příslušných koeficientů.

Do stavebního deníku se pravidelně zaznamenávají údaje týkající se průběhu stavby. Stavební deník nebo jednoduchý záznam o stavbě je povinen vést zhotovitel stavby, u stavby prováděné. Stavebníkovi je přiznáno právo nahlížet do stavebního deníku a k záznamům v něm uvedeným připojovat svá stanoviska.

Záznamy do nich jsou tedy oprávněni činit stavebník, stavbyvedoucí, osoba vykonávající stavební dozor, osoba provádějící kontrolní prohlídku stavby a osoba odpovídající za průběh vybraných zeměměřických prací. Záznamy jsou dále oprávněny činit mimo jiné osoby vykonávající technický dozor stavebníka.

Do stavebního deníku se ale podle úpravy v České republice zaznamenávají i skutečnosti důležité pro věcné, časové a finanční plnění smluv.¹⁰³ Toto ustanovení ale vede některé subjekty k názoru, že stavební deník je tím správným prostředkem např. pro uplatňování claimů nebo řešení změnových procesů. To je podle mého názoru omyl a zřejmě přežitek minulého režimu.

Nelze samozřejmě vyloučit, že se smluvní strany ve smlouvě (respektive ve zvláštních podmínkách) dohodnou na tom, že tyto procesy budou realizovány pomocí stavebního deníku. Je to ale podle mého mínění velmi nepraktické a povede to s největší pravděpodobností ke sporům. Bohužel se tak děje.

Procesy uplatňování nároků, změnové procesy, lhůty pro schvalování, odpovědné osoby atd. jsou základním způsobem popsány v jednotlivých knihách FIDIC. Při velkých projektech se navíc doporučuje zařadit jako přílohu smlouvy (nebo do zvláštních

---

¹⁰³ Vícepráce, nepředvídatelné vlivy, výskyt překážek na staveništi, výsledky dodatečných technických průzkumů, mimořádné klimatické vlivy, archeologický výzkum, práce za provozu apod.

podmínek) tzv. Postupy řízení realizace¹⁰⁴, se specifikací všech potřebných detailů.

4.1.6. Vlastnické právo a nebezpečí škody na věci

Často kladenou otázkou tvoří úprava vlastnického práva a nesení nebezpečí škody na věci v kontextu vztahu k Obchodnímu zákoníku¹⁰⁵. Zde se podle mého názoru použije obecná úprava v § 542 (1) Obchodního zákoníku následovně: *„Jestliže zhotovitel zhotovuje věc u objednatele, na jeho pozemku nebo na pozemku, který objednatel opatřil, objednatel nese nebezpečí škody na zhotovované věci a je jejím vlastníkem, jestliže smlouva nestanoví něco jiného.“*

CONS, PD/B i EPC pak pouze stanovují, že podle čl. 7.7 technologické zařízení či materiál se stává vlastnictvím objednatele dodáním na stavenišťě. Podle čl. 17.2 zhotovitel ponese veškerou odpovědnost za péči o stavbu a vybavení od data zahájení prací až do doby, kdy je vydán (nebo se má za to, že je vydáno) potvrzení o převzetí díla podle článku 10.1, kdy odpovědnost za péči o dílo přejde na objednatele.¹⁰⁶

CONS, PD/B i EPC dále předpokládají, že jestliže dílo, vybavení, materiály nebo dokumentace zhotovitele utrpí jakoukoliv ztrátu nebo poškození během období, kdy za péči o ně odpovídá zhotovitel, z jakéhokoli důvodu, který není uveden v článku 17.3 (Rizika objednatele), zhotovitel na vlastní riziko a náklady ztrátu nebo poškození napraví, tak aby dílo, vybavení, materiály a dokumentace zhotovitele odpovídaly smlouvě o dílo.

---

¹⁰⁴ K tomu detailně viz Tichý, M.: Projekty a zakázky ve výstavbě. Praha, C.H.Beck, 2008, str. 166.

¹⁰⁵ Platí samozřejmě za předpokladu, že smlouva je řízena českým právem.

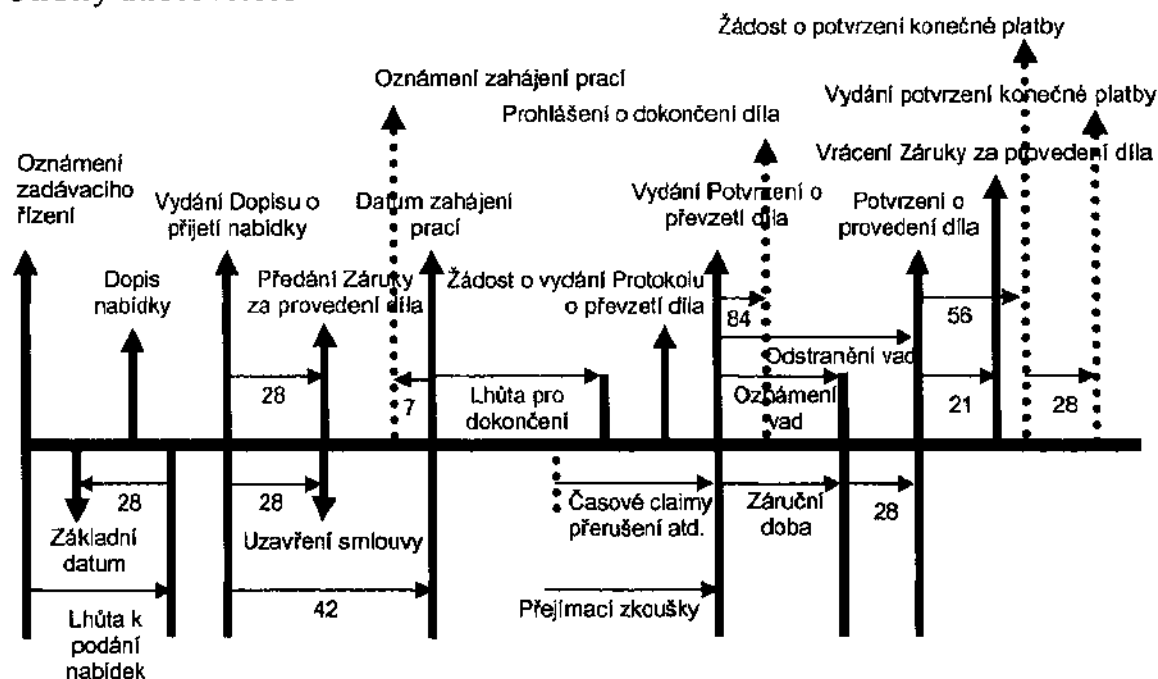
¹⁰⁶ K tomu též 4.8 a 4.22.

Tzn. podle CONS, PD/B i EPC nese nebezpečí škody na věci zhotovitel až do převzetí díla objednatelem. Vlastnické právo k technologickým zařízením a materiálu, jež budou trvalou součástí díla přechází na objednatele dodáním na staveniště.

4.1.7. Průběh prací

Pro naše poměry zdánlivě komplikovanou problematiku tvoří systém různých formálních úkonů a lhůt, jež souvisí s vlastním průběhem prací. Niže jsou pro přehlednost znázorněny ty nejdůležitější podle CONS s tím, že jsou odlišeny úkony objednatele¹⁰⁷ a úkony zhotovitele. Lhůty jsou podle zvyklostí anglo-amerického právního systému stanoveny násobky sedmi dnů, přičemž podle čl. 1.1.3.9 „Den“ znamená kalendářní den a „rok“ znamená 365 dnů.¹⁰⁸

Úkony objednatele (nebo správce)
 Úkony zhotovitele

¹⁰⁷ Případně správce stavby.

¹⁰⁸ Další náležitosti lhůt se řídí rozhodným právem.

4.1.8. Zpoždění

CONS rozlišují zpoždění z realizace nebezpečí rizik objednatele, jež opravňuje zhotovitele ke claimu na prodloužení lhůty výstavby podle jednotlivých článků (obecně podle 8.4 a 8.5) a zpoždění z realizace nebezpečí rizik zhotovitele, jež opravňuje objednatele k odškodnění za zpoždění (delay damages¹⁰⁹). Podle mého názoru, jestliže má toto odškodnění sloužit jako zvláštní zajišťovací institut, je nutné podle českého práva, které nezná takové specifické formy náhrady škody¹¹⁰, toto odškodnění nahradit smluvní pokutou (opět ve zvláštních podmínkách). Případně se nabízí použít i ustanovení o tom, že uplatnění smluvní pokuty nemá vliv na náhradu škody, protože smluvní pokuta sama osobě není nic jiného než paušalizovaná náhrada škody. Částka smluvní pokuty pak bude stanovena v Příloze k nabídce.

4.1.9. Přerušení

Vedle zpoždění CONS pracují s institutem přerušení. Obecně platí podle čl. 8.8., že správce stavby může kdykoli vydat zhotoviteli pokyn, aby přerušil postup prací na celé stavbě nebo její části. Jestliže přerušení vzniká z důvodu ne na straně zhotovitele, pak:

- zhotovitel může oznámit nárok (claim) podle čl. 8.9,
- jestliže přerušení trvá déle než 84 dnů, může zhotovitel požádat o souhlas k pokračování v pracích,
- jestliže do 28 dnů správce nevydá povolení, může zhotovitel odstoupit od smlouvy.

---

¹⁰⁹ Bude hlouběji analyzováno v poslední části práce.

¹¹⁰ Podobně institut liquidated damages.

Podle čl. 16.1 pak platí, že když objednatel neplní řádně a včas své platební povinnosti může zhotovitel přerušit práce (nebo snížit rychlost práce) dokud nedojde k nápravě. Podle čl. 14.8 pak zhotoviteli náleží úhrada finančních nákladů – tzv. financing charges.¹¹¹ Podle mého mínění, je třeba tuto problematiku uvést v soulad (ve zvláštních podmínkách) s úpravou smluvního úroku z prodlení¹¹² podle českého práva. Vedle toho zhotoviteli náleží možnost uplatnění claimu podle čl. 16.1 a možnost odstoupení od smlouvy, jež bude probráno níže.¹¹³

4.1.10. Odstoupení od smlouvy

Obecně platí, že odstoupit lze na základě zákonných důvodů daných obchodním zákoníkem¹¹⁴ nebo na základě podstatných porušení stanovených smlouvou.

Tato podstatná porušení jsou pro objednatele definována v čl. 15.2. Objednatel tedy bude oprávněn odstoupit od Smlouvy o dílo, jestliže zhotovitel:

- nevyhoví článku 4.2 (Záruka za provedení díla) nebo nesplní výzvu podle článku 15.1 (Výzva k nápravě – zhotovitel neplní řádně a (nebo) včas a objednatel ho vyzve k nápravě),
- opustí stavbu nebo jinak projevuje úmysl nepokračovat v konání svých povinností podle smlouvy o dílo,

---

¹¹¹ CONS obsahují i způsob jejich výpočtu.

¹¹² Případně smluvní pokuty podle účelu.

¹¹³ Případně zákonný úrok z prodlení.

¹¹⁴ V podstatě prodlení dlužníka či věřitele.

- bez odůvodněné omluvy nepokračuje ve stavbě v souladu s kapitolou 8 (Zahájení prací, zpoždění a přerušení prací), nebo nesplní výzvu vydanou podle článku 7.5 (Odmítnutí) nebo článku 7.6 (Opravné práce) do 28 dnů po jejím obdržení¹¹⁵,
- zadá celou stavbu jako subdodávku nebo postoupí zakázku bez požadovaného souhlasu,
- dojde u něho k bankrotu nebo platební neschopnosti,
- poskytne nebo nařídí poskytnout (přímo nebo nepřímo) někomu úplatek v souvislosti se smlouvou.

Zhotovitel pak bude dle čl. 16.2 oprávněn k odstoupení od Smlouvy o dílo, jestliže:

- neobdrží do 42 dnů po podání oznámení podle článku 16.1 (Oprávnění zhotovitele přerušit práce) důkaz týkající se povinnosti objednatele splnit článek 2.4 (Finanční opatření objednatele),
- správce stavby nevydá příslušné potvrzení platby do 56 dnů poté, co obdržel prohlášení a podpůrné dokumenty (obecně do 28 dnů podle 14.6.),
- zhotovitel neobdrží splatnou částku podle Potvrzení dílčí platby do 42 dnů od vypršení lhůty uvedené v článku 14.7

---

¹¹⁵ Pozn. jde o otázky kvality plnění.

(Platba), do níž má být platba provedena (s výjimkou odpočtů podle článku 2.5 (Nároky objednatel)),

- objednatel zásadním způsobem neplní své povinnosti podle smlouvy o dílo,
- objednatel neplní ustanovení článku 1.6 (Smlouva o dílo – neuzavření do 28 dní po Dopisu o přijetí nabídky) nebo článku 1.7 (Převod práv – celé smlouvy),
- prodlužované přerušení prací má vliv na celou stavbu, tak jak je popsáno v článku 8.11 (Prodloužení přerušení), nebo
- dojde u něho k bankrotu nebo platební neschopnosti.

4.1.11. Záruční doba

CONS, PD/B i EPC rozlišují odpovědnost za vady (tzn. za řádné plnění) podle 11.1 (a) a odpovědnost za vady v sjednané záruční době podle 11.1 (b). Úprava záruční doby se obecně též nachází v čl. 1.1.3.7 CONS, podle kterého Záruční doba (Defects Notification Period)¹¹⁶ znamená období pro oznámení vad díla nebo jeho části počítáno od data, kdy je dokončení díla nebo jeho části potvrzeno podle článku 10.1 (Převzetí díla a částí díla). Pokud se má záruční doba použít, musí být podle Obchodního zákoníku (zákon č.513/1991 Sb.) sjednána (předpokládejme, že ve většině případů

---

¹¹⁶ Německy „Die Mängelanzeigefrist“, francouzsky „Le délai de notification des vices“, slovensky „Záručná doba“ a španělsky „El plazo para la notificación de defectos“.

bude smlouva uzavřena jako relativní obchodní závazkový vztah, který se musí řídit obchodním zákoníkem).

K sjednání dochází tak, že ve formuláři Příloha k nabídce¹¹⁷, který je součástí smlouvy o dílo je uvedena její délka s odkazem na příslušný článek. Na základě claimů objednatel může být prodloužena (podle čl. 11.3) maximálně o 2 roky. Toto omezení je podle mého názoru nutné přizpůsobit požadavkům konkrétního projektu prostřednictvím zvláštních podmínek.

Zde je třeba upozornit na problematiku dohody o předčasném užívání, jež je předvídána stavebním zákonem (zákon č. 183/2006 Sb.) i CONS. V takové dohodě je podle mého mínění nutné specifikovat, od kdy běží záruční doba. Jestli účinností této dohody či až převzetím podle čl. 10.1.

V některých jurisdikcích se objevuje tzv. decennial (decennal) liability, francouzsky responsabilité décennale. Jde o institut vycházející z francouzského práva a označuje období deseti let po dokončení díla, kdy zhotovitel odpovídá za jeho vady. Jde v podstatě o specifickou zákonnou záruku, která platí a běží vedle té eventuelní smluvní. Na tuto odpovědnost pak navazuje v některých zemích povinné pojištění.¹¹⁸ Myslím, že jde o typický příklad kogentního ustanovení, jež může mít zásadní vliv na závazkový vztah při zahraniční zakázce.

S tím souvisí též zákonné omezení náhrady škody dané promlčení lhůtou podle § 398 českého obchodního zákoníku, kdy je stanoveno, že: „*U práva na náhradu škody běží promlčecí doba ode dne, kdy se poškozený dozvěděl nebo mohl dozvědět o škodě a o tom, kdo je povinen k její náhradě; končí však nejpozději uplynutím 10 let ode dne, kdy došlo k porušení povinnosti.*“ Tato problematika je

---

¹¹⁷ Appendix to Tender.

¹¹⁸ Decennial insurance.

diskutována v souvislosti s dodávkou projektové dokumentace, kdy může nastat situace, že desetiletá objektivní lhůta začne běžet a škoda vznikne až později, třeba i po uplynutí deseti let od porušení povinnosti. Souhlasím s názorem, že počátek běhu této promlčecí doby je podmíněn vznikem škody s argumentem, že promlčecí doba pro uplatnění práva nemůže začít běžet, jestliže toto právo ještě nevzniklo a že vznik práva na náhradu škody vyžaduje existenci škody.¹¹⁹

4.1.12. Duševní a průmyslová vlastnická práva

Úprava práv duševního vlastního je obsažena hlavně v člancích 1.10, 1.11 a 17.5 CONS, P/DB a EPC.¹²⁰

Podle čl. 1.10 platí, že si zhotovitel ponechá autorská práva a další práva vyplývající z duševního vlastnictví k dokumentaci zhotovitele a další projektové dokumentaci vyhotovené zhotovitelem. CONS, P/DB a EPC pracují s domněnkou, že zhotovitel (podpisem smlouvy o dílo) poskytl objednateli zdarma časově neomezenou, přenosnou, neexkluzivní a bezplatnou licenci pro kopírování, užívání a poskytování dokumentů zhotovitele, včetně zhotovování a užívání jejich modifikací.

Má se dále za to, že licence bude platit po skutečnou nebo předpokládanou (cokoliv je delší) dobu životnosti odpovídajících částí díla, opravňovat kteroukoliv osobu platně vlastnící odpovídající část stavby ke kopírování, užívání a poskytování dokumentů zhotovitele pro účely kompletace, provozu, údržby, úprav, oprav a demolice stavby, a v případě dokumentů zhotovitele,

---

¹¹⁹ K tomu Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M.: Obchodní zákoník – komentář. Praha, C.H.Beck, 2006, str. 1132.

¹²⁰ Obdobně i v P/DB a EPC.

kteřé jsou ve formě počítačových programů a jiného software, dovolovat jejich užívání na kterémkoliv počítači na staveništi a na dalších místech předpokládaných smlouvou o dílo, včetně výměny jakýchkoliv počítačů dodaných zhotovitelem.

Úprava je dále specifikována v čl. 1.11 tak, že si objednatel ponechá autorská práva a další práva z duševního vlastnictví k technickým podmínkám, dokumentaci díla a dalším dokumentům vyhotoveným objednatelem (nebo v jeho zastoupení).

V čl. 17.5 CONS je definováno „porušení“ jako porušení (nebo údajné porušení) některého patentu, registrovaného projektu, copyrightu, ochranné známky, obchodního jména, obchodního tajemství nebo jiných práv na duševní vlastnictví souvisejících se stavbou a specifický „nárok“, který znamená nárok¹²¹ při obvinění z porušení.¹²²

V rámci úpravy v CONS je předvídáno, že kdykoli některá ze stran neoznámí druhé straně nárok do 28 dnů, bude se mít za to, že se první strana vzdala veškerých práv na odškodnění podle tohoto článku. Dále platí, že objednatel odškodní zhotovitele a zajistí, aby mu nevznikla újma, v případě veškerých nároků při obvinění z porušení, které je nebo bylo:

a) nevyhnutelným důsledkem toho, že zhotovitel plnil smlouvu o dílo, nebo

b) výsledkem toho, že stavba byla využita objednatelem:

(i) pro jiný účel, než jaký byl uveden nebo než jaký mohl být přiměřeně odvozen ze Smlouvy o dílo, nebo

---

¹²¹ Nebo postup při uplatňování nároku.

¹²² Zde narážíme na podobné problémy viz výklad níže k problematice zániku claimu.

(ii) ve spojení s nějakou věcí nedodanou zhotovitelem, pokud nebylo takové využití sděleno zhotoviteli před základním datem nebo není uvedeno ve smlouvě o dílo.

Vedle toho je stanoveno, že zhotovitel odškodní objednatele a zajistí, aby mu nevznikla újma, v případě jakýchkoli jiných nároků, které vzniknou v souvislosti s (i) výrobou, užitím, prodejem nebo importem jakéhokoli vybavení, nebo (ii) projektem, za něž odpovídá zhotovitel. Následně platí, že jestliže má strana právo na odškodnění podle tohoto článku, povede odškodňující strana (na své náklady) jednání vedoucí k vyřešení nároku a všechny soudní spory nebo arbitrážní řízení, které z toho mohou vyplynout.

Druhá strana se bude, na požádání a náklady odškodňující strany, účastnit na napadení nároku. Tato druhá strana (a její personál) neučiní žádné prohlášení, které by mohlo poškodit odškodňující stranu, pokud odškodňující strana nezanedbala vedení nějakého jednání, soudního sporu nebo arbitrážního řízení, když k tomu byla druhou stranou vyzvána.

Tyto články obsahují podle mého názoru přiléhavé zabezpečení smluvních stran ve vztahu k porušení v souvislosti s ochranou práv duševního vlastnictví. Jestliže třetí strana vznáší nárok v souvislosti s výše uvedeným, měly by strany podle mého mínění kontaktovat právního specialistu v oblasti ochrany práv duševního vlastnictví. Článek si neklade ambici pokrýt veškerá možná porušení práv duševního vlastnictví. Tedy mohou se objevit i nároky, za něž nebude odpovědná ani jedna ze smluvních stran.

Článek nepokrývá situaci, kdy je uvaleno příslušným soudem předběžné opatření na objednatele ve věci domnělého porušení práv duševního vlastnictví. Tzn. při uplatnění zakročovacího (preventivního) nároku proti hrozící škodě.

V případě, že objednatel připravuje zadávací dokumentaci na výrobní zařízení nebo podobné dílo, jež předpokládá projektové práce zhotovitele, měl by podle mého názoru promyslet rozšíření tohoto článku o detailnější úpravu ve vztahu k opakujícím se výrobním procesům při použití tohoto výrobního zařízení. Zvláště však v případě, že se předpokládá použití licence v rámci projektu. Tyto výrobní prostředky¹²³, které zpracovávají surový materiál, jsou obvykle vybaveny speciální ochranou před porušením práv duševního vlastnictví. Vlastník pak poskytuje licenci¹²⁴ objednateli.

To vše je nutné posuzovat v rámci dispozitivního §61 Autorského zákona, který obsahuje úpravu díla vytvořeného na objednávku a soutěžního díla. Je stanoveno, že v případě díla autorem vytvořeného na základě smlouvy o dílo (dílo vytvořené na objednávku) platí, že autor poskytl licenci k účelu vyplývajícímu ze smlouvy, není-li sjednáno jinak. Druhá věta tohoto paragrafu jen potvrzuje výše uvedené, tzn. že užití díla nad rámec účelu je možné pouze na základě licence.

Rozšíření a specifikace textu by měla být podle mého mínění posouzena i v kontextu druhého odstavce § 61 Autorského zákona, který dispozitivně stanovuje, že autor může dílo vytvořené na objednávku užít a poskytnout licenci jinému, není – li to v rozporu s oprávněnými zájmy objednatele.

4.1.13. Přímé platby podzhotovitelům

Zajímavou problematiku v kontextu složitých zhotovitelských systémů velkých investičních dodávek tvoří přímé platby investora subdodavatelům generálního zhotovitele.

---

¹²³ Výrobní linky atd.

¹²⁴ Tzv. Process licence.

Smluvní podmínky FIDIC¹²⁵ předpokládají přímou platbu v případě tzv. „jmenovaných podzhotovitelů“. Podle čl. 5.1 je „jmenovaným podzhotovitelem“ ten, který je jako jmenovaný podzhotovitel uveden ve smlouvě o dílo nebo ten, o němž dá správce stavby pokyn zhotoviteli podle kapitoly 13 (Změny a úpravy), aby mu zadal zhotovení části prací.

Úprava přímé platby je obsažena v čl. 5.4., kdy v případě, že zhotovitel neposkytne správci stavby přiměřený důkaz, nebo nepodá správci stavby písemně uspokojivé vysvětlení toho, že je odůvodněně oprávněn neposkytnout nebo odmítnout splatnou platbu, potom objednatel může (podle vlastního uvážení) zaplatit přímo jmenovanému podzhotoviteli část nebo všechny tyto splatné částky.

Podle některých jurisdikcí je ovšem přímé platby¹²⁶ provádět i bez smluvního ujednání.¹²⁷ V Česku je takové smluvní ujednání podle mého mínění nutností.

4.1.14. Limitace odpovědnosti

V této práci se na některých místech zmiňují, že vzory FIDIC pracují se smluvním omezením odpovědnosti za náhradu škody. V čl. 17.6 je v podstatě stanoveno, že celková odpovědnost zhotovitele vůči objednateli podle smlouvy o dílo nebo v souvislosti s ní nepřesáhne částku uvedenou ve zvláštních obchodních podmínkách nebo (pokud tam tato částka není uvedena) přijatou cenu díla.

Střet s českým právem je podle mého názoru v tomto případě opět zajímavý. Úpravu rozsahu náhrady škody obsahují dispozitivní

---

¹²⁵ A to logicky pouze CONS.

¹²⁶ Převážně u veřejných zakázek.

¹²⁷ K tomu usnesení ze dne 29.4.2008 (III CZP 6 / 08) polského Nejvyššího soudu, kde je judikována možnost takových přímých plateb.

ustanovení v obchodním zákoníku § 379 až 381, kdy je vymezeno v § 379, především že: „*Nestanoví-li tento zákon jinak, nahrazuje se skutečná škoda a ušlý zisk.*“ Dále je v § 381 stanoveno, že: „*Místo ušlého zisku může poškozená strana požadovat náhradu zisku dosahovaného zpravidla v poctivém obchodním styku za podmínek obdobných podmínkám porušené smlouvy v okruhu podnikání, v němž podniká.*“

V možnosti omezení rozsahu by tedy podle mého mínění neměl být ani teoretický problém. Ten však vzniká v souvislosti kogentním ustanovením § 386. Je totiž stanoveno, že nároku na náhradu škody se nelze vzdát před porušením povinnosti, z něhož může škoda vzniknout. Náhradu škody nemůže snížit ani soud.¹²⁸

V souvislosti s touto regulací se objevuje různost názorů na platnost ustanovení podobných tomu, které je obsaženo v čl. 17.6 vorů FIDIC. K vyjasnění situace nepřispěl ani Nejvyšší soud České republiky, jež v této věci judikoval dvakrát, a pokaždé jinak.¹²⁹ Nejvyšší soud České republiky rozhodnutím dne 31. ledna 2007 sp.zn. 25 Cdo 2855/2004 nejprve přitakal zastáncům rozumné (poctivé a přiměřené) limitace odpovědnosti s argumentem dispozitivnosti § 379 a následně překvapil tyto a potěšil jejich odpůrce rozhodnutím ze dne 27. března 2008, sp.zn. 32 Odo 1651/2005 s argumentem kogentnosti § 386.

Výše zmíněný právní stav podle mého názoru nepřispívá ekonomicky zdravému povzbuzení rizikových investic a rozvoji nových technologií a je evidentní, že ve vyspělých zemích trend směřuje k přijetí smluvní limitace náhrady škody.

---

¹²⁸ K tomu Marek, K.: Limitace náhrady škody a smluvní pokuty. [online]. Dostupné z WWW: <http://www.sak.>

¹²⁹ K tomu Dědič, J.: Bis de eadem re aneb dvakrát o tomtéž (a pokaždé jinak), Právní rádce č.11, *Economia*, 2008.

4.2. Příprava zvláštních podmínek

Jak již bylo výše zmíněno, FIDIC doporučuje své vzory pro použití v mezinárodním prostředí a hlavně z toho důvodu jsou rozděleny na část všeobecnou a zvláštní. Ve zvláštní části má dojít k úpravám kvůli specifikům daného projektu nebo právního řádu, jímž se smlouva řídí. Do části všeobecné se doporučuje nikdy nezasahovat.

Tvůrci FIDIC vzorů připravili (hlavně pro investory) pomůcku¹³⁰, kde jsou nabídnuty možné varianty textace úprav.

4.3. Vzory FIDIC a jejich implementace v Česku

4.3.1. Fondy Evropské unie

Hlavními důvody pro použití smluvních podmínek FIDIC na českém území jsou podle mého názoru, jak již bylo řečeno, zájem zahraničních investorů realizovat své stavební projekty u nás i prostřednictvím domácích stavebních společností a zájem České republiky o vstup (a následný vstup) do Evropské unie a s tím spojené čerpání dotací z fondů Evropské unie. Tento požadavek Evropské unie na užití FIDIC u spolu - financovaných projektů se objevil nejprve u strukturálních fondů (ISPA). „*Finanční nástroj ISPA¹³¹ se zaměřil na financování infrastrukturních projektů v oblastech životního prostředí a dopravy. Jeho úkolem bylo usnadnit implementaci "acquis communautaire" (práva EU) v kandidátských zemích, v období od r. 2000 do okamžiku jejich vstupu do EU, a*

¹³⁰ Tzv. Guidance for the Preparation of Particular Conditions.

¹³¹ Instrument for Structural Policies for Pre-accession neboli Nástroj předvstupních strukturálních politik.

*přispět k udržitelnému rozvoji těchto zemí. Projekty z oblasti životního prostředí musely podporovat zavádění environmentální legislativy EU. U dopravních projektů se soustředila pozornost na souvislost opatření s trans-evropskými dopravními sítěmi. Projekty musely souhlasit se strategiemi pro využívání nástroje ISPA připravenými Ministerstvem životního prostředí a Ministerstvem dopravy.*¹³²

4.3.2. Evropská investiční banka

Dalším podnětem k aplikaci dokumentů FIDIC v Česku jsou požadavky Evropské investiční banky na jejich použití na projektech financovaných touto institucí. Evropská investiční banka (EIB), založená v roce 1958 Římskou smlouvou, je institucí Evropské unie pro poskytování dlouhodobých úvěrů. Půjčuje peníze subjektům veřejného i soukromého sektoru na projekty v evropském zájmu, a to zejména v oblastech soudržnosti a konvergence regionů EU, podpory malých a středních podniků, životního prostředí, výzkumu, vývoje a inovace, dopravy a energetiky.

EIB je nezisková banka, jejíž činnost sleduje politicky stanovené cíle. EIB poskytuje dlouhodobé úvěry na projekty kapitálových investic (zejména do dlouhodobých aktiv), avšak neposkytuje dotace. EIB je vlastněna členskými státy Evropské unie. EIB nemůže půjčit více než 50 % celkových nákladů na projekt. Projekty, do kterých banka investuje, jsou pečlivě vybírány a musí splňovat přísná kritéria. EIB podporuje též udržitelný rozvoj v kandidátských zemích a potenciálních kandidátských zemích,

---

¹³² Viz <http://www.strukturalni-fondy.cz>.

v zemích sousedících s EU na jihu a východě a v dalších partnerských zemích.¹³³

4.3.3. Obchodní podmínky staveb pozemních komunikací

Jak již bylo uvedeno z FIDIC vzorů (konkrétně z CONS) vycházejí i obchodní podmínky resortu dopravy pro stavby pozemních komunikací schválené Ministerstvem dopravy.¹³⁴

Tyto podmínky obsahují prostřednictvím zvláštních podmínek hlavně úpravy z hlediska snahy o soulad terminologie s českými zvyklostmi, použití inflační doložky s koeficienty úprav (využití indexů ČSÚ), pravidla pro poskytování záloh atd. Dále používají například institut bankovní záruky za odstranění vad v záruční době a odkazují na příslušné technické podmínky.

Poslední aktualizace těchto podmínek z roku 2008 byla vyvolána hlavně snahou o soulad s novou legislativou.¹³⁵ Dalším důvodem pro úpravu byla snaha zúročit již získané zkušenosti s používáním vzorů.

Tato aktualizace obsahuje například podle mého názoru prospěšné úpravy definic, dále je zavedena lhůta pro uvedení stavby do provozu, úprava kontrolních dnů staveb, povinnost osazení informačních tabulí u staveb financovaných z Evropské unie, předložení dokladu o zavedeném systému jakosti podle nových parametrů, povinnosti stavbyvedoucího při vytýčení staveb a detaily bezpečnostních postupů.

---

¹³³ Viz <http://www.eib.org/>.

¹³⁴ Pod č.j. 321/08-910-IPK/1 dne 9.4.2008 s účinností od 1. května 2008.

¹³⁵ Tzn. hlavně se zákonem č.137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, zákonem č. 183/2006 Sb., stavební zákon (včetně prováděcích předpisů) a zákonem č. 262/2006 Sb., zákoník práce).

Dále byly doplněny ustanovení o autorském dozoru a koordinátorovi bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Byly specifikovány povinnosti při kontrolních prohlídkách staveb a byly zjednodušeny podmínky při najmutí zahraničního personálu.

Navíc byly zahrnuty kontrolní zkoušky podle aktuálních technických podmínek pro stavby infrastrukturních projektů v Česku a byla upravena problematika převzetí díla, proklamována nezbytnost dodržení zákona o veřejných zakázkách při změnách, provedena úprava inflační doložky s koeficienty úprav, úprava poskytování záloh a podle mého mínění dosti nepochopitelným způsobem vyřazena nejen Rada pro řešení sporů, ale i celá rozhodčí doložka.

5. Kapitola

5.1. FIDIC v kontextu mezinárodního obchodu

5.1.1. Smysl vzorových dokumentů ve stavebnictví

Z praxe lze podle mého názoru vysledovat, že dlouhodobé použití podmínek¹³⁶ na určitém území vede k vytváření jejich modifikací.¹³⁷ Tak jak se tomu stalo blokově i u nás zmíněnými Obchodními podmínkami staveb pozemních komunikací.

Děje se tak však i dílčím způsobem, kdy je myslím evidentní, že jednotliví účastníci výstavbových projektů z různých oblastí začínají používat i jen jednotlivé klausule typické pro FIDIC. Jako například články o stanovení lhůt pro zánik nároků, určení ceny díla, alternativní formy řešení sporů atd.

V mezinárodním kontextu, ve kterém současný stav ovlivňuje na rozdíl od naší republiky fakt dlouhodobější zkušenosti, se pak projevuje například i zajímavý patologický jev, kdy se takovým dílčím způsobem používají už překonané klausule starších verzí dokumentů FIDIC, které již podle mého názoru nejsou vhodné pro pokročilou inženýrskou praxi.

Vývoj především v arabských státech vede tak daleko, že standardizované podmínky či jejich části se staly kogentní součástí vnitrostátního práva v oblasti veřejných zakázek. Ostatně právě v těchto státech se knihy FIDIC používají ve velkém rozsahu.

---

¹³⁶ Platí výrazně u FIDIC vzorů.

¹³⁷ K tomu Mallmann, R.: Bau – und Anlagenbauverträge nach den FIDIC-Standardbedingungen.

5.1.2. Vztah k lex mercatoria

Na základě výše uvedeného se nelze vyhnout posouzení podmínek FIDIC v kontextu lex mercatoria¹³⁸, tedy nadnárodních zvyklostí a pravidel mezinárodního obchodu.

Již po desetiletí probíhají v odborných kruzích debaty, v rámci nichž jsou hledány plusy a mínusy unifikace soukromoprávních odvětví. Pravdou zůstává, že doposud nedošlo k vytvoření nějaké úpravy v zákonné podobě.¹³⁹ Otázkou je, jestli je to nutné a jestli by taková úprava „přežila“. Lex mercatoria přece vzniklo kvůli nepřiměřenosti psaného vnitrostátního práva a znovu se v toku času vynořuje kvůli jeho neaktuálnosti a pomalé přizpůsobivosti. Mezinárodní obchodníci velmi často zjistí, že takové státní právo nepotřebují a tvoří si (i díky typické dispozitivnosti obchodního práva a podobnosti lokálních obyčejů¹⁴⁰) pravidla zvyklostní. A nakonec zjistí, že i spory si nejmíň bolestivou cestou vyřeší pomocí vlastních metod.

---

¹³⁸ „Tradiční náhled posuzuje lex mercatoria jako soubor, který je v neustálém vývoji a jehož obsah není vždy určitý. Není pokládán za nadnárodní právní systém, t.j. může být vyloučen (potlačen) nutně použitelnými normami fora nebo jiného státu. Dále je v zásadě podmíněn volbou stran, ať již výslovnou nebo mlčky, resp. nepřímou, a to odkazem na pravidla toho-kterého arbitrážního soudu a současným neučiněním volby práva. Jinak se použije jenom v případě, že se bezprostředně zjevně nenabízí žádné objektivně zjištěné právo.“ K tomu Radošovský, Petr. Rozhodné právo v závazkových vztazích z mezinárodního obchodu - Lex mercatoria.

¹³⁹ Tedy myšleno v podobě mezinárodního právního řádu, se sobě vlastním prvkem donucení.

¹⁴⁰ Rozehnalová, N.: Právo mezinárodního obchodu, Praha, Aspi, 2006, str. 202 a násl. Kučera Z., Pauknerová M., Růžička, K.: Právo mezinárodního obchodu, Plzeň, Aleš Čeněk, s.r.o., 2008.

Nejzásadnějšími snahami o formulaci těchto nenárodních pravidel mezinárodního obchodu jsou podle mého mínění výstupy v rámci UNIDROIT, tedy Zásady mezinárodních obchodních smluv UNIDROIT¹⁴¹ a Zásady Evropského smluvního práva Landovy komise.¹⁴² Podle mého názoru lze souhlasit se subsumováním těchto souborů zásad mezinárodních smluv pod *lex mercatoria*.¹⁴³ I když se je jejich tvůrci v podstatě snaží systémově začlenit „nad“ *lex mercatoria*. Jejich životaschopnost však ukáže až čas. O životaschopnosti *lex mercatoria* generálně myslím nemá smysl pochybovat.

Tradice FIDIC byla jako v podstatě standardizované obchodní právo stavebního průmyslu inspirací i pro výše uvedené dokumenty a vzory FIDIC jsou podle mého mínění jako institucionalizované

---

¹⁴¹ K tomu Van Houtte, H.: *Les Principes UNIDROIT et l'Arbitrage Commercial International*, in: ICC (ed.), *The UNIDROIT Principles for International Commercial Contracts - A New Lex Mercatoria?*

¹⁴² „Základními výhodami kodifikace mají být umožnění přeshraničního obchodu uvnitř Evropy – resp. tedy jeho mnohonásobný rozvoj za situace, kdy budou odstraněny rozdíly v úpravách mezi jednotlivými národními právními řády, za dnešní situace jsou náklady na takové kontrakty mnohem vyšší (náklady zvýšené o platby za informace o právním řádu mého smluvního partnera), než budou za situace, kdy bude každá ze smluvních stran mít jistotu o právním řádu, který se bude aplikovat. Dále pak posílení jednotného evropského trhu – jako důsledek, který vyplyne z odstranění překážek, jako které jsou vnímány právě rozdíly v jednotlivých právních úpravách; vytvoření infrastruktury pro jednotnou komunitární úpravu smluvního práva; principy jako vodítka sloužící národním soudům a zákonodárcům v otázkách interpretace a tvorby nové úpravy v oblasti smluvního práva; překlenutí rozdílů mezi právem kontinentálním a systémem *common law*“. K tomu Myšáková, Petra: *Principy evropského smluvního práva*.

¹⁴³ Viz Rozehnalová, N.: *Právo mezinárodního obchodu*, Praha, Aspi, 2006, str. 209.

produkty smluvní svobody¹⁴⁴ bezpochyby součástí *lex mercatoria*. Ale jsou něčím víc než jen všeobecnými obchodními podmínkami vypracovanými odbornou organizací?¹⁴⁵

Jaký je jejich vztah k souborům zásad mezinárodních smluv, obecným principům či zásadám odvětví či obchodu obecně. Můžou se stát mezinárodní obchodní zvyklostí?¹⁴⁶

Můžou být jednotlivá ustanovení podmínek FIDIC použita v případě posuzování sporu, i když není ve smlouvě výslovný odkaz na nějaký vzorový dokument FIDIC (tzn. dokument není součástí smlouvy)?

Lze si též klást otázku, zda může být právní vztah při chybějící volbě rozhodného práva podroben prostřednictvím hraničního určovatele „transnacionálnímu právu“ a jestli je možné za takové právo považovat i vzory FIDIC.

Byla by volba *lex mercatoria* za rozhodné právo smlouvy považována za platnou a lze FIDIC subsumovat pod tuto kategorii volitelného zdroje regulace?

Dalším tématem je problematika kolem možnosti doplnění mezer ve vnitrostátním právu nadnárodní úpravou a použitelnosti FIDIC vzorů v tomto kontextu.

Obecně nás samozřejmě též zajímá otázka přípustnosti tzv. smluv mimo právní řády. Můžou tedy v této práci zkoumané smluvní podmínky nahradit platné právo či je možné interpretovat jejich jednotlivá ustanovení nezávisle na platném právu?

---

¹⁴⁴ Viz Rozehnalová, N.: *Právo mezinárodního obchodu*, Praha, Aspi, 2006, str. 209.

¹⁴⁵ Viz § 273 (1) *Obchodního zákoníku*.

¹⁴⁶ Otázky si kladu podobně jako Mallmann viz Mallmann, R.: *Bau – und Anlagenbauverträge nach den FIDIC-Standardbedingungen*, str. 30 a násl.

5.1.3. Standardizované vzory jako pramen objektivního dispozitivního práva

Mojí ambicí není přidat se k odpůrcům či zastáncům forem a významu nadnárodních zvyklostí a pravidel mezinárodního obchodu v jakékoli podobě. Zajímá mě spíše posouzení globálního účinku FIDIC podmínek v kontextu otázek provázejících debatu o lex mercatoria.

Již jsem zmínil, že v prostředí České republiky je při veřejných infrastrukturních zakázkách používán doslovný překlad verze CONS z roku 1999 ve formě vzorového dokumentu Obchodní podmínky staveb pozemních komunikací, který vydalo Ministerstvo dopravy a spojů (Odbor pozemních komunikací).

Tato česká verze podmínek je ale používána jako samostatný a svébytný dokument. V úvodu textu je pouze poznamenáno, že „Obchodní podmínky staveb pozemních komunikací byly vypracovány na základě publikace FIDIC „Conditions of Contract for Construction“ – First edition 1999, The Red Book.“¹⁴⁷

Z praxe mohu potvrdit, že některé principy, například lhůty pro oznámení nároků (claimů) na dodatečnou platbu či prodloužení termínu, se objevují i ve smlouvách, které nemají s FIDIC nic společného. Jde například o různé subdodavatelské vzory mezi obchodníky navzájem, ale i o vzory pro podlimitní veřejné zakázky na úrovni obcí či krajů. Jde často podle mého názoru o pozitivní a přínosné zkvalitnění smluv. Objevují se ovšem i výjimky.

---

¹⁴⁷ Dále je v úvodu poznamenáno: Část „Všeobecné obchodní podmínky“ (VOP) je doslovným překladem „General Conditions“ publikace FIDIC, který byl pořízen s laskavým svolením FIDIC Českou asociací konzultačních inženýrů (CACE) a jeho správnost byla ověřena tlumočnickou doložkou. Tato skutečnost vyplynula z požadavku na použití jednotných Všeobecných obchodních podmínek u staveb, spolufinancovaných ze zahraničních zdrojů.

Např. článek 13.5 CONS definuje tzv. „Provisional sums“, kdy jde obecně podle FIDIC¹⁴⁸ o částky předem vyčleněné zadavatelem v rozpočtu zakázky na konkrétní položky, u kterých není jisté zda budou použity, případně jejichž výměra nebo jiné vlastnosti nemohly být z nějakého důvodu před zahájením výstavby přesně známy. Takové obnosy můžou být použity pouze pro tyto konkrétní položky. Uchazeč v ocenění takových "nejistých" položek v nabídce použije nejčastěji zadavatelem odhadnuté jednotkové ceny a zadavatelem odhadnuté výměry, případně i své odhady podle nastavení zadání (tzn. poptávky). Riziko ocenění těchto položek nemusí tedy nést zhotovitel. Platí, že v průběhu realizace není možné ze strany objednatele či správce stavby rozšiřovat předmět díla o další „Provisional sums“.

Tyto položky se provádějí pouze na základě zvláštního pokynu správce stavby (Instructions of the Engineer podle čl. 3.3). Po provedení těchto položek se zjistí jejich výměra a objednatel je uhradí podle skutečnosti buď v rámci změnového řízení podle článku 13.3 nebo na základě principu „cost plus“¹⁴⁹ při povinné dodávce části díla od jmenovaného podzhotovitele. Objednatel by se měl v zadání soustředit na co nejpřesnější popis a rozsah díla spadajícího pod „Provisional sums“, včetně určení načasování pokynu k využití těchto obnosů. Pokud se "Provisional sums" nevyčerpají, odečte se zbytek od ceny díla.

---

¹⁴⁸ Ve stavebnictví se ale „provisional sums“ vyskytují i v jiných významech, většinou jde ale o obnosy vyčleněné pro známé, ale jen těžko odhadnutelné položky, hlavně z hlediska množství. Na rozdíl od „contingency“, kde jde především o rezervu na neznámá, případně známá (předpokládaná či nepředpokládaná) nebezpečí.

¹⁴⁹ Tzn. zhotovitel dostane zapláceno od objednatele nejen cenu dodávky v úrovni ceny podzhotovitele, ale i předem stanovený „bonus“ za náklady a zisk.

Myslím a je třeba to zmínit, že „provisional sum“ může mít ve stavebnictví i jiný význam než ten podle FIDIC. Položky kryté z „provisional sums“ tak mohou být neznámé z hlediska množství, mohou být neznáme z hlediska technických parametrů, ale většinou bude objednatel tušit, že takové položky budou třeba. Lze si podle mého názoru představit i spekulativní nastavení poptávky objednatele s položkami pod „provisional sums“, pouze za účelem zajištění cen alternativních řešení. Potřeba nových položek může vzniknout i v případě, kdy projekt překvapí nepředvídaná nebo nepředvídatelná událost, pak se ovšem objednatel (nebo zhotovitel) obrací na pojišťovnu (je-li pojištěn), čerpá z různých forem zajištění (je-li takto kryt), případně použije rezervu projektu (má-li jakou).

Použití tohoto institutu se příliš nedoporučuje u P/DB, u EPC by mělo být výjimečné vzhledem k větší potřebě předvídatelnosti výdajů z hlediska objednatele.

V českých Obchodních podmínkách staveb pozemních komunikací je pro tento institut použit překlad „Provizorní položky“.

Překlad v Obchodních podmínkách staveb pozemních komunikací vede podle mého mínění k možnému zaměnění významu s jinými články či k různým interpretacím. Originálním ekvivalentem slova „položka“ je termín „item“¹⁵⁰, jak je např. použito v čl. 12.2 CONS a P/DB (tzn. položka rozpočtu díla).

Navíc přídavné jméno "provisional" nelze podle mého názoru jednoduše překládat jako "provizorní". Slovo "provisional" souvisí s anglickým výrazem "under provision" (nebo obdobným), který znamená "za podmínky". "Provisional" má tedy význam "podmíněný", "předběžný" apod., tj. takový, který platí jen po

---

¹⁵⁰ Německy „Die Einheit“, francouzsky „L'élément“ nebo „L'article“, slovensky „Položka“ a španělsky „El rubro“.

určitou dobu, dokud platí příslušná podmínka. Jestliže je například nějaké opatření označeno jako "provisional", znamená to, že takové opatření bude nahrazeno jiným.¹⁵¹ Správným překladem by potom mohlo myslím být např. „Předběžné částky“.¹⁵²

Tento překlad je použit v neoficiálním českém překladu EPC knihy. Spojení „Predběžné čiastky“ je použito ve slovenském překladu CONS od SACE¹⁵³ (Zmluvné podmienky na výstavbu na stavebné a inženiérske diela projektované objednávateľom). Němci pak v překladu VBI¹⁵⁴ používají spojení „Behelfsbeträge“. Francouzi používají spojení „Prix provisoires“.¹⁵⁵ Jak vidno slovo „položka“ jako překlad slova „sum“ v kontextu „Provisional sums“ se objevuje jen v Obchodních podmínkách staveb pozemních komunikací.

V roce 2007 jsem zaregistroval snahu o vytvoření českého ekvivalentu obchodních podmínek určených pro velké výstavbové projekty. Jde o Všeobecné obchodní podmínky pro zhotovení stavby, které vydává Rada výstavby a Hospodářská komora ČR pod záštitou Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR a Ministerstva pro místní rozvoj ČR.

Tyto podmínky podle mého názoru přebírají výše popsanou chybu, což je zřejmé i z kontextu celého ustanovení, které zní: *„Součástí sjednané ceny díla mohou být i provizorní položky či účelové rezervy, jež se čerpají v případech, kdy je nutno příslušné*

---

¹⁵¹ Buď konečným nebo opět jen opatřením "provisional".

¹⁵² Lze srovnat i s úpravou tzv. „opčního práva“ podle § 99 Zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, kdy by se dalo hovořit i o položkách podmíněných (opčních) obnosů viz Tichý, M.: Projekty a zakázky ve výstavbě. Praha, C.H.Beck, 2008, str. 103.

¹⁵³ Slovenská asociácia konzultačných inženierov.

¹⁵⁴ Verband beratender Ingenieure (německá asociace konzultačních inženýrů).

¹⁵⁵ Čerpáno z expertního překladu z iniciativy FIDIC: Conditions de Contrat Applicables aux Travaux de Construction (pour les travaux de construction et de génie civil conçus par le Maître de l'Ouvrage).

práce provést či náklady vynaložit ve výši podle skutečných potřeb stavby.“

Zásadní technickou chybou je podle mého mínění též skutečnost, že tento pojem není nikde dále definován (ve smluvní definicích či popisech realizačních procesů).¹⁵⁶ Dochází vlastně k tvorbě postupu, jež časem myslím může, v případě jeho přijetí obchodnickou veřejností, přerůst do zvyklosti. Soudím, že tato zvyklost se pak může stát jedním z pramenů práva. Podle mého názoru i takové působení FIDIC podmínek může být argumentem pro jejich „vyšší status“ v rámci lex mercatoria.

Tento příklad je logickým důsledkem určité rizikovosti použití smluvních podmínek s původem v praxi anglo-amerického práva v českém prostředí.¹⁵⁷ Jde v podstatě částečně o „střet právních systémů“, který může vést ke sporům o výklad smluvních ustanovení.

Obecně se domnívám, že téměř každé obohacování se o cizí inspirativní prvek je prospěšné, ovšem s velkou dávkou opatrnosti a s potřebou nutných úprav. Jak bylo uvedeno, FIDIC s takovými úpravami počítá, a proto mají vzorové podmínky vždy část obecnou, která se nemění a část zvláštní, která je určena právě pro tyto nutné úpravy.¹⁵⁸

Nezbývá než zdůraznit, že je podle mého názoru nutné investovat čas a peníze do kvalitního překladu a vytvoření precizních zvláštních podmínek pro místní užití dokumentů FIDIC.

---

¹⁵⁶ K tomu Tichý, M.: Projekty a zakázky ve výstavbě. Praha, C.H.Beck, 2008, str. 166-167, kde jsou popsány tzv. Postupy řízení realizace.

¹⁵⁷ Či obecně kontinentálně-evropském právním prostředí.

¹⁵⁸ Např. kvůli střetu ustanovení obecné části s kogentní vnitrostátní regulací.

5.1.4. Vliv na rozhodování sporů

Myslím si, že podmínky FIDIC samy o sobě nemají ambici být zdrojem objektivního práva. Na tom ovšem příliš nezáleží, protože rozhodující je jejich reálné působení ve společnosti.

Výše popsané, tedy hlavně skutečnost zmíněného „střetu právních systémů“ nás přivádí do velmi zajímavé situace, kdy se nabízí přijetí názoru, že bod zlomu pro určení oprávněnosti statusu FIDIC jako něčeho víc, než formulářové smlouvy se objevuje až v momentě sporu a nutnosti interpretace smluvních ustanovení subjektem spor řešící.

Například v situaci subsidiární aplikace orgánu řešící spor na základě použití kolizní normy či po volbě (stran) *lex mercatoria* za rozhodné právo může dojít k situaci, že rozhodce posuzuje konkrétní ustanovení nějaké smlouvy, jež je podle jeho znalosti převzaté z FIDIC. Stejně tak může jít o ustanovení, jež je parafrází nějaké zvyklosti podle FIDIC. To si lze představit i ve světle kombinace zvyklostí a zásad různých právních řádů tzv. „*trunc commun*“.

Nejdále se myslím dostaneme v případě, že rozhodce pouze použije při rozhodování logiku či princip podle FIDIC na zcela konkrétní situaci. Všechny takové případy si můžeme podle mého názoru v praxi snadno představit. V takovém kontextu lze subsumovat roli FIDIC pod definici *lex mercatoria* stavebního průmyslu jako součást „objektivního dispozitivního práva mezinárodního rozhodčího řízení pro oblast stavebnictví“¹⁵⁹.

---

¹⁵⁹ K tomu podobně Bordeaux, A.: *Effect of the applicable law on FIDIC Conditions* [online]. FIDIC.org. "Thus, the question arises: what is at present the role of UNIDROIT Principles in International Construction Contracts? A measure of their impact can be found through the analysis of UNIDROIT Principles in ICC arbitration. It shows that those Principles are mainly used by arbitrators as a mean of interpretation."

Oprávněnost vyššího statutu vzorů FIDIC ve výše uvedeném zúženém slova smyslu bude myslím zhodnocena hlavně v případech použití „voie directe“¹⁶⁰, v případech, kdy rozhodci posuzují spor jako „amiable compositeur“. Domnívám se ale, že podobně lze postupovat i při pověření rozhodců rozhodovat podle zásad spravedlnosti¹⁶¹ (viz např. § 25 (3) zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů).¹⁶² Při povýšení vzorů FIDIC do kategorie mezinárodních obchodních zvyklostí pak např. i v situaci, kdy je možné podle pravidel zvoleného rozhodčího soudu použít tzv. „rules of laws“, tzn. pravidel mimo právo nějakého státu. Nebo v případě, že *questio iuris* vede např. k obchodním zvyklostem ve smyslu § 1 (2), kdy platí, že: *„Právní vztahy uvedené v odstavci 1 se řídí ustanoveními tohoto zákona. Nelze-li některé otázky řešit podle těchto ustanovení, řeší se podle předpisů práva občanského. Nelze-li je řešit ani podle těchto předpisů, posoudí se podle obchodních zvyklostí, a není-li jich, podle zásad, na kterých spočívá tento zákon.“*

Případně ve smyslu §264 Obchodního zákoník kdy je vymezeno, že: *„Při určení práv a povinností ze závazkového vztahu se přihlíží i k obchodním zvyklostem zachovávaným obecně v příslušném obchodním odvětví“* a § 730, kdy je stanoveno, že:

---

¹⁶⁰ Viz Dimitrios, A.: Law applicable to merits of the arbitration dispute, str. 45. a Desjardins, L.: La résolution des litiges commerciaux internationaux: *„Outre ces méthodes, il y a celle de la voie directe où l'arbitre ira vers une loi précise suivant l'analyse du contrat, ou tout simplement il décidera de n'appliquer aucune loi et fera plutôt appel aux usages et coutumes en semblable situation. L'objectif d'une telle manoeuvre «c'est de se dégager des législations nationales et d'appliquer la loi des marchés».*“

¹⁶¹ Obdobně podle equity a „ex aequo et bono“.

¹⁶² Konečně jak bylo judikováno v případě SocUti Pabalk Ticaret Sirketi v. SocUti Norsolor lze použít lex mercatoria i bez jeho volby a bez zmocnění rozhodovat jako „amiable compositeur“.

„Podle § 264 se přihlédne k obchodním zvyklostem obecně zachovávaným v mezinárodním obchodě v příslušném obchodním odvětví.“¹⁶³

5.1.5. Obligační statut smlouvy

Část akademické veřejnosti připouští standardizované obchodní podmínky i jako volitelné právo, ale je zřejmé, že takové smluvní podmínky nemusí být dostatečné obecně ve smyslu práva rozhodného. Podle mého mínění může být řešením při volbě stran použití nějakého dalšího statutu, např. národního právního řádu v rámci dépeçage.

FIDIC toto v podstatě předvídá tím, že jeho vzory obsahují článek s volbou práva. V rámci zvláštních podmínek se pravidelně určuje rozhodné právo smluvního vztahu. FIDIC tedy nepředpokládá použití jeho podmínek jako „contrat sans loi“, ani by to podle mého názoru nebylo možné.

Nelze podle mého mínění nevnímat i aspekt nutnosti znalosti práva¹⁶⁴ pro zhotovitele v době tvorby nabídky. Myslím, že jen těžko by mohl být považován za oprávněný požadavek, aby zhotovitel nabídku tvořil zcela kompetentně při neznalosti rozhodného práva, za spekulace o právu použitelném. Například z hlediska předvídatelnosti výkladu v situacích, jež nebylo možno předpokládat v době tvorby nabídky¹⁶⁵, u nichž je interpretace často odlišná podle jednotlivých národních právních řádů.

Podle mého mínění, nemůžeme vyloučit ani kombinaci odkazů, tzn. například při použití podmínek FIDIC přidat odkaz na určitý

---

¹⁶³ Dále je třeba zmínit, že CONS obsahují vlastní systém řešení sporů, který bude popsán níže.

¹⁶⁴ Jímž se řídí smlouva.

¹⁶⁵ Nepředvídatelných přírodních jevů atd.

rozhodný právní řád pro celou smlouvu v kombinaci s UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts jen na jednu kapitolu nebo článek smlouvy.

Domnívám se ale, že každopádně minimálně platnost a účinnost smlouvy by se měla řídit nějakým národním právním řádem.¹⁶⁶ Nelze pominout ani komplikace z hlediska určení výkladových pravidel, lex fori (případně lex arbitri), jestliže není zvolen odpovídající statut smlouvy.

5.1.6. Absence volby práva

V případě, že nedojde k volbě práva¹⁶⁷ a závazkový vztah ze smlouvy bude obsahovat mezinárodní prvek, bude nutné postupovat při zjišťování rozhodného práva podle úpravy norem mezinárodního práva soukromého, tzn. použijeme jiné hraniční určovatele pomocí kolizní metody úpravy soukromoprávních vztahů s mezinárodním prvkem.¹⁶⁸ V oblasti smluv o dílo neexistuje nějaká zvláštní hmotněprávní norma, proto nemůžeme využít přímé metody úpravy soukromoprávních vztahů ze smluv o dílo s mezinárodním prvkem, jako je např. pro smlouvy kupní Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z 11.4.1980, č. 160/1991 Sb. (dále též jen Vídeňská úmluva).

Pro určení rozhodného práva pro závazkové smlouvy s mezinárodním prvkem byla rozhodující Úmluva o právu rozhodném

---

¹⁶⁶ Vedle toho se nelze samozřejmě vyhnout přítomnosti veřejnoprávních aspektů spojených s realizací stavebních projektů, ať v oblasti pracovního práva, práva nemovitostí, ochrany životního prostředí, ochrany investic atd. viz Rozehnalová, N.: Právo mezinárodního obchodu, str. 421.

¹⁶⁷ Nebo bude volba práva neplatná.

¹⁶⁸ K tomu viz Kučera Z.: Mezinárodní právo soukromé, Plzeň, Aleš Čeněk, s.r.o., 2004.

pro smluvní závazkové vztahy z 19.6.1980, č. 64/2006 Sb.m.s. (dále též jen Římská úmluva), která unifikuje normy svých smluvních států. Česko je stranou této úmluvy a v souladu s čl. 10 Ústavy České republiky a § 2 Zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním č. 97/ 1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále též jen ZMPS) má Římská úmluva aplikační přednost před ZMPS. Dnes je ovšem z našeho hlediska překonána Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (dále též jen Řím I) a Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (dále též jen Řím II).

Volbu práva jako prvotní kritérium respektují jak Řím I a Řím II, Římská úmluva (čl. 3/1), tak ZMPS (§ 9/1). Nebyla-li volba provedena nebo je-li volba práva neplatná, jeví se jako použitelný takový právní řád, v němž se nachází místo¹⁶⁹:

- a) zhotovení díla
- b) uzavření smlouvy
- c) podnikání (sídlo) zhotovitele
- d) konání soudního nebo rozhodčího řízení

V případě absence volby práva bude rozhodné právo záviset na národní úpravě mezinárodního práva soukromého.

Pro členské státy Evropské unie budeme postupovat podle Řím I (případně Řím II). Řím I predikuje následující zásady: „*Pokud není volba práva provedena, mělo by být rozhodné právo určeno v souladu s pravidlem stanoveným pro zvláštní smluvní typ. Nelze-li*

---

¹⁶⁹ K tomu viz Kučera Z., Pauknerová M., Růžička, K.: Právo mezinárodního obchodu, Plzeň, Aleš Čeněk, s.r.o., 2008, str. 285.

smlouvu zařadit pod jeden ze zvláštních smluvních typů nebo pokud její prvky spadají do více než jednoho zvláštního smluvního typu, měla by se řídit právem země, ve které má smluvní strana, která má poskytnout plnění charakteristické pro smlouvu, své obvyklé bydliště. V případě, že je smlouva složena z množiny práv a povinností, které mohou být zařazeny pod více než jeden zvláštní smluvní typ, mělo by být určeno plnění charakteristické pro smlouvu, a to s ohledem na její těžiště.“ a „Pokud není volba práva provedena a rozhodné právo nelze určit ani na základě skutečnosti, že smlouvu lze zařadit pod jeden ze zvláštních smluvních typů, ani jako právo země, v níž má smluvní strana, která má poskytnout plnění charakteristické pro smlouvu, své obvyklé bydliště, měla by se smlouva řídit právem země, s níž je nejúžeji spojena. Při určování takové země by mělo být zohledněno mimo jiné, zda má dotčená smlouva velmi úzký vztah k jiné smlouvě nebo smlouvám.“

Řím I předpokládá v článku 3.1. možnost stran zvolit si rozhodné právo. Řím I neobsahuje speciální ustanovení týkající se mezinárodních smluv o dodávce investičních celků. Režim těchto smluv se bude řídit článkem 4.2, tedy smlouva se bude řídit právem země, v níž má strana, která je povinna poskytnout plnění charakteristické pro smlouvu, své obvyklé bydliště. Dále platí podle článku 4.3, že vyplývá-li ze všech okolností případu, že je smlouva zjevně úžeji spojena s jinou zemí (než tou určenou podle speciálního ustanovení nebo podle článku 4.2), použije se právo této jiné země.

Podle 4.4. pak platí, že není-li možné určit rozhodné právo podle speciálního ustanovení nebo podle 4.2, řídí se smlouva právem země, s níž je nejúžeji spojena.

Řím II. je pro mezinárodních smlouvy o dodávce investičních celků zajímavý hlavně z hlediska náhrady škody a bezdůvodného obohacení. Co se týče náhrady škody podle článku 4 Řím II platí, že: „rozhodným právem pro mimosmluvní závazkové vztahy, které

vznikají z civilních deliktů, je právo země, kde škoda vznikla, bez ohledu na to, ve které zemi došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, a bez ohledu na to, ve které zemi nebo kterých zemích se projeví nepřímé následky této skutečnosti. Mají-li však osoba, vůči které je vznášen nárok na náhradu škody, a poškozený v okamžiku vzniku škody obvyklé bydliště ve stejné zemi, použije se právo této země. Vyplývá-li ze všech okolností případu, že je civilní delikt zjevně úžeji spojen s jinou zemí, použije se právo této jiné země. Zjevně užší vztah k jiné zemi by mohl být založen zejména na již existujícím vztahu mezi stranami, jakým může být například smlouva, který úzce souvisí s daným civilním deliktem.“ Řím II umožňuje volbu práva pro mimosmluvní závazkový vztah dohodou před nebo po škodní události.

Co se týče bezdůvodného obohacení je stanoveno, že: *“Souvisí-li mimosmluvní závazkový vztah, který vzniká z bezdůvodného obohacení, včetně úhrady neexistujícího dluhu, s již existujícím vztahem mezi stranami, jako například smluvním vztahem nebo vztahem vyplývajícím z civilního deliktu, který úzce souvisí s tímto bezdůvodným obohacením, je rozhodným právem právo, kterým se řídí uvedený existující vztah.*

Nemůže-li být rozhodné právo určeno na základě odstavce 1 a strany mají v okamžiku, kdy došlo ke skutečnosti, jež vedla k bezdůvodnému obohacení, obvyklé bydliště ve stejné zemi, použije se právo této země.

Nemůže-li být rozhodné právo určeno na základě odstavců 1 a 2, je jím právo země, kde k bezdůvodnému obohacení došlo.

Vyplývá-li ze všech okolností případu, že je mimosmluvní závazkový vztah, který vzniká z bezdůvodného obohacení, zjevně úžeji spojen s jinou zemí, než je země uvedená v odstavcích 1, 2 a 3, použije se právo této jiné země.“

Budeme – li se pohybovat mezi členskými subjekty Římské úmluvy, bude nutné určit rozhodné právo na základě čl. 4 této úmluvy, protože tato úmluva též neobsahuje speciální ustanovení týkající se mezinárodních smluv o dodávce investičních celků.

Podobně tedy podle čl. 4 Římské úmluvy se smlouva řídí v případě absence volby práva právem státu, s kterým nejúžeji souvisí a v tomto smyslu je možné použít i kombinaci právních řádů.

Podle čl. 4/2 platí domněnka, že smlouva nejúžeji souvisí se státem, v němž má v době uzavření smlouvy obvyklé bydliště (ústředí) strana povinná poskytnout plnění příznačné pro smlouvu. V případě smlouvy o dílo je tímto příznačným plněním plnění zhotovitele.

Podle čl. 10/1 se rozhodným právem řídí zejména výklad, plnění závazků ze smlouvy, důsledky neplnění těchto závazků a náhrada škody, zánik závazku, promlčení a následky neplatnosti smlouvy.¹⁷⁰

Podle ZMPS se určuje rozhodné právo při absenci volby práva podle § 10, kdy se má použít práva, jehož použití odpovídá rozumnému uspořádání daného vztahu. Podle § 10 (2) a) se smlouvy o dílo řídí právem místa, kde je sídlo (bydliště) zhotovitele díla v době uzavření smlouvy. Odchytku od tohoto kolizního kritéria ve smyslu rozumného uspořádání právního poměru může představovat, zejména při zhotovení díla trvalé povahy, použití práva státu, v němž má své sídlo objednatel, zejména dojde – li k uzavření smlouvy na základě veřejné soutěže často za přijetí smluvních podmínek zadavatele soutěže.

Můžeme si v této souvislosti podle mého názoru představit smlouvu o dílo za použití vzorů FIDIC (především v tomto případě

---

170 K tomu viz Kučera Z., Pauknerová M., Růžička, K.: Právo mezinárodního obchodu, Plzeň, Aleš Čeněk, s.r.o., 2008, str. 212 a násl.

EPC), jež bude obsahovat dodávku například rozsáhlého technologického zařízení, jehož náklady budou tvořit i většinu ceny díla. V takovém případě smíšené smlouvy bychom zřejmě mohli připustit při absenci volby práva kombinaci použití přímé metody na část závazku, jež by naplňoval znaky kupní smlouvy a řídil by se pravidly Vídeňské úmluvy a použití například kolizního kritéria Římu I na část závazku naplňující znaky smlouvy o dílo.

5.1.7. Výklad

Použijeme-li obvyklá místní výkladová pravidla, pak při aplikaci podmínek FIDIC, jestliže nám neposkytne gramatickým výkladem možnost řešení sama smlouva¹⁷¹, můžeme myslím hledat smysl ustanovení komparativním výkladem i v jiných vzorových podmínkách¹⁷². Jestliže bude řídícím právem právo české, budeme jistě hledat oporu v úpravě obchodního a občanského zákoníku a související judikatuře. Nápomocna nám může být i judikatura oblasti rozhodčího řízení, poněvadž určitá část těchto „precedentů“ je pravidelně zveřejňována.¹⁷³ Jestliže v rámci určité obchodní spolupráce došlo ke vzniku zvyklosti, nelze ji podle mého názoru opominout. K výkladu můžeme použít principy či zásady, ať v rovině níže popsaných zásad *lex mercatoria* či v rovině sepsaných zásad mezinárodních smluv.¹⁷⁴ Nabízí se též použití tzv. FIDIC Contracts Guide, který je užitečnou výkladovou pomůckou. Je

¹⁷¹ Tedy i obchodní podmínky.

¹⁷² Tento výklad ovšem prospěje spíše pro vlastní orientaci v problému, než aby se byl dostatečným pro jeho použití jako pramenu práva.

¹⁷³ Např. rozhodnutí v rámci Mezinárodní obchodní komory (ICC) publikovány ve sbírkách nálezů ICC a v *Journal du Droit International*. Nálezy můžeme vyhledat též v *Yearbook Commercial Arbitration, International Arbitration Report* či sbornících Rozhodčího soudu u HK a AK.

¹⁷⁴ Jako jsou principy UNIDROIT atd.

publikován FIDIC a pokrývá interpretaci ustanovení CONS, P/DB a EPC. Samozřejmě existuje větší množství výkladů jednotlivých vzorů ve formě „guide“, ale pouze FIDIC Contracts Guide je „oficiální“.

Zajímavým problémem při použití teleologického výkladu je dopad skutečnosti, že text podmínek není tvořen smluvními stranami. Jen těžko lze tedy zkoumat účel např. jednotlivých ustanovení z hlediska projevů vůle stran, jak to předvídá např. § 266 (4) Obchodního zákoníku. Stejně tak bude myslím problematické využití zásady „contra proferentem“.¹⁷⁵

Jako sporný se podle mého mínění jeví výklad, jež využili rozhodci v nálezu ICC 7910/1996.¹⁷⁶ Šlo o situaci, kdy ve druhé a třetí edici Red Book nebyl zcela jasně popsán procesní postup v případě, kdy se jedna ze stran nebyla ochotna přizpůsobit rozhodnutí správce stavby, který řešil spor v první instanci a jehož rozhodnutí mělo být „konečné a závazné“. Nebylo totiž jasné, jestli je možno spor dále postoupit rozhodčímu řízení. Zdálo se, že rozhodčí soud je nepřislušný, což samozřejmě komplikovalo možné domožení se práva a vynutitelnost obecně.¹⁷⁷

Arbitři ovšem příslušnost rozhodčího soudu uznali a dali žalobci zapravdu. Použili přitom argumentace, že ve čtvrté edici, jež nebyla součástí sporované smlouvy, bylo již výslovně vyjasněno, že po neuposlechnutí rozhodnutí inženýra, může strana postoupit spor rozhodčímu řízení. Použití takové argumentace vyvolává podle mého názoru otázku, jestli je možné přihlédnout k takovým vlivům (v

---

¹⁷⁵ Ovšem lze si představit názor, že veškerý výklad půjde k tíži objednatele, jež v rámci výběrového řízení používá smluvní podmínky jako první.

¹⁷⁶ K tomu Seppala, Ch.: INTERNATIONAL CONSTRUCTION CONTRACT DISPUTES: Commentary on ICC Awards Dealing with the FIDIC International Conditions of Contract.

¹⁷⁷ Použití výhod Newyorské úmluvy.

podstatě) nezúčastněné třetí osoby (FIDIC) na dvoustranný závazkový vztah. Tím spíše, že neexistují nějaké oficiální důvodové zprávy k aktualizacím vzorů a jejich příčinám.¹⁷⁸

5.1.8. Kontext obchodní zvyklosti

Proto, aby mohly být podmínky FIDIC přijaty jako zvyklostní právo obchodníků¹⁷⁹ ve stavebnictví, musí být možné s určitostí definovat společenství uživatelů takového práva. Tento prostorový prvek je myslím snadno možné identifikovat v podobě investorů¹⁸⁰ a zhotovitelů¹⁸¹ respektujících a užívajících FIDIC vzory.

Domnívám se, že horší bude situace při hledání dalšího atributu, a to opakovaného dlouhodobého vykonávání za vědomí právní závaznosti. Podmínky jsou sice užívány dlouhodobě, ale především jako záruka předvídatelného vývoje stavebního projektu a kontrolované dělby rizik, ale vždy většinou při vědomé formě jejich účinku inter partes. Chybějící opinio iuris, dané též stálým přepracováváním jednotlivých ustanovení v rámci nových verzí, zabraňuje potřebnému usus longaevus, přičemž opora veřejnoprávní sankce z hlediska opinio necessitatis zjevně též absentuje. Soudím, že toto aktualizování vede též k možná nedostatečné ustálenosti schémat a nechtěné nejednoznačnosti.¹⁸²

---

¹⁷⁸ K tomu Mallmann, R.: *Bau- und Anlagenbauverträge nach den FIDIC-Standardbedingungen*, str. 55.

¹⁷⁹ V nejširší rovině jako obyčej.

¹⁸⁰ Státy, banky, investiční fondy atd.

¹⁸¹ Poměrně úzký okruh stavebních společností, jež jsou schopné dostát náročným kvalifikačním kritériím dodávek investičních celků či jiných velkých projektů.

¹⁸² Viz Rozehnalová, N.: *Právo mezinárodního obchodu*, Praha, Aspi, 2006, str. 222.

Zajímavým aspektem *opinio iuris* FIDIC vzorů je myslím též skutečnost, že jsou v některých zemích používány v podstatě z donucení. Bylo již výše uvedeno, že typicky v zemích jako je Česká republika, bylo financování vnitrostátních projektů¹⁸³ v rámci strukturálních fondů v době před vstupem do Evropské Unie, často i následně, podmíněno použitím knih FIDIC v rámci zadání soutěže. Neexistovala ovšem žádná zkušenost s jejich použitím, ani dostatečné do vzdělávání zúčastněných subjektů, takže se strany pravidly prostě neřídily a dělaly vše tak, jak byly zvyklé z předchozí praxe.

S tím je spojen problém vytýkané nedostatečné publicity, hlavně co se týče sporů, respektive rozhodčích nálezů. Nadějně se myslím jeví výše popsaný trend, kdy některé rozhodčí instituce nálezy zveřejňují, často alespoň ve zobecněné podobě.

Domnívám se ovšem, že argumentace dílčí zvyklostí (i podle FIDIC) se ve sporech objevují oprávněně a skutečnost vzniku zvyklosti musí být posouzena *ad hoc*. Takové jednotlivé zvyklosti zobecněné v zásady účastníků výstavbových projektů si dokonce v rámci *lex mercatoria* zasloužily samostatnou podkategorii tzv. „*lex constructionis*“.¹⁸⁴ Právo mezinárodních obchodníků se hlavně v důsledku neustálého vývoje v jednotlivých podnikatelských segmentech štěpí a dochází k tvorbě a pojmenování jednotlivých jeho oblastí. Tak můžeme sledovat odborné debaty například v rámci *lex petroli* (pro oblast obchodu s ropou a plynem), *lex informatica* (pro oblast informačních a komunikačních technologií) a *lex constructionis* (pro oblast stavebnictví). Základními zásadami

---

¹⁸³ Infrastruktura, čističky odpadních vod atd.

¹⁸⁴ K tomu Molineaux, Ch.: *Moving toward a Construction Lex Mercatoria. A lex Constructionis*.

takového zvykového práva mají být modifikované zásady *lex mercatoria*¹⁸⁵.

Úprava těchto zásad je podle některých názorů nutná, protože stavebnictví je specifickou oblastí, kde se často střetává veřejný zájem s obchodem. V podstatě jde o obdobu vztahu *lex specialis* a *lex generalis*¹⁸⁶. Některé ze zásad *lex constructionis* jdou napříč právními systémy a jejich ekvivalenty se objevují jak v „common law“, tak v kontinentálně-evropských soukromoprávních kodexech. Další vychází právě ze zvyklostí, které se utvářely dlouhodobě konkrétně ve stavebnictví. Jinými slovy, standardizované smluvní podmínky používané ve stavebnictví staví na těchto zásadách, stejně jako tyto zásady vznikají právě na základě zvyklostí, k jejichž vzniku dochází používáním standardizovaných vzorů.

---

¹⁸⁵ Obecně k principům *lex mercatoria* viz Lando, Ole, CISG and Its Followers: A Proposal to Adopt Some International Principles of Contract Law, in: American Journal of Comparative Law 53, Berkley 2005.

¹⁸⁶ Přičemž za zásady *lex mercatoria* jsou považovány hlavně: *bona fides*, *pacta sunt servanda*, *rebus sic stantibus*, *culpa in contrahendo*, neplatnost smlouvy porušující dobré mravy, zákaz bezdůvodného obohacení, *volenti non fit iniuria*, *qui tacet consentire videtur*, *nullus commodum capere potest de iniuria sua propria*, *force majeure*, *hardship*, *vigilantibus*, *et non dormientibus*, *jura subveniunt*, stát musí v obchodně-právních vztazích vystupovat bez zvláštní imunity a nesmí zneužívat svou suverenitu, *favor negotii*, *exceptio non adimpleti contractus*, právo odstoupení při podstatném porušení smlouvy, právo na započítání vzájemných pohledávek, zákaz *venire contra factum proprium*, povinnost jednat při výskytu nepředvídatelných okolností, povinnost informovat druhou stranu o těžkostech při plnění, interpretace smlouvy podle *ut res magis valeat quam pereat* a *contra proferentem*, *lex specialis derogat legis generali*, *falsa demonstratio non nocet*, *actori incumbit probatio*, povinnost k placení úroků za opožděné platby ve výši obvyklých úvěrových úroků v místě sídla věřitele, ohraničení nároků na náhradu škody na předvídatelnou škodu atd., viz např.: Rozehnalová, N.: Právo mezinárodního obchodu, str. 208.

5.1.9. Zásady lex constructionis

Podle Molineauxe je první zásadou lex constructionis klasické „pacta sunt servada“, které se například při veřejné zakázce jeví jako zvláště důležité, ať vzhledem k daňovým poplatníkům, tak k neúspěšným soutěžícím, jež očekávají provedení díla za vítěznou nejnižší nabídkovou cenu.

Ne přímo protipól, ovšem myslím spíše zdravé oslabení předchozího principu, určitou úlevu jeho nespravedlivého použití v kontextu rozmanitosti nejen stavební reality, má představovat zásada „rebus sic stantibus“. Tato má ve stavebnictví být použita pouze výjimečně, protože zhotovitel by měl být schopen ocenit předvídatelná rizika v nabídce.

Je ovšem zřejmé, že některé nejistoty či neurčitosti mohou vést k zániku smlouvy. Hovoří se hlavně o tzv. „Théorie de l'imprévision“, tzn. situaci (překážce), jež nebyla předvídatelná a komplikuje realizaci a zadává tak zhotoviteli právo na náhradu škod (v podobě zvýšených nákladů), případně odstoupení od smlouvy. Dále jde v rámci anglosaské tradice o „frustration of purpose“ (tzn. v podstatě zmaření účelu smlouvy, jestliže účel smlouvy byl oběma stranám znám v momentu uzavření smlouvy¹⁸⁷) a „impossibility“ (objektivní nemožnost plnění¹⁸⁸) a „force majeure“ (tzn. „vyšší moc“¹⁸⁹, tedy v podstatě výjimečná událost nebo okolnost, jejíž rizika nebyly schopny strany smlouvy ovládat).¹⁹⁰ U tří posledně jmenovaných přístupů záleží hlavně na jejich smluvní definici a jsou často řešeny nejrůznějšími doložkami. Problematika „vyšší moci“ je

¹⁸⁷ K tomu obdobně § 356 zákona č. 513/1991 Sb., Obchodního zákoníku.

¹⁸⁸ K tomu obdobně § 352 zákona č. 513/1991 Sb., Obchodního zákoníku.

¹⁸⁹ K přístupům k „vyšší moci“ viz Brunetti, M.: *The Lex Mercatoria in Practice: The Experience of the Iran- United States Claims Tribunal*.

¹⁹⁰ Viz např. kapitola 17 a 19 FIDIC CONS.

často diskutována a přístup k ní se liší napříč právními systémy. Některé jurisdikce či zvyklosti obchodníků přiznávají statut „force majeure“ i nepříznivému zásahu státní moci. Soudím, že podle FIDIC CONS, je-li stát smluvní stranou a realizuje se takový nepříznivý zásah, může se jen těžko jedna ze smluvních stran úspěšně domáhat případných práv na základě argumentace „vyšší mocí“.¹⁹¹ Není totiž splněna podmínka sine qua non, že okolnost či událost je mimo kontrolu smluvních stran. Nároky zhotovitele by musely být v takovém případě argumentovány jinými instituty,¹⁹² a

---

¹⁹¹ Ale objevují se i opačné názory viz Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC): The FIDIC Contracts Guide, Lausanne, First Edition 2000 str. 274.

¹⁹² FIDIC definuje v CONS „vyšší moc“ následovně:

19.1 V této kapitole „vyšší moc“ znamená výjimečnou událost nebo okolnost

- (a) která se vymyká kontrole smluvní strany,
- (b) před níž se tato strana nemohla přiměřeně chránit před uzavřením smlouvy o dílo,
- (c) které se, vznikla-li, strana nemůže účelně vyhnout nebo ji překonat a
- (d) kterou nelze v zásadě přičíst druhé straně.

Vyšší moc může zahrnovat, avšak neomezuje se na ně, následující události nebo okolnosti, pokud jsou splněny výše uvedené podmínky (a) až (d):

- (i) válka, konflikty (ať byla válka vyhlášena nebo ne), invaze, akty nepřátelství ze zahraničí,
- (ii) rebelie, terorismus, revoluce, povstání, vojenský převrat nebo uchopení moci, nebo občanská válka,
- (iii) výtržnost, vzpoura, nepokoje, stávka nebo výluka vyvolaná jinými osobami než je personál zhotovitele a jiní zaměstnanci zhotovitele a podzhotovitelů,
- (iv) válečná munice, výbušniny, ionizující záření nebo kontaminace radioaktivitou, pokud nebyla způsobena tím, že tuto municí, výbušniny, ionizující záření nebo radioaktivitu použil zhotovitel,
- (v) přírodní katastrofy jako je zemětřesení, vichřice, blesk, tajfun nebo vulkanická aktivita.

to podle mého mínění podle FIDIC CONS v souladu s čl. 13.7, který opravňuje zhotovitele ke claimu v případě zvýšení nákladů vyplývající ze změn v právu země. Podle českého práva by šlo myslím spíše o nemožnost plnění ve smyslu zákona č. 513/1991 Sb., Obchodního zákoníku.¹⁹³ Také definice okolností vylučujících odpovědnost § 374 zákona č. 513/1991 Sb., Obchodního zákoníku nevystihuje zcela přesně význam „vyšší moci“ v jeho anglo-americké podobě¹⁹⁴, chybí podle mého mínění opět předpoklad nepříčitatelnosti druhé straně. Ovšem určitá analogie se zde nepochybně vysledovat nechá.

Princip „Good faith“ (tedy ochrana „dobré víry“) například i ve smyslu poskytnutí součinnosti objednatele (hlavně státu u diagonálních smluv) v situacích, ve kterých je pro zhotovitele jednání komplikované (veřejnoprávní povolení, zajištění pozemků přístupových cest atd.).

Dalším principem je doporučený postup v situacích změny předmětu plnění („variation“¹⁹⁵ či „directed change“), které zásadně nejsou porušením smlouvy a mají mít ve smlouvě procesní pravidla pro její zpracování (tzn. způsob navržení, forma pokynu, způsob schvalování, ocenění atd.).¹⁹⁶

S tím, že jde o vybraná rizika objednatele s výjimečnou krutostí a nepříznivostí následků.

¹⁹³ Např. podle jeho § 352 (2).

¹⁹⁴ K tomu Fontaine, M.: *Les Clauses de Force Majeure dans les Contrats Internationaux*.

¹⁹⁵ K tomu Ahuja, N.; Dozzi, S.P.; Abourizk, S.M.: *Project Management, Technologies and Controlling Construction Projects*, John Wiley & Sons, Inc., 1994, str. 403, kde je výstižně popsáno, že obecně dochází ke dvěma situacím. Buď dojde k dohodě mezi objednatelem a zhotovitelem a je vydán tzv. „change order“ nebo „variation order“ (tzn. „změnový list“) nebo dojde k neshodě vedoucí ke sporu a jeho řešení.

¹⁹⁶ Viz např. kapitola 13 FIDIC CONS.

V případě, že realita stavby překvapí zhotovitele obtížnějšími podmínkami¹⁹⁷ na staveništi, než bylo předvídáno v zadání, měl by způsobené další náklady v odůvodněné míře nést objednatel.¹⁹⁸ To platí samozřejmě v situacích, kdy právě objednatel obstarává staveniště.

Jestliže dojde ke komplikaci, jež má vliv na realizaci a byla předvídatelná při prohlídce staveniště (či byla předvídaná v zadání), budou metody a dílčí postupy výstavby věcí zhotovitele. Zhotovitel by tak měl být stimulován k volbě efektivních řešení.¹⁹⁹

Dále platí, že pokyny (či žádosti) k rozšíření předmětu díla by měly být oznámeny včas a s ohledem na dobu plnění. V případě, že tak nebude učiněno, má zhotovitel nárok na úhradu oprávněné akcelerace.²⁰⁰ V této souvislosti se mluví o tzv. „constructive acceleration claims“, tzn. takových nárocích, při kterých zhotovitel zvýšil kapacity, aby mohl splnit termín realizace (pod smluvní pokutou), přičemž k potřebě akcelerace zhotovitele vedl požadavek objednatele bez záruky prodloužení termínu.

Do této problematiky myslím spadá i otázka, komu náleží tzv. „float time“ (doba plnění mimo kritickou cestu smluvního harmonogramu ve významu dílčích časových rezerv).²⁰¹ Jde například o zpoždění v rámci jednoho stavebního objektu, za něž nemůže být zhotovitel sankcionován, protože nemá vliv na celkový termín realizace. „Float time“ je tedy v podstatě maximálním možným

---

¹⁹⁷ Opačná situace – tzn. lepší podmínky, nastane spíše výjimečně. V takové situaci by se ovšem dalo hovořit o možnosti objednatele požadovat slevu.

¹⁹⁸ K tomu např. čl. 4.12 FIDIC CONS.

¹⁹⁹ K tomu např. čl. 4.10 a 4.11 FIDIC CONS.

²⁰⁰ K tomu Atkinson, D.: Delay and Disruption - Constructive Acceleration Claims.

²⁰¹ K tomu Spanos, P.: Be Cautious on Who Controls the “Float” Time on Some of Those Critical Path Jobs.

zpožděním, které ještě nezapříčiní zpomalení výstavby vůči termínu dokončení.²⁰² Z povahy věci by podle mého mínění tyto časové rezervy měly náležet zhotoviteli, tak jak je tomu i v praxi kontinentálně-evropského práva. Zhotovitel je obvykle tvůrcem nabídkového harmonogramu a časové rezervy si rozděluje podle svých individuálních potřeb (na dodávky materiálu, subdodávky, vlastní technologie atd.) tak, aby snížil svá realizační rizika. V americké praxi, kde se tato problematika diskutuje nejvíc, se názory na vlastnictví „float time“ liší a posouzení je spíše na konkrétní smlouvě a jejím nastavení z hlediska času plnění. V konkrétním případě bude myslím tato problematika otevřena nejčastěji objednatelem v reakci na nárok zhotovitele na prodloužení termínu (z důvodu rizik objednatele). Objednatel může argumentovat, že zhotovitel má zkrátit „float time“ na dílčím stavebním objektu a termín bude moci dodržet. Zhotovitel ovšem nemá důvod se tohoto času vzdávat, protože může mít například dlouhodobě plánované (i zasmluvněné) využití kapacit v rámci více projektů.

Dále je třeba myslím zmínit v současnosti převažující přístup, který připouští či stanovuje (hlavně podle tradice anglo-amerického právního systému) možnost smluvního omezení, ať odpovědnosti či náhrady škody. Vzhledem k náhradě škody jde hlavně o omezení náhrady škody²⁰³ na škodu skutečnou a ušlý zisk, přičemž se hradí pouze škoda²⁰⁴ předvídatelná při uzavření smlouvy. Náhrada škody

---

²⁰² McCabe, R.: What is Float Time, and Who Owns It?

²⁰³ K tomu Melis, W.: Force Majeure and Hardship Clauses in International Commercial Contracts in View of the Practices of the ICC Court of Arbitration.

²⁰⁴ Obdobně § 379 zákona č. 513/1991 Sb., Obchodního zákoníku.

může být snížena²⁰⁵ vzhledem ke složitosti jejího výpočtu či jiným objektivním spravedlivě posouzeným okolnostem.²⁰⁶ Platí ovšem, že uplatněné nároky na náhradu škody mají být pečlivě přezkoumány a nesmí být zamítnuty z důvodu obtížnosti doložení jejich oprávněnosti.

Jednou z často diskutovaných zásad je bezpochyby povinnost neprodleného jednání jak při uplatňování nároků²⁰⁷, tak při jejich dokládání, schvalování či odmítání.²⁰⁸ Oznámení nároku („notice of a claim“) musí obsahovat minimálně základní charakteristiku (např. odkazem na příslušný článek v případě claimů ex contractu) a jeho stručný popis (případně popis okolnosti k němu vedoucí). Objevuje se ovšem i názor, že v případě, že objednatel prokazatelně ví o okolnosti, jež vede ke claimu, je požadavek na dodržení povinnosti písemného upozornění zhotovitele (v případě, že smlouva obsahuje tento mechanismus)²⁰⁹ jen nepotřebnou formalitou. Podle mého názoru je ovšem třeba při notifikační povinnosti např. podle čl. 20.1 vzorů FIDIC dbát zvýšené opatrnosti, protože zhotovitel neupozorňuje na pouhý fakt události či okolnosti vzniku claimu, ale i na následky. Tzn. na jeho záměr mít možnost domoci se navýšení

---

²⁰⁵ Ovšem to v režimu obchodního zákoníku podle českého práva není možné viz §386 (2).

²⁰⁶ UNIDROIT Principles Article 7.4.3 (3) *“Where the amount of damages cannot be established with a sufficient degree of certainty, the assessment is at the discretion of the court.”* K tomu Eiselen, S.: *Unresolved damages issues of the CISG: a comparative analysis.*

²⁰⁷ Ve smyslu claimů – tzn. nárok na dodatečnou platbu nebo prodloužení termínu, kdy se mluví o tzv. „early warnings“.

²⁰⁸ Platí zde tradiční „vigilantibus, et non dormientibus, jura subveniunt“ – tzn. zvýhodněn má být ten, kdo dbá o svá práva a „qui tacet consentir videtur“ – tzn. mlčení (odpírání reakce) by se mělo posuzovat v neprospěch.

²⁰⁹ Viz čl. 20.1 FIDIC CONS.

ceny a prodloužení doby plnění. V kontextu rizika zániku nároku je podle mého mínění zbytečné riskovat.

5.1.10. Rešerše

Oficiální překlady CONS existují pouze (a lze je samozřejmě od FIDIC koupit) v arabštině, bahasa, bosenštině, čínštině, estonštině, francouzštině, japonštině, litevštině, polštině, portugalsštině, rumunštině, ruštině, slovenštině, španělštině, vietnamštině. PDB existuje v maďarštině. FIDIC si logicky vyhrazuje právo autorizace jakéhokoli překladu, ale pochopitelně jeho překládání a šíření vítá. FIDIC ale považuje za jediný autentický text anglický originál.

Při mém pátrání po přístupu jednotlivých členů FIDIC k použití vzorů ve vnitrostátním prostředí jsem zjistil konzultacemi (hlavně cestou dotazů elektronickou formou) následující.

Podle ATCEA (Association of Turkish Consulting Engineers and Architects) v Turecku neexistuje místní překlad CONS, používají se edice hlavně z roku 1999 a 1987. Překlad verzí z roku 1987 existuje, dále i překlad vzoru pro smlouvy Client – Consultant, Joint – venture a Subconsultancy agreement).

Podle ORIS (Association of Consulting Engineers in Suriname) na Surinamu (pro vnitrostátní zakázky) se FIDIC podmínky nepoužívají příliš často. Hlavně z důvodu požadavků místních investorů a z důvodu disponování s vlastními zavedenými pravidly. I proto také tam místní překlady neexistují. Když se FIDIC vzory používají, pak v originálním anglickém znění. Stejně tak v Malajsii podle ACEM (Association of Consulting Engineers Malaysia). Podle HELLASCO (The Hellenic Association of Consult-

ing Firms) řecké překlady též neexistují. Stejně tak ve Švédsku²¹⁰ podle STD (Swedish Federation of Consulting Engineers and Architects), Holandsku podle ONRI (Dutch association of consulting engineers) a Dánsku podle FRI (Foreningen af Rådgivende Ingeniører). Také v těchto zemích jsou používány FIDIC na projekty s mezinárodním prvkem. Pro vnitrostátní zakázky jsou též zde dlouhodobě používány lokální podmínky. Podle ACE (The Association of Consulting Engineers) se ve Velké Británii FIDIC nepoužívá²¹¹, užíván je však při mezinárodních projektech.

Podle ACEA (The Association of Consulting Engineers Australia) se v Austrálii FIDIC používá pro projekty financované bankami v rámci investic australského ministerstva zahraničí. Austrálie má z vnitrostátního hlediska v rámci stavebnictví stabilizované a vyzrálé prostředí, proto se FIDIC vzory příliš nepoužívají. Toto prostředí je poměrně agresivní s velkou škálou různých druhů smluvních podmínek.

V Polsku se používají CONS z obdobných důvodů jako u nás. Polské generální ředitelství státních cest a dálnic je využívá upravené o poměrně dobře zpracované zvláštní podmínky při veřejných zakázkách. SIDIR (Stowarzyszenie Inżynierów Doradców i Rzeczoznawców) má kvalitní polský překlad.

EAACEC (Estonian Association of Architectural and Consulting Engineering Companies) přeložila pro potřeby veřejných zakázek v Estonsku mimo jiné CONS i PDB, jež se tam používají poměrně často. Podle (SAACE) South African Association of Consulting Engineer's se FIDIC dokumenty používají v Jihoafrické

---

²¹⁰ Ale i ve Švédsku problematiku vlivu CONS na vnitrostátní smluvní podmínky vnímají viz Lindström, A.: A comparison between selected topics in AB 04 and in FIDIC - Short Form of Contract and CONS.

²¹¹ Mají své ICE Conditions of Contract, stejně jako v Německu VOB (Vergabe- und Vertragsordnung für Bauleistungen) v USA zase AIA.

republice velmi často s dlouholetou tradicí a v anglickém originálu. Podle USIC (Union Suisse des Sociétés d'Ingénieurs-Conseils) žádné lokální švýcarské překlady neexistují a FIDIC vzory nejsou ve Švýcarsku příliš populární a kontraktační procesy se liší kanton od kantonu. Naopak ve Španělsku svůj překlad prostřednictvím ASINCE (Asociación Española de Empresas de Ingeniería, Consultoría y Servicios Tecnológicos) mají. Podle ACEZ (Association of Consulting Engineers of Zambia) nejsou v Zambii FIDIC vzory ve velkém rozsahu používány a nějaké jednotné podmínky se nepoužívají. Ovšem momentálně probíhají snahy o rozšíření a tvorbu místní verze.

Zajímavá situace je v Rusku. Zdejší způsob myšlení obchodníků není podle mého názoru vždy úplně v souladu s principy např. povinnosti striktní notifikace nároků v rámci claim managementu, precizních popisů alokace rizik atd.²¹²

Ale jak bylo uvedeno, Rusko má oficiální překlad a s FIDIC vzory se i tam setkáme. Mimo tohoto překladu však existují i další, tvořené pro konkrétní projekty.

V Rusku naráží použití originálního textu na zákony v oblasti veřejných zakázek, jež stanovují jako povinný jazyk soutěží ruštinu. V Rusku neexistuje nějaká vnitrostátní respektovaná vzorová smlouva na velké výstavbové projekty, až na přežitá dokumenty z komunistické doby.²¹³

---

²¹² Viz Bureš, F.: Specifika vedení obchodního jednání v Rusku.

²¹³ Viz Nikiforov, I.: Using FIDIC Contracts in Eastern Europe?

6. Kapitola

6.1. Alokace rizik

6.1.1. Nositelé rizik podle jednotlivých knih

Aby byl výstavbový projekt úspěšný, je podle mého názoru vždy důležité zvolit pro danou stavbu správný vzorový dokument pro řízení závazkového vztahu její vlastní realizace. Vhodnou alokaci rizik zaručují právě standardizované smluvní podmínky, jakými jsou vzory FIDIC. Domnívám se, že při použití podmínek s nevhodnou alokací rizik lze očekávat větší množství sporů²¹⁴ (během realizace i po jejím ukončení). Z toho samozřejmě vyplývá, že zásadní míru pozornosti musí smluvní strany při výběru podmínek, jimiž se bude řídit jejich budoucí závazkový vztah, věnovat specifikám projektu z hlediska nejistot a neurčitostí.²¹⁵

V českém právním prostředí (a v kontinentálně-evropském prostředí obecně) se na rizika nahlíží jiným způsobem než je zvykem v právním prostředí angloamerickém. Zhotovitelé či právníci z anglosaských oblastí nevidí na nesení rizik nic špatného. Běžně pracují se základním předpokladem, že při použití například podmínek EPC si svoje schopnosti ovládat rizika ocení v nabídkové ceně projektu zcela jiným způsobem než při aplikaci CONS nebo P/DB.

Kontinentálně-evropský pohled na problematiku dělby rizik mezi smluvní strany v kontextu často diskutovaného pojmu „zásady

---

²¹⁴ Mallmann, R.: *Bau – und Anlagenbauverträge nach den FIDIC-Standardbedingungen*, München, Verlag C.H.Beck, 2002, str.243.

²¹⁵ K tomu Tichý, M.: *Ovládání rizika*. Praha, C.H.Beck, 2006, str. 11.

poctivého obchodního styku“²¹⁶ (u nás § 265 Obchodního zákoníku a obdobně je tomu například i v Německu²¹⁷) narazí třeba u projektů EPC na problém, že se v většina rizik přenáší na zhotovitele. Je ale zřejmé, že z jejich použití nemůžeme automaticky vyvozovat, že jsou nevyvážené či nespravedlivé k některému z účastníků. Je ovšem nutné zmínit, že použití podmínek EPC u zakázek se základním zadávacím kritériem nejnižší nabídkové ceny bývá problematické. Pro takové účely jsou vhodné podmínky CONS. Podmínky EPC jsou tedy podle mého mínění určeny spíše pro realizaci rozsáhlých komplexních projektů financovaných ze soukromých zdrojů.

Například němečtí právníci často argumentují proti platnému použití EPC pomocí ustanovení německého občanského zákoníku, kdy je vymezeno v § 307 (1): *„Bestimmungen in Allgemeinen Geschäftsbedingungen sind unwirksam, wenn sie den Vertragspartner des Verwenders entgegen den Geboten von Treu und Glauben unangemessen benachteiligen. Eine unangemessene Benachteiligung kann sich auch daraus ergeben, dass die Bestimmung nicht klar und verständlich ist.“*

Podle tohoto paragrafu jsou tedy neplatné takové obchodní podmínky, které nepřiměřeně znevýhodňují smluvní stranu, jež je jejich akceptantem. Půjde tedy o významně jednostranné a případně zcela nejednoznačné podmínky.

V Německu se toto ustanovení nevztahuje pouze na ochranu spotřebitele. Použije se též na závazkové vztahy mezi obchodníky a tedy i na většinu vztahů, které se řídí FIDIC vzory.²¹⁸

---

²¹⁶ K tomu Grulich, T.: Smlouva o dílo a poctivost obchodního styku, Právní rádce č.5, *Economia*, 2007 a Marek, K.: Ke smlouvě o dílo a poctivosti obchodního styku, Právní rádce č.8, *Economia*, 2007

²¹⁷ U nás § 265 Obchodního zákoníku a obdobně v Německu § 307 BGB.

²¹⁸ K tomu Hoek, S.: Are Civil Law Engineers fit for FIDIC? [online]. Dostupné z WWW: Dr-hoek.de

Samostatnou problematiku tvoří použití smluvních podmínek angloamerického původu v prostředí kontinentálně-evropském.²¹⁹ Takový postup je podle mého mínění samozřejmě možný a vzhledem k vysoké odborné kvalitě podmínek FIDIC ho lze považovat za vhodný. Podmínky však musí být přizpůsobeny místním poměrům a zvyklostem. Musí se přihlídnout k místním kogentním (tzn. těm, které není možné smlouvou měnit) ustanovením právního řádu a ke specifickým přístupům angloamerického právního systému k některým právním institutům jako jsou například limitace náhrady škody, „vyšší moc“ a její smluvní definice, specifika smluvních pokut, řešení sporů, smluvní nároky (claimy) atd. FIDIC doporučuje své vzory pro použití v mezinárodním prostředí, a právě proto jsou rozděleny na část všeobecnou a zvláštní.

Ve zvláštní části má dojít k úpravám kvůli specifickým daného projektu nebo právního řádu, jímž se smlouva řídí. Do části všeobecné se doporučuje nikdy nezasahovat. Při zpracování zvláštní části se musí brát zřetel nejen na přímé účastníky projektu, ale také na další účastníky, zejména ty, kteří působí při jeho financování.²²⁰

Velké výstavbové projekty jsou pravidelně vystaveny četným nebezpečím, z nichž mnohá jsou nepředvídatelná nebo účastníkům projektu neznámá. Jakákoliv smlouva má proto podle mého mínění obsahovat mechanismy řešící možný výskyt nejobvyklejších nebezpečí a jejich následků. Ke známým nebezpečím se obvykle dá přiřadit riziko, které je možné definovat jako pravděpodobnou hodnotu škody, jež vznikla realizací nebezpečí v nějaké formě. Tyto

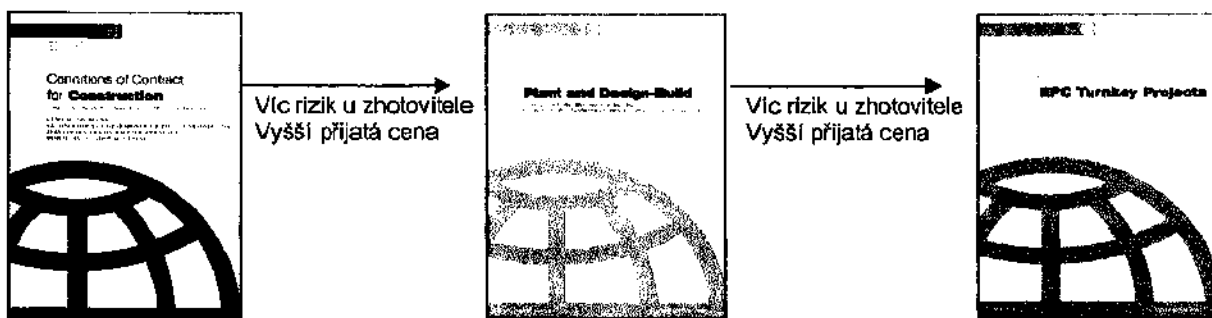
---

²¹⁹ K tomu Hök, G.S.: FIDIC Red Book Conditions of Contract for Construction – Erläuterung und Übersetzung, Berlin, VBI, 2006, str. 11.

²²⁰ Někdy se mohou uplatnit požadavky například pojištěn a zajišťoven, které se v podstatě zúčastňují financování projektu tím, že přenášejí rizika jeho účastníků.

možné (nikoliv ale jisté) škody musí být ve smlouvách ošetřeny a musí být jasné, kdo je ponese.

Alokaci rizik²²¹ rozumíme přidělení rizik účastníkům výstavbového projektu. Obecně rozlišujeme dvě možné zásady a to decentralizaci a centralizaci rizik, čímž míníme, že při centralizaci se všechna rizika projektu soustředí u jediné osoby. Podmínky FIDIC ovšem pracují²²² s principem decentralizace rizik, tzn. riziko nese vždy ten účastník projektu, který je schopen ho nejúčinněji ovládat, což je pro projekt ekonomicky nejvýhodnější.

6.1.2. Alokace rizik podle CONS

Obecnou úpravu ošetření rizik obsahuje v CONS kapitola 17, ale systematiku alokace rizik je třeba vnímat v kontextu celé smlouvy. Kapitola 17 obsahuje rizika a odpovědnosti za něž si vzájemně smluvní strany odpovídají a některá další rizika, která nese objednatel pouze do výše nákladů nutných k náhradě škody na díle (stavbě), vybavení a dokumentaci zhotovitele (čl. 17.4). V článku 17.6²²³ je obsaženo důležité ustanovení, které předpokládá

²²¹ K tomu Tichý, M.: Ovládání rizika. Praha, C.H.Beck, 2006, str. 234.

²²² V duchu nového chápání rizika, které se datuje od 20. století.

²²³ K tomu Totterdill, B.: FIDIC user's guide. London, Thomas Telford Publishing, 2001, str. 216; Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC): The FIDIC Contracts Guide. Lausanne, First Edition 2000, str. 270.

omezení odpovědnosti. Standardně je odpovědnost zhotovitele omezena²²⁴ výší potvrzené ceny podle čl. 1.1.4.1. Posouzení platnosti takového omezení je nutné hodnotit podle konkrétního projektu a rozhodného práva (čl.1.4) ve vztahu k obecné úpravě v právních předpisech, jimiž se smlouva řídí (zejména co do náhrady škody).

Na rizika obecně je podle mého názoru též třeba nahlížet (opět s ohledem na právo řídící smlouvu) ve vazbě na kapitolu 19, která obsahuje smluvní definici „vyšší moci“ a ve vazbě na kapitolu 18, která upravuje pojištění. Další vnitřní provázanost (související s alokací rizik) v CONS tvoří systematika smluvních nároků (obecně podle čl. 2.5 a 20.1) a systém práv a povinností objednatele a zhotovitele podle kapitol 2 a 4.

Podle podmínek CONS tedy objednatel nese především rizika plynoucí z nebezpečí podle čl.17.3. Jde v první řadě o rizika, s nimiž se obvykle v českých poměrech nesetkáme, tedy rizika války nebo jiných konfliktů, rizika povstání, vojenského nebo politického převratu, občanské války a terorismu. Dále rizika výtržností, vzpour a nepokojů nezpůsobených zaměstnanci zhotovitele, rizika účinků radioaktivních nebo jiných záření, jaderných explozí nebo důsledky takových explozí a rizika tlakových vln způsobených letadly. Tato rizika jsou popsána též v čl. 19.1 jako jedny z událostí „vyšší moci“. Rizika dle článku 17.3, se kterými se myslím setkáme běžně i v našich podmínkách, jsou rizika spojená s nedohodnutým užíváním zhotovovaných objektů objednatelem, rizika vyplývající z odpovědnosti za projektovou dokumentaci objednatele²²⁵ a rizika nepředvídatelných přírodních sil.

Objednatel dále nese rizika spojená s jeho povinností obstarat povolení podle čl. 1.13 a) (půjde zpravidla o povolení související

---

²²⁴ Mimo v čl. 17.6 vyjmenované případy.

²²⁵ Většinou půjde o zadávací projektovou dokumentaci stavby.

především s veřejnoprávní úpravou územního plánování a povolování staveb) a zajistit zhotoviteli práva vstupu na území staveniště podle čl. 2.1. Samostatnou kategorií rizik objednatele tvoří nepředvídatelné fyzikální jevy podle čl. 4.12 (v kontextu čl. 4.10). Definice pojmu "Nepředvídatelný" je obsažena v čl. 1.1.6.8 tak, že "Nepředvídatelný" znamená takový, jenž nemůže být rozumně předpokládán zkušeným zhotovitelem k datu podání nabídky. Posouzení nepředvídatelnosti u konkrétní situace, musí být řešeno při zohlednění časového rozsahu zakázky a statistické frekvence výskytu události podle historických záznamů. Je uváděn následující příklad.²²⁶ Jestliže je lhůta pro dokončení tříletá, zkušený zhotovitel měl předvídat událost, jež se objevuje jednou za šest let, ale událost s výskytem jednou za deset let, může být považována za nepředvídatelnou.

Rizikem objednatele jsou též náklady související s archeologickými nálezy (dle čl. 4.24).

V návaznosti na výše zmíněnou provázanost se smluvními nároky je třeba se podle mého názoru zmínit o rizicích objednatele, jež vyplývají z čl. 8.4. Jde v podstatě o zhotovitelem nárokové časové dopady změn díla, mimořádně nepříznivých klimatických podmínek, nedostatku lidských zdrojů způsobeného epidemií apod. Dále jde o zhotovitelem nárokové časové dopady změn v právních předpisech nebo dopady jiných kroků úřadů a jakýchkoli zpoždění, překážek nebo opatření způsobených nebo přičitatelných objednateli nebo jeho zaměstnancům a spolupracovníkům.

Podle čl. 8.5 nese objednatel rizika zpoždění způsobená úřady, dle čl. 13.7 nese rizika úprav v důsledku změn práva a dle kapitoly

---

²²⁶ Viz str. 274. Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC): The FIDIC Contracts Guide, Lausanne, First Edition 2000.

19 nese rizika již výše zmíněné „vyšší moci“. V případě, že smlouva obsahuje ustanovení o úpravách při výkyvech cenových hladin (čl. 13.8), jsou rizika nesena oběma stranami podle jeho nastavení. Standardní nastavení je takové, že celková cena díla může být kvůli změně ceny vstupů snížena i zvýšena.

Další rizika je myslím možné podřadit pod kategorii rizik plynoucích z nebezpečí zpoždění, překážek, opatření, škod, ztrát a výdajů způsobených nebo přičitatelných objednateli nebo zaměstnancům a spolupracovníkům objednatele nebo rizik spojených s vybavením a materiálem poskytovaným objednatelem. Tato rizika vycházejí především ze smluvních či jiných nároků zhotovitele a z povinnosti odškodnění (čl.17.1, 17.5).

V obecném článku 17.1 jsou jako rizika zhotovitele popsána rizika související s možným tělesným úrazem, onemocněním, chorobou nebo smrtí, k nimž došlo v důsledku prací zhotovitele (či v důsledku jeho projektové dokumentace) a rizika z porušení jeho smluvních povinností obecně. Podle čl. 17.2 nese zhotovitel nebezpečí škody na díle (až do převzetí díla objednatelem), přičemž vlastníkem díla je podle českého práva objednatel.²²⁷

Zhotovitel nese rizika především podle čl. 4.1 za provedení a dokončení díla v souladu se smlouvou²²⁸, za odstranění vad během realizace a v záruční době (k tomu 7.6, 11.1), za přiměřenost, stabilitu a bezpečnost veškerých operací na staveništi a veškerých metod výstavby.²²⁹ V případě, že zhotovitel projektuje část díla nebo je jeho povinností upřesňovat zadávací projektovou dokumentaci objednatele (prostřednictvím realizační projektové dokumentace),

---

²²⁷ K tomu čl. 7.7 v kontextu § 542 (1) Obchodního zákoníku.

²²⁸ Tzn. povinnost řádného (včetně včasného) plnění - k tomu čl. 1.13 b), 4.9, 7.1, 8.2, 8.7, 9.1.

²²⁹ K tomu především čl. 4.6, 4.7, 4.8, 4.18, 6.7, 6.9, 6.11.

nese rizika spojená s touto jeho projektovou dokumentací (k tomu též čl. 4.1 a 17.5).

Podle čl. 4.10 do té míry, do jaké je to možné (vzhledem k nákladům a času pro přípravu nabídky) nese zhotovitel riziko vyplývající z nebezpečí nedostatečnosti údajů o staveništi z hlediska:

- a/ povahy staveniště včetně geotechnických podmínek,
- b/ hydrologických a klimatických podmínek,
- c/ rozsahu a povahy práce a vybavení nutného pro provedení a dokončení díla a odstranění všech vad,
- d/ právních předpisů, postupů a pracovní praxe v příslušné zemi a
- e/ požadavků zhotovitele na přístup (čl. 4.13 a 4.15), ubytování, zařízení zhotovitele, zaměstnance a spolupracovníky, energii, dopravu, vodu a další služby.

Podle čl. 4.11 nese zhotovitel riziko z nebezpečí nedostatečnosti akceptované ceny (ovšem vzhledem k možnostem, nákladům a času, jež měl pro přípravu nabídky), podle čl. 4.19 je to riziko z nebezpečí nezajištění energie, vody a dalších potřebných služeb a podle čl. 4.22 jde o riziko zabezpečení staveniště (k tomu i čl. 4.23). Další rizika vycházejí podle mého mínění především ze smluvních či jiných nároků objednatelů a z povinnosti odškodnění.

6.1.3. Alokace rizik podle P/DB

Alokace rizik podle P/DB je obdobná jako u CONS, některé změny jsou popsány níže viz Claimy podle P/DB.

6.1.4. Alokace rizik podle EPC

EPC už vzhledem ke své podstatě přenáší některá výše popsaná rizika objednatelů na zhotovitele. Některé změny jsou dále popsány níže viz Claimy podle EPC. Rizika podle článku 17.3 f), tedy rizika

spojená s nedohodnutým užíváním zhotovovaných objektů objednatel jsou nově porušením smluvní povinnosti dané čl. 10.2., kdy je stanoveno, že objednatel nepřevezme ani nebude užívat část díla pokud tak není uvedeno ve smlouvě nebo neodsouhlaseno oběma stranami.

Rizika projektové dokumentace jsou plně rizikem zhotovitele a jsou v EPC²³⁰ vypuštěna. Stejně tak rizika nepředvídatelných přírodních sil mimo těch, jež jsou natolik nepříznivé a výjimečné, že nabudou významu „vyšší moci“ podle 19.1 EPC, kdy jsou demonstrativním výčtem jmenovány přírodní katastrofy jako zemětřesení, hurikán, tajfun nebo sopečná činnost.

6.2. Pojištění

Pojištění se obecně doporučuje, aby chránilo smluvní strany od finančních následků neočekávaných ztrát, škod nebo odpovědností. Je tedy podle mého názoru poměrně složité, pro jakékoli vzorové podmínky přesně definovat rozsah nutného pojištění. FIDIC pracuje s určitým typickým modelem, jež je ale třeba přizpůsobit konkrétní zakázce ve zvláštních podmínkách.

U mnoha výstavbových projektů primární účastník projektu (investor) požaduje, aby se sekundární strana²³¹ dala pojistit na rizika související s jejím postavením a činností v projektu. Primární strana není v takovém případě přímým účastníkem pojistné smlouvy.

Výši pojistné částky stanoví z odhadu možných škod, které jí může další účastník projektu svojí činností nebo i nečinností způsobit. Možné škody závisejí přitom na povaze zakázky, hmotném

---

²³⁰ Z výčtu podle 17.3 g) CONS a P/DB.

²³¹ Tj. dodavatel projektových nebo stavebních prací, projektový manažer aj.

i nehmotném prostředí, ve kterém se realizuje, na trvání zakázky a dalších okolnostech.

Výčet pojišťovaných rizik musí též zohlednit dostupnost jednotlivých pojištění v různých zemích, některá rizika mohou být nepojistitelná. To ovšem nemá vliv na samotný fakt nesení rizika některé ze smluvních stran.

Pro CONS platí následující Všeobecné požadavky na pojištění, jež platí obdobně i pro P/DB a EPC. U P/DB a EPC (případně CONS), jestliže zhotovitel projektuje nějakou větší část díla, bude často požadováno objednatelem (případně dáno zákonem), aby disponoval on sám (či jeho podzhotovitel) profesním pojištěním odpovědnosti.²³²

6.2.1. Všeobecné požadavky na pojištění

Všeobecné požadavky na pojištění upravuje kapitola 18. V této kapitole pojišťující strana znamená u všech typů pojištění stranu odpovědnou za uzavření a udržování pojištění stanoveného v odpovídajícím článku.

V článku 18.1 jsou stanoveny některé obecné premisy. Platí, že kdykoli je pojišťující stranou zhotovitel, bude každé pojištění uzavřeno s pojistiteli a za podmínek schválených objednatelem. Tyto podmínky budou ve shodě se všemi podmínkami, na nichž se obě strany shodly před datem přijetí nabídky zhotovitele.

Dále platí, že kdykoli je pojišťující stranou objednatel, bude každé pojištění uzavřeno s pojistiteli a za podmínek, které jsou ve shodě s detaily určenými specifikami zakázky.

---

²³² Tyto požadavky by měly být popsány v zadání soutěže zakázky.

6.2.1.3 Pojištění stavby a vybavení zhotovitele

Vzory FIDIC stanovují povinnost pojišťující strany pojistit dílo, technologická zařízení, materiály a dokumentaci zhotovitele na neméně než plnou náhradu nákladů včetně nákladů na demolici, odstranění sutí a odborné honoráře a ušlý zisk. Podpůrně je založena povinnost pojišťující strany udržovat toto pojištění tak, aby poskytovalo krytí až do převzetí díla.

Toto pojištění pak má být uzavřeno a udržováno zhotovitelem jako pojišťující stranou.

Pojištění bude krýt též rizika objednatele ze ztráty nebo škody z nebezpečí výtržnosti, vzpoury nebo nepokojů vyvolaných jinými osobami než je personál zhotovitele a jinými zaměstnanci zhotovitele. Stejně tak pojištění musí pokrývat rizika spojená s nebezpečím projektu některé části stavby vypracovaným objednatelem nebo jinými osobami, za něž odpovídá objednatel, a veškerých procesů přírodních sil, které jsou nepředvídatelné a u nichž nebylo lze rozumně očekávat, že proti nim zkušený zhotovitel podnikne preventivní opatření. Zde je ovšem stanovena výluka pro rizika, která nejsou pojistitelná za obchodně přijatelných podmínek, s odpočitatelnými položkami za vznik daných pojistných událostí.

6.2.1.4 Pojištění proti zranění osob a škodám na majetku

Co se týče úpravy pojištění proti zranění osob a škodám na majetku platí, že pojišťující strana pojistí odpovědnost každé ze stran za ztrátu, poškození, smrt nebo tělesné zranění, které by mohly postihnout jakékoliv fyzické vlastnictví kromě vybavení zhotovitele nebo kteroukoliv osobu²³³, vyplývající z plnění smlouvy o dílo

---

²³³ Kromě osob, na které se vztahuje pojištění pracovníků.

zhotovitelem a k němuž došlo před vydáním potvrzení o převzetí prací.

Toto pojištění může být limitováno určenou výší hodnoty škody v rámci pojistné události, bez omezení počtu pojistných událostí.

Pojištění bude též uzavřeno a udržováno zhotovitelem jako pojišťující stranou. I zde je ovšem stanovena možnost omezení odpovědnosti v některých případech.

Jde konkrétně o práva objednatele na provedení prací na pozemku, nad ním, pod ním, v něm nebo přes něj a na zábor tohoto pozemku pro práci, škody, které jsou nevyhnutelným výsledkem povinností zhotovitele realizovat stavbu a odstranit všechny vady.

6.2.1.5 Pojištění zaměstnanců

Vzhledem k úpravě pojištění zaměstnanců platí, že zhotovitel uzavře a bude udržovat pojištění odpovědnosti za ztráty a nároky plynoucí z úmrtí nebo zranění kterékoli osoby zaměstnané u zhotovitele nebo kohokoli jiného z personálu zhotovitele.

Objednatel bude podle pojištění rovněž odškodněn, s tou výjimkou, že toto pojištění může vylučovat ztráty a nároky v rozsahu, v němž vyplývají z jakéhokoli kroku nebo nedbalosti objednatele nebo personálu objednatele. Pojištění musí být udržováno v plné platnosti a účinnosti během celé doby, kdy se tento personál účastní realizace stavby.

7. Kapitola

7.1. Cena díla

Konstrukce ceny díla²³⁴ je jednou s problematických a v českém právním prostředí nedostatečně koncipovaných a vyjasněných oblastí. Často se ve smlouvách i v literatuře objevují nedefinované mnohoznačné pojmy, jež bývají častým předmětem sporů. V každé smlouvě je třeba především dostatečně definovat, jak se tvoří celková cena díla a co je její součástí.

„Náplň pojmu "cena" byla v Česku i jinde zdeformována příkazovou ekonomikou, která ceny považovala jednak za neměnné (bez ovlivnění trhem, inflací apod.), jednak jen za ukazatele potřebné pro direktivní plánování, eventuálně za nástroj ovlivňování spotřeby obyvatelstva.“²³⁵

V této souvislosti se jeví jako velmi zajímavé nahlédnout do prvorepublikových československých smluvních podmínek pro výstavbový projekt, jako jsou například Všeobecné podmínky pro stavbu Zemědělského Musea v Bratislavě z roku 1925.

Jejich úroveň²³⁶ je ve své podstatě vyšší než u některých u nás v současnosti tvořených, nabízených či používaných smluvních podmínek. Jako příklad uvádím právě ustanovení s konstrukcí celkové ceny díla:

---

²³⁴ Speciálně u složitých projektů jako jsou například rozsáhlé dodávky stavebních prací.

²³⁵ Viz Tichý, M.: Projekty a zakázky ve výstavbě. Praha, C.H.Beck, 2008, str. 94.

²³⁶ Hlavně terminologicky a z hlediska vnitřního systému.

„Zaplacení děje se podle skutečné výměry prací na základě jednotkových, cen, vepsaných podnikatelem do ceníku, pokud se týče do výkazu prací, ačli nebyl smluven za objednané dílo peníz paušální. Konečná suma v rozpočtu (ceníku, výkazu prací) vypočítaná nemá významu paušální náhrady, ačli tak výslovně nebylo smluveno, slouží však jako podklad k výpočtu vádia a kauce.

Podle dohodnutí obdrží podnikatel vyplacenu také jen náhradu za vydané mzdy s určitou procentuální přírážkou na dozor, nářadí, ostatní režii a zisk (tak zvané práce režijní) a za použité hmoty.“

Práce v režii jsou pak popsány následovně:

„Správa stavby jest oprávněna provést práce, které následkem své povahy nebylo lze předem spolehlivě rozpočísti a oceniti, ve vlastní režii, t. j. na súčtování skutečně vzešlého nákladu na hmotách a práci. O těchto pracích musí podnikatel vésti týdenní listiny a ke konci každého týdne je předložiti dvojmo stavební správě, která je buď potvrdí, neb opraví a po té jeden exemplář vrátí podnikateli.

Pro práce v režii prováděné musí podnikatel předložiti režijní ceník, v němž musí býti odděleně uvedeny cena mezd a hmot včetně režie a zisku podnikatele.

Při pracích, které mohou býti prováděny dělníky méně kvalifikovanými, není přípustné zaúčtovati dělníky výše kvalifikované, leda jen v té míře, kterou správa stavby uzná za potřebnou.

Políři nesmějí býti nikdy zaúčtováni, zodpovědní přední dělníci jen tehdy, pak-li správa stavby je nařídila.“

Problematika fakturace je popsána v článku účtování a výplata především takto:

„Při účtování provedených prací jest podnikatel povinen dbáti co do způsobu účtování ustanovení tarifu nebo výkazu práce a zvláštních podmínek, v ohledu formálním také nařízení, které v té příčině vydá správa stavby. Účtování jednotlivých prací musí býti v účtu tím samým způsobem provedeno, jako jest provedeno ve výkazech rozpočtových.

Podnikatel jest povinen sestaviti podrobný účet konečný o všech jim provedených pracích bezplatně a předložiti jej se všemi doklady, jmenovitě s podrobnými účetními plány, správě stavby nejdéle do jednoho měsíce po ukončení neb odvolání prací. Účet i všechny doklady musí býti podnikatelem vlastní rukou podepsány.“

Je podle mého mínění zřejmé, že spojení jako např. „zaplacení podle skutečné výměry prací na základě jednotkových cen“, „peníz paušální“ nebo „práce v režii“ odpovídají tradičnímu vyspělému rozlišování druhů cen, jež nebylo narušeno příkazovou ekonomikou. Níže popsané kritérium obsahu a způsobu stanovení celkové ceny pracuje s obdobou logikou. Tedy „zaplacení podle skutečné výměry prací na základě jednotkových cen“ označuje „cena položková“ (tzv. (re)measurement), „peníz paušální“ označuje „cena paušální“ (tzv. lump sum) a „práce v režii“ označuje „cena nákladová“ (tzv. cost plus).²³⁷

---

²³⁷ K tomu viz Kučera Z., Pauknerová M., Růžička, K.: Právo mezinárodního obchodu, Plzeň, Aleš Čeněk, s.r.o., 2008, str. 292, kdy jsou odlišovány lump-sum method, cost-reimbursable method (cost plus fee method) a unit price method.

7.1.1 Druhy cen díla ve výstavbových projektech

Domnívám se, že v současnosti pro základní odlišení druhů cen²³⁸ mohou posloužit následující kritéria:

A/ ekonomické vlivy (cena pevná nebo pohyblivá)

B/ obsah a způsob stanovení celkové ceny (cena paušální, položková, nákladová)

Pro způsob stanovení celkové ceny se při použití smluv s detailním položkovým rozpočtem pracuje s cenami jednotkovými (někdy též sazby) a cenami položkovými. Každá taková jednotlivá jednotková cena musí být co do znaků řádně popsána, jinak hrozí spory. Děje se tomu tak často ve výkazu výměr zakázky, ve specifikacích, ale může k tomu dojít i odkazem na nějaký veřejný objektivizovaný třídník cen.²³⁹

Podle funkce ve výstavbovém projektu lze rozlišovat cenu nabídkovou, přijatou (dohodnutou) a cenu celkovou.

Je třeba zdůraznit, že se tyto pojmy u nás používají i ve zcela jiném významu. Protože se při výkladu nemůžeme pevně opírat o detailní zákonnou úpravu, ustálenou judikaturu či zvyklosti, je podle mého názoru skutečně nutné co nejlépe celou problematiku definovat ve smlouvě o dílo. Lze myslím samozřejmě použít různé kombinace a nastavení výše uvedených základních druhů cen.

---

²³⁸ K tomu detailně viz Tichý, M.: Projekty a zakázky ve výstavbě. Praha, C.H.Beck, 2008, str. 95.

²³⁹ Např. CS ÚRS. Cenová soustava ÚRS, je ucelený systém informací, metodických návodů a postupů stanovení ceny stavebního díla (viz <http://www.urspraha.cz>). Případně třidníky na StavData viz <http://tridniky.cz>.

Hlavně u soukromých investorů se objevují i různé formy nastavení ceny jako maximální ve snaze přenést veškerá rizika možného navýšení nabídkové ceny díla na zhotovitele. Může jít o tzv. GMP (guaranteed maximum price) v rámci například tzv. Construction Management At-Risk.²⁴⁰

Ovšem takový systém musí být podle mého mínění dokonale promyšlen co se týče alokace rizik, eventuálně pojištění či jiného zajištění nepojistitelných rizik. Musí se jak ze strany objednatele, tak ze strany zhotovitele vhodně pracovat s rezervami. Například pro situace vylučující odpovědnost smluvních stran, případně situace vylučující odpovědnost zhotovitele podle práva řídicího smluvní vztah.

Takové nastavení jistě nebude podle mého názoru vhodné pro projekty, kde hrozí četná nebezpečí se zásadními riziky. Přípravě projektu musí předcházet precizní riziková analýza. Domnívám se, že absolutní přenesení odpovědnosti na zhotovitele je obecně v podstatě nereálné a podle mnoha právních řádů i z hlediska uzavření takové smlouvy neplatné.

7.1.2 Rozlišení knih FIDIC z hlediska ceny díla

Zakázky podle CONS mají z hlediska tvorby celkové ceny význam tzv. měřených zakázek (measurement contract).²⁴¹ Jde o zakázku, jejíž cena je určena na základě rozpočtu s podrobným výkazem výměr. Jedná se tedy o cenu položkovou.

To znamená, že při použití CONS rozeznáváme:

---

²⁴⁰ K tomu 3D/International, Inc.: CM At Risk. Dostupné z WWW: <http://www.3di.com/toolbox/cmatriisk.pdf>

²⁴¹ Jde o cenu položkovou, která obsahuje dohodnuté jednotkové ceny každé položky – k tomu viz Tichý, M.: Projekty a zakázky ve výstavbě. Praha, C.H.Beck, 2008, str. 99.

a/ cenu, kterou objednatel potvrdí dopisem o přijetí zhotovitelovy nabídky (čl. 1.1.4.1); jde tedy v podstatě o přijatou nabídkovou cenu, z které se v okamžiku účinnosti smlouvy o dílo stává dohodnutá předpokládaná cena díla ke dni účinnosti smlouvy o dílo,

b/ cenu celkovou (čl. 1.1.4.2), která je definována (čl. 14.1, 12.1 a 12.3) tak, že bude určena měřením skutečně provedených prací, a že bude upravována způsobem stanoveným ve smlouvě s tím, že veškerá množství ve výkazu výměr v zadávací dokumentaci jsou množství odhadovaná. Jde tedy o dohodnutou cenu po dokončení díla.

Zhotovitel fakturuje na základě schválených soupisů výkonů realizovaných v daném období (např. měsíčním). Jinak je tomu u podmínek P/DB a EPC, u kterých se pro fakturaci použije harmonogram plateb, smluvně dohodnutý podle předpokládaných nákladů v čase.

Celková cena u P/DB a EPC je zásadně cenou fakturovanou na základě předem stanoveného paušálního obnosu či paušálních obnosů („lump sum“) a objednatel nenese riziko změn v množství jednotlivých položek výkazu výměr. V případě CONS se jedná o formu tzv. tradičního projektu.²⁴²

---

²⁴² K tomu Tichý, M.: Projekty a zakázky ve výstavbě. Praha, C.H.Beck, 2008, str. 13.

8. Kapitola

8.1. Claim

Claim²⁴³, tak jak je definován ve FIDIC vzorech, označuje specifický požadavek jedné ze smluvních stran, jež může být druhé straně oznámen²⁴⁴ na základě smlouvou pojmenované předvídatelné skutečnosti²⁴⁵ či jinak v souvislosti se smlouvou²⁴⁶ a pro jehož uplatnění smlouva předvídá určitý postup, jehož dodržením je podmíněno úspěšné domožení se požadavku. V případě sporu je věcná stránka požadavku je posuzována v rámci procesu určení oprávněnosti nároku.²⁴⁷

Nárok většinou spočívá ze strany zhotovitele v požadavku prodloužení lhůty realizace nebo navýšení ceny díla. Ze strany objednatele půjde zpravidla o požadavek na prodloužení záruční doby nebo platbu. Ve zdejší praxi se používá pro termín „claim“

---

²⁴³ K tomu Ahuja, N.; Dozzi, S.P.; Abourizk, S.M.: Project Management, Technologies and Controlling Construction Projects, John Wiley & Sons, Inc., 1994, str. 403, kde je výstižně popsáno, že obecně dochází ke dvěma situacím. Buď dojde k dohodě mezi objednatelem a zhotovitelem a je vydán tzv. „change order“ nebo „variation order“ (tzn. „změnový list“) nebo dojde k neshodě vedoucí ke sporu a jeho řešení.

²⁴⁴ Claim formálně vzniká po jeho oznámení („Notice“).

²⁴⁵ K tomu z hlediska tzv. „unexpected events“ zajímavě Sykes, J.K.: Construction Claims. London, Sweet & Maxwell, 1999, str. 70. S tím samozřejmě souvisí otázka „nejistoty“ a „neurčitosti“ viz Tichý, M.: Ovládání rizika. Praha, C.H.Beck, 2006, str. 10.

²⁴⁶ Jde o tzv. „Claimovou událost“ (jde o v praxi zažitý termín, přičemž přesnější z hlediska právní teorie bude název „Claimová skutečnost“, protože původcem může být i člověk a jeho konání) viz Boguszak, J.; Čapek, J.; Gerloch, A.: Teorie práva, Praha, ASPI Publishing, 2004, str. 127.

²⁴⁷ Tento proces liší podle jednotlivých smluv o dílo a nastavení rozhodovacích mechanismů a způsobů řešení sporů v příslušné smlouvě o dílo.

označení „nárok“, myslím, že tyto termíny obtojí vedle sebe, důležité je vědět, co se termínem „claim“ či „nárok“ podle FIDIC ve stavebnictví myslí.²⁴⁸ Jde podle mého názoru o specifický institut a nejde tedy stricto sensu ani o právní nárok²⁴⁹ či žalobní nárok (tedy a maiori ad minus nejde ani o nárok na zaplacení²⁵⁰ nebo nárok na náhradu škody), i když se s těmito civilně - právními instituty²⁵¹

---

²⁴⁸ V Německy mluvících zemích se používá termín „Der Anspruch“ viz Verband Beratender Ingenieure VBI: FIDIC Red Book (Erläuterung und Übersetzung). Berlin, 2006; na Slovensku se používá termín „nárok“ viz Slovenská asociácia konzultačných inženierov (SACE), Zmluvné podmienky na výstavbu, SACE 2004; ve Španělsku „El reclamo“ viz http://www1.fidic.org/resources/mdb/cons_mdb_spanish_iadb_jun06_contract_guide.doc; ve Francii pak „La réclamation“ viz FIDIC: (Expertní překlad z iniciativy FIDIC): Conditions de Contrat Applicables aux Travaux de Construction (pour les travaux de construction et de génie civil conçus par le Maître de l'Ouvrage), Edition test 2006; v Polsku pak „Roszczenie“ viz <http://www.dr-hoek.de/PL/beitrag.asp?t=FIDIC-problems-PL>.

²⁴⁹ Boguszak, J.; Čapek, J.; Gerloch, A.: Teorie práva, Praha, ASPI Publishing, 2004, str. 123: „Pojmem právní nárok rozumíme takové stadium realizace subjektivního práva, ve kterém lze vymáhat a vynutit plnění odpovídající právní povinnosti. Při tom během realizace subjektivního práva může popřípadě vznikat více právních nároků“.

K tomu též: Verband Beratender Ingenieure VBI: FIDIC Red Book (Erläuterung und Übersetzung). Berlin, 2006, str. 29.

²⁵⁰ Nejde zde o nárok na zaplacení ve smyslu § 548 Obchodního zákoníku.

Dle § 548 (1) Obchodního zákoníku:

„Objednatel je povinen zaplatit zhotoviteli cenu v době sjednané ve smlouvě. Pokud ze smlouvy nebo tohoto zákona nevyplývá něco jiného, vzniká nárok na cenu provedením díla.“

²⁵¹ Obecně v místní tradici rozeznáváme (v rámci soukromoprávních nároků) nároky zakročování (preventivní) proti hrozící škodě, nahrazovací (reparační) u již způsobené škody a vydávací u vzniklého bezdůvodného obohacení (kondiční).

v určitých fázích uplatnění nároku nevyhnutelně překrývá.²⁵² Skutečný právní status nároku je nutné vyhodnotit ad hoc. To ovšem podle mého mínění nemůže znamenat, že smluvní strany nemusí v některých případech dodržet postup při uplatnění nároku daný obchodními podmínkami. Myslím, že i kdyby jedna ze stran vyhodnotila „claim“ jako nárok na náhradu škody, musí stejně postupovat podle smlouvy z jednoduchého důvodu, a to totiž proto, že „pacta sunt servanda“.

Ve stavebnictví se pak v širším významu výrazu „claim“ (případně „claiming“) používá i pro běžné obchodní jednání účastníků výstavbového projektu, ke kterému dochází při objasňování detailů realizace zakázky.²⁵³ Může jít podle mého mínění například o uplatňování nároku na dodržení smlouvou dohodnutého postupu při změnovém řízení.

---

²⁵² K tomu Chappel, D.: *Building Contract Claims*. Oxford Blackwell, Publishing, 2005, str. 4. V anglické praxi odlišují 4 druhy claimů. Smluvní claimy, common law claimy, quantum meruit claimy a ex gratia claimy. Smluvní (ex contractu) jsou ty výslovně stanovené v nějakém ustanovení smlouvy jako celku, podléhající plně smluvním procedurám (oznámení nároku se zánikem nároku atd.). Common law claimy jsou ty, které vznikají při porušení smlouvy řízené common law a/nebo právně vynutitelné claimy při porušení nějakého jiného zákonného ustanovení (př.: při deliktní odpovědnosti nebo porušení autorských práv). Takové claimy jsou ve smlouvě označeny většinou jako jiné v souvislosti se smlouvou a nemusí být posuzovány tak striktně (z hlediska procedurálního – tzn. oznámení, předložení atd.) jako claimy vyjmenované (ex contractu). Tyto claimy jsou více omezeny co do příčiny. Quantum meruit claimy jsou v podstatě nároky z bezdůvodného obohacení. Ex gratia claimy jsou plnění bez povinnosti k plnění – uvádí se příklad objednatele, který „zachrání“ zhotovitele platbou na základě ex gratia claimu od úpadku, protože je to pro něj „levnější“ než uzavřít smlouvu s dalším zhotovitelem, aby dokončil práce.

²⁵³ Obdobně u nás „vytýkáci řízení“. K tomu viz Tichý, M.: *Projekty a zakázky ve výstavbě*. Praha: C.H.Beck, 2008, str. 181.

Z hlediska zhotovitele jde v podstatě o to, aby byl smlouvou předvídaným způsobem schopen seznámit objednatele se vznikem claimové události či následným požadavkem na prodloužení termínu výstavby²⁵⁴ nebo navýšení ceny díla, aby mohlo včas dojít k spravedlivému rozhodnutí o tomto požadavku. Tím je objednatel chráněn z hlediska ovládnání celkových nákladů projektu (tzn. čerpání rezerv atd.).²⁵⁵ Celá agenda vychází ze smluvního dělení rizik mezi jednotlivé účastníky stavebního procesu.²⁵⁶ Domnívám se, že s tím je spojena nutná schopnost rozlišovat rizika, která nese zhotovitel sám a která nese objednatel (nemluvě o umění předchozí alokace rizik obecně v přípravné fázi projektu).

Z jiného pohledu jde samozřejmě o to, aby měl zhotovitel obranné mechanismy proti případné libovůli objednatele z hlediska zamítání oprávněných nároků zhotovitele. Objednatel je pak většinou chráněn lhůtami pro oznámení nároku tak, aby byly procesy s nároky spojené pro něj co nejvíc čitelné. „Nepsaným“ pravidlem je, že zhotovitel je pod tlakem přísnějších procesních a formálních pravidel, protože z podstaty věci je lépe vybaven (hlavně z hlediska lidských zdrojů) pro dravější uplatňování svých požadavků.²⁵⁷ Samostatnou problematiku tvoří tzv. claimy objednatele, o kterých bude dále též pojednáno.

---

²⁵⁴ K tomu Chappel, D.: *Building Contract Claims*. Oxford Blackwell, Publishing, 2005, str. 18.

²⁵⁵ Smith, N. J.: *Engineering Project Management*. Blackwell Science, 1995, str. 108.

²⁵⁶ K tomu Tichý, M.: *Ovládnání rizika*. Praha, C.H.Beck, 2006, str. 234.

²⁵⁷ K tomu detailněji viz níže.

*„Na oznámení nároku se nemá pohlížet jako na čin agrese, který musí být odvrácen, ale jako na čin, který umožní objednateli uvědomění možnosti rozšíření nějakého oprávnění zhotovitele“.*²⁵⁸

Oznámení claimu, tedy obecně uplatnění jakéhokoliv požadavku (ať objednatele nebo zhotovitele), není podle mého názoru dobré považovat za útok, kterému se musíme bránit, nýbrž prostě za smluvní požadavek, o kterém budou účastníci výstavbového projektu jednat, pokud s ním ovšem jednoduše nesouhlasí.

Jinými slovy jde systémově o to, aby vhodnými opatřeními bylo zajištěno, že významné skutečnosti (vedoucí často k navýšení ceny či prodloužení termínu) budou řešeny a bude o nich jednáno okamžitě (za průběhu realizace) a ne až po dokončení díla.²⁵⁹ Tato opatření musí obsahovat již smlouva o dílo.

CONS mají vlastní úpravu statutu pro vedení claimové agendy (čl. 20.1 viz níže). Claimový management²⁶⁰ nebo claimová agenda²⁶¹ je ve světové stavební praxi běžnou součástí realizace velkých investičních projektů na základě jednotlivých smluv o dílo (hlavně z hlediska obchodních podmínek ve smlouvě o dílo obsažených²⁶²). Jde v podstatě o agendu související s claimy obecně (viz níže).²⁶³

²⁵⁸ Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC): The FIDIC Contracts Guide, Lausanne, First Edition 2000, str. 299.

²⁵⁹ Kapellmann K.D.: Juristisches Projektmanagement. Düsseldorf, Werner Verlag, 1997, str. 246.

²⁶⁰ Platí zde, že funkcí jakéhokoli managementu je: „Planning, Organizing, Staffing, Directing a Controlling“ viz Oberlender, G.D.: Project Management for Engineering and Construction. McGraw-Hill Higher Education, 2000.

²⁶¹ K tomu Oleriny, M.: Řízení stavebních projektů - Claimový management. Praha, C.H.Beck, 2005.

²⁶² FIDIC, AIA, VOB atd.

Obchodní podmínky FIDIC obecně předvídají claimy objednatelů a claimy zhotovitelů. Jak bylo již naznačeno v claimu půjde obvykle o nějakou časovou nebo peněžní hodnotu. Účelem této úpravy pak je hlavně včasné upozornění na problém, lepší kvalita řízení, předvídatelná práce z rezervami, spravedlivý odraz reality projektu podle alokace rizik.²⁶⁴

Dodržování procesů v rámci řízení claimů má zajistit, aby účastníci výstavbového projektu spolupracovali tak, aby všechna rizika realizovaných nebezpečí spojená s projektem měla co nejmenší negativní dopad pro všechny zúčastněné a aby tak mohl být projekt po jeho dokončení považován za úspěšný.

Tato problematika zůstává podle mého názoru v českém právním prostředí stále zčásti nepochopena.

8.1.1. Claimy podle CONS

8.1.1.1 Claimy zhotovitele

Obecná úprava procedury uplatnění a řešení claimu se v CONS nachází v čl. 20.1. Jsou zde předvídány claimy na prodloužení lhůty pro dokončení a/nebo na dodatečnou platbu. V první instanci rozhoduje o oprávněnosti Engineer (Správce stavby).

---

²⁶³ K tomu Kapellmann K.D.: *Juristisches Projektmanagement*. Düsseldorf, Werner Verlag, 1997, str. 245.

²⁶⁴ Inženýři používají dělení claimů na Claimy v souvislosti s projektovou dokumentací nebo jinými technickými podklady, Claimy v souvislosti se subdodávkami, Claimy v souvislosti s podmínkami provádění prací (ty dělí na Claimy vyplývající z nepříznivých povětrnostních podmínek, Claimy vyplývající z fyzických podmínek na staveništi a kvůli překážkám v práci a Claimy kvůli chybějícím nebo nedostatečným informacím), Claimy kvůli smluvním podmínkám a Claimy odůvodněné vyšší mocí. Viz Oleríny, M.: *Řízení stavebních projektů - Claimový management*. Praha, C.H.Beck, 2005, str. 15 a násl.

Claimy zhotovitele lze obecně rozdělit do dvou kategorií:

- vyjmenované ve smlouvě (ex contractu) – předvídatelné události s článkem ve smlouvě
- jiné v souvislosti se smlouvou

Claimy na prodloužení lhůty pro dokončení mají dále speciální úpravu v článku 8.4. Možnost uplatnit časový claim se předpokládá v situacích změny nebo jiné významné odchylky v množství, dále při zpoždění, které zakládá nárok na prodloužení lhůty podle některého článku smluvních podmínek, dále při mimořádně nepříznivých klimatických podmínkách, při nepředvídatelném nedostatku výrobních kapacit nebo při jakémkoli zpoždění, které způsobí objednatel nebo úřady (tzn. orgány veřejné správy). Rozbor jednotlivých nároků ex contractu bude uveden níže.

Z interního hlediska zhotovitele vyplývá z těchto ustanovení nutnost vedení claimové agendy (managementu) zhotovitele. Tato agenda spočívá hlavně v **řádné evidenci dokumentů** (k tomu čl. 6.7, 14.5 a 20.1), v povinnosti včasného **upozornění** (jako předstupně oznámení claimu).

Následuje povinnost **oznámení** – ne později než 28²⁶⁵ dnů po tom, co se zhotovitel dozvěděl (nebo mohl dozvědět) o vzniku události nebo okolnosti, **předložení** (vyčíslení) – do 42 dnů a **evidence** ve zprávě o postupu prací podle čl. 4.21 f).

Jde podle mého názoru v podstatě o agendu související s:

---

²⁶⁵ Výjimku tvoří claim podle čl. 19.2 (Oznámení vyšší moci), kdy se nárok musí oznámit do 14 dnů.

- a) identifikací hrozby claimové události²⁶⁶,
- b) řádnou evidencí claimu,
- c) upozorněním na hrozbu claimové události,
- d) vznikem claimové události a její analýzou,
- e) oznámením claimu,
- f) předložení claimu,
- g) rozhodnutím o oprávněnosti claimu,
- h) či následným sporem o jeho oprávněnost.

8.1.1.2 Claimy objednatele

Obecná úprava se v CONS nachází v čl. 2.5 (procedura uplatnění a řešení claimu). Claim je předvídan v podobě nároku na prodloužení záruční doby nebo nároku na platbu. V první instanci rozhoduje stejně jako u nároků zhotovitele o oprávněnosti Engineer (Správce stavby).

Claimy objednatele lze obecně též rozdělit do dvou kategorií:

- vyjmenované ve smlouvě – předvídatelné události s článkem ve smlouvě
- jiné v souvislosti se smlouvou

---

²⁶⁶ Událost s dopadem do ceny a (nebo) termínu.

Claimová agenda (management) objednatele spočívá především v řádné evidenci dokumentů a povinnosti oznámení (co nejdříve po tom, co objednatel zjistil skutečnost či okolnosti, které mohou být důvodné pro vznesení nároku).

8.1.1.3 Zánik nároku

V kontinentálně – evropském právním prostředí se naráží na některé problémy při aplikaci obchodních podmínek FIDIC, které svou podstatou čerpají hlavně z angloamerického právního systému.

Jedním z takových problémů je zánik nároku při neoznámení nároku zhotovitele²⁶⁷ ve lhůtě²⁶⁸ dle čl.20.1 CONS (ale níže uvedené platí obdobně i pro PD/B a EPC), kdy je stanoveno, že:

„Jestliže se zhotovitel domnívá, že má nárok na prodloužení lhůty pro dokončení a/nebo dodatečnou platbu podle některé kapitoly těchto Podmínek nebo jinak podle Smlouvy o dílo, oznámí to zhotovitel správci stavby s popisem skutečností nebo okolností pro vznik nároku. Oznámení bude dáno jak nejdříve je to možné, ale ne později než 28 dnů po tom, co se zhotovitel dozvěděl (nebo mohl dozvědět) o vzniku události nebo okolnosti. Jestliže zhotovitel nepředloží oznámení nároku během 28 dnů, čas dokončení stavby nebude prodloužen, zhotovitel nebude mít nárok na dodatečnou platbu a objednatel bude zbaven veškeré odpovědnosti v souvislosti s nárokem. Jinak budou platit následující ustanovení tohoto odstavce.

---

²⁶⁷ Problém vzniká hlavně u claimů zhotovitele (u claimu objednatele nejsou lhůty stanoveny).

²⁶⁸ K tomu též: Verband Beratender Ingenieure VBI: FIDIC Red Book (Erläuterung und Übersetzung). Berlin, 2006, str. 103.

Zhotovitel také předloží ostatní oznámení vyžadovaná Smlouvou o dílo a podporující důvody pro nárok, vše vztahující se k dané skutečnosti či okolnosti.“

Problém spočívá v tom, jestli je možné posoudit takové ustanovení z hlediska českého práva za platné. Předpokládejme pro účely této práce, že časový claim²⁶⁹ (tzn. nárok na prodloužení lhůty pro dokončení) je v podstatě též nárokem peněžním. Tento předpoklad je ovšem zjednodušením pro účely této práce a problematika si bezpochyby zaslouží samostatný rozbor.²⁷⁰

Je třeba si položit otázku, jestli tento postup podle FIDIC znamená prekluzi práva nebo zánik nároku. Anglické (anglo-americký systém) právo, z kterého CONS vychází, upravuje prekluzi v procesním právu, ale kontinentálně-evropské úpravy v právu hmotném (§§ 583 a násl. Občanského zákoníku). Je možné podle českého práva zbavit objednatele takto odpovědnosti vzhledem ke ustanovení § 583 Občanského zákoníku, kdy je kogentně stanoveno, že „k zániku práva proto, že nebylo ve stanovené době uplatněno, dochází jen v případech v zákoně uvedených“? Myslím, že ne. O smluvní prekluzi se vzhledem k § 583 Občanského zákoníku podle českého práva jednat nemůže. Případně nejedná se spíše o zánik nároku ve smyslu zániku oprávnění domoci se s úspěchem svého subjektivního práva uplatněním donucení u státního orgánu? Zaniklý claim by pak zůstával v podobě naturální obligace. Měl by v podstatě statut promlčeného dluhu. Při zaplacení zaniklého claimu

---

²⁶⁹ V praxi FIDIC se časové claimy a tzv. time clause odlišují od čistě peněžních nároků viz <http://www.fidic.org> pod Papworth, J.: Claims under the new FIDIC Conditions od Contract.

²⁷⁰ Zde se bude jednat hlavně o problematika vlastnictví k tzv. „floating time“; otázky jestli se zánik nároku může podle českého práva týkat nároku na prodloužení termínu; patří sem otázky ohodnocení akceleračních opatření atd.

by nešlo o bezdůvodné obohacení. Šlo by v podstatě o období notifikační povinnosti podle §428 Obchodního zákoníku při oznamování vad zboží u kupní smlouvy. Tato povinnost bývá též označována jako reklamace.

Tomu odpovídá i §547 (6) Obchodního zákoníku (zákon č. 513/1991 Sb. v platném znění)²⁷¹, který předvídá zánik nároku na zvýšení ceny, když zhotovitel neoznámí nutnost překročení rozpočtované částky bez zbytečného odkladu, poté co se ukázalo, že je nevyhnutelné překročení ceny, jež byla určena na základě rozpočtu.²⁷² V tomto ustanovení podle mého názoru též nalézáme předpoklad zániku nároku.²⁷³ Je zřejmé, že smysl tohoto ustanovení je stejný jako smysl ochranné lhůty 28 dní podle FIDIC – tzn., že zhotovitel musí na své nároky upozorňovat, musí je evidovat²⁷⁴, musí

---

²⁷¹ § 547(6) Obchodního zákoníku: *„Zhotoviteli zaniká nárok na určení zvýšení ceny podle odstavců 2 a 3, jestliže neoznámí nutnost překročení rozpočtované částky a výši požadovaného zvýšení ceny bez zbytečného odkladu poté, kdy se ukázalo, že je nevyhnutelné překročení ceny, jež byla určena na základě rozpočtu.“*

²⁷² CONS jsou právě tzv. měřeným kontraktem (measurement contract) – tzn. smlouvou dle položkového rozpočtu, kde jsou určeny „pevně“ obvykle jen jednotkové ceny.

²⁷³ Podobnou úpravu obsahuje i Občanský zákoník (zákon č.40/1964 Sb., v platném znění), kdy je stanoveno v §636 (1): *„Nelze – li cenu při uzavření smlouvy sjednat pevnou částkou, musí se určit alespoň odhadem. Zjistí – li zhotovitel dodatečně, že bude třeba cenu určenou odhadem podstatně překročit, je povinen na to objednatele bez prodlení písemně upozornit a oznámit mu nově určenou cenu; jinak nemá právo na zaplacení rozdílu v ceně.“*

²⁷⁴ Viz 20.1 CONS: *„Zhotovitel bude uchovávat veškeré vedené záznamy, které by mohly být důležité pro zdůvodnění nároku, a to buď na staveništi nebo na jiném místě, přijatelném pro správce stavby.“*

Viz 6.7 CONS: *„Zhotovitel bude uchovávat záznamy a podávat zprávy týkající se ochrany zdraví, bezpečnosti a zabezpečení osob a škod na majetku podle toho, jak to bude správce stavby odůvodněně požadovat.“*

je včas oznamovat a ne si je nechávat v záloze na dobu, až bude strategicky vhodnější je uplatnit. Protože toto ustanovení je dispozitivní, mohou smluvní strany měnit jeho obsah či jeho použití zcela vyloučit. Určení lhůty do 28 dnů podle mého názoru konkretizuje obecně stanovenou lhůtu bez zbytečného odkladu.

Vycházejme z toho, že půjde o „nevyhnutelné zvýšení nákladů“ a obvyklý položkový rozpočet CONS lze subsumovat pod termín „nezávazný rozpočet“; vše ve smyslu § 547 (3)²⁷⁵ Obchodního zákoníku. Stejně tak může jít o „potřebu činností do rozpočtu nezahrnutých“ a obvyklý položkový rozpočet CONS lze podřadit pod „rozpočet bez zaručené úplnosti“; vše ve smyslu § 547 (2).²⁷⁶ Předpoklad určité nezávaznosti a neúplnosti obvyklého CONS rozpočtu v podstatě podle mého názoru vyplývá už ze samotného začlenění ex contractu claimů (do smluvních podmínek).²⁷⁷

Viz 14.5 CONS: „*Správce stavby stanoví a potvrdí každé navýšení, jestliže se domnívá, že jsou splněny následující podmínky:*

Zhotovitel:

(i) *vedl uspokojivé záznamy (včetně objednávek, potvrzenek, nákladů a použití technologických zařízení a materiálů), které jsou k dispozici pro kontrolu, a*

(ii) *předal prohlášení o nákladech na získání a dodávku technologických zařízení a materiálů na staveništi, dokumentované uspokojivou evidencí;“*

²⁷⁵ § 547(3) Obchodního zákoníku: „*Byla-li cena určena na základě rozpočtu, který podle smlouvy se považuje za nezávazný, může se zhotovitel domáhat, aby bylo určeno zvýšení ceny o částku, o níž nevyhnutelně převyšší náklady účelně vynaložené zhotovitelem, náklady zahrnuté do rozpočtu.“*

²⁷⁶ § 547(2) Obchodního zákoníku: *Byla-li však cena určena na základě rozpočtu, ohledně něhož ze smlouvy vyplývá, že se nezaručuje jeho úplnost, může se zhotovitel domáhat přiměřeného zvýšení ceny, objeví-li se při provádění díla potřeba činností do rozpočtu nezahrnutých, pokud tyto činnosti nebyly předvídatelné v době uzavření smlouvy.*

²⁷⁷ Sporný Rozsudek Nejvyššího osudu ze dne 4.5.1999, sp.zn. 29 Cdo 2206/98 by neměl tomuto názoru odporovat.

Tyto claimy již před zahájením prací předvídají situace, kdy se cena bude měnit a částečně jsou jimi tedy alokována některá rizika. Začlenění těchto vyjmenovaných claimů do smlouvy je v podstatě i podmnožinou určení způsobu tvoření celkové ceny díla²⁷⁸. Toto platí podle mého názoru zcela u následujících claimů ex contractu podle CONS (tzn. na tyto claimy se vztahuje zánik nároku bez dalšího):

Podle čl. 4.7 - Vytyčování

Podle čl. 4.24 - Archeologické nálezy

Podle čl. 10.2 - Převzetí části díla

Podle čl. 11.8 - Pátrání po příčině

Podle čl. 12 - Měření a oceňování

Podle čl. 12.4 - Vypuštění práce

Podle čl. 13.2 - Hodnotové inženýrství

Podle čl. 14.4 - Harmonogram plateb

Podle čl. 18.1 - Všeobecné požadavky na pojištění

Zajímavou samostatnou skupinu z pohledu českého práva tvoří následující claimy podle CONS:

Podle čl. 8.5 - Zpoždění způsobená úřady

Podle čl. 13.7 - Úpravy v důsledku změn práva

Podle čl. 17.4 (17.1²⁷⁹) - Důsledky rizik objednatele

Podle čl. 19.4²⁸⁰ - Následky vyšší moci

---

²⁷⁸ Ve smyslu § 546 Obchodního zákoníku.

²⁷⁹ Zajímavou otázkou se jeví být též vztah zániku claimu v otázce náhrady škody obecně k § 386 Obchodního zákoníku, kdy platí kogentně, že: „Nároku na náhradu škody se nelze vzdát před porušením povinnosti, z něhož může škoda vzniknout.“

Tyto claimy spadají podle mého názoru pod statut § 374 Obchodního zákoníku, který je dispozitivní a stranám tedy umožňuje definovat okolnosti vylučující odpovědnost, tzn. jde o smluvní výčet liberačních důvodů. V CONS jde o (hlavně tedy v čl. 17.4) o demonstrativní výčet. Zánik nároku u těchto claimů bude nutné hodnotit ad hoc v kontextu §371 (2) Obchodního zákoníku.

U claimů podle čl. 16.4 - Platba při odstoupení a podle čl. 19.6 OP - Dobrovolné odstoupení, platba a zánik závazku bude nutné podle mého názoru zánik nároku posoudit též podle konkrétních okolností vzhledem k § 344 a násl. Obchodního zákoníku, zásadám bezdůvodného obohacení v § 451 a násl. Občanského zákoníku a 351 Obchodního zákoníku (případně při zmaření účelu smlouvy claim podle čl. 19.6 ve vazbě na § 356 a násl. Obchodního zákoníku).

Vzhledem k § 552 Obchodního zákoníku²⁸¹ se myslím nabízí východisko, že claim podle čl. 4.12 CONS (Nepředvídatelné

---

²⁸⁰ Vztah článků 17.4 – 19.4 se bude posuzovat tak, že dle čl. 17.4 se claimují náklady na odstranění škody, po pokynu správce (inženýra) k odstranění. Dle čl. 17.4 se dalším claimem oznamují náklady způsobené ztrátami při odstraňování škody a následně se dle čl. 19.4 nárokují náklady způsobené komplikací při další realizaci.

²⁸¹ Podle § 552 českého Obchodního zákoníku totiž platí, že § 552 zjistí-li zhotovitel při provádění díla skryté překážky, týkající se místa, kde má být dílo provedeno (nebo věci, na níž má být provedena oprava nebo úprava), které znemožňují provedení díla dohodnutým způsobem, je povinen to objednateli bez zbytečného odkladu oznámit a navrhnout mu změnu díla. Do dosažení dohody o změně je zhotovitel oprávněn provádění díla přerušit. Jestliže se strany nedohodnou, je možno od smlouvy odstoupit. Dále je stanoveno, že neporušil-li zhotovitel svou povinnost zjistit před započatím provádění díla skryté překážky, nemá žádná strana nárok na náhradu škody a zhotovitel má nárok na cenu části díla, jež bylo provedeno do doby, než překážky mohl zjistit (při vynaložení odborné péče).

fyzikální podmínky), který bude často spočívat v odhalení skrytých překážek, nemůže podle mého mínění podle českého práva podléhat zániku nároku.

Domnívám se, že claimy vycházející z prodlení věřitele (tzn. objednatel podle § 370 Obchodního zákoníku nepřevezme řádně nabídnuté plnění nebo neposkytne spolupůsobení nutné k tomu, aby dlužník mohl splnit svůj závazek) budou mít s ohledem na kogentní ustanovení § 371 (2) též zvláštní režim, vzhledem k tomu, že možnost dlužníka požadovat od věřitele, který je v prodlení náhradu škody nepřísluší smluvním stranám upravit či zcela omezit.

Tak tomu zřejmě bude u následujících claimů podle CONS:

Podle čl. 1.9 - Opožděné výkresy nebo pokyny

Podle čl. 2.1 - Právo na vstup na staveniště

Podle čl. 7.4 - Zkoušení

Podle čl. 8.9 - Následky přerušení

Podle čl. 10.3 - Překážky provedení převjímacích zkoušek

Podle čl. 13.3 - Postup při změnách

Podle čl. 14.8 - Opožděná platba

Podle čl. 16.1 - Oprávnění zhotovitele přerušit práce

Jiná je situace u nároků objednatele, kdy je podle čl. 2.5 mimo jiné stanoveno:

„Jestliže se objednatel domnívá, že má nárok na prodloužení záruční doby nebo na platbu podle některého článku těchto podmínek nebo jinak v souvislosti se smlouvou o dílo, oznámí to objednatel nebo správce stavby i s podrobnostmi zhotoviteli. Oznámení bude předáno co nejdříve po tom, co objednatel zjistil skutečnost či okolnosti, které mohou být důvodné pro vznesení nároku. Oznámení vztahující se k prodloužení záruční doby bude předáno před vypršením příslušné záruční doby.“

Posouzení oprávněnosti claimu objednatele a splnění výše uvedených náležitostí je tedy soudím spíše na subjektu řešícím spor podle kontextu claimové události. Jedná se jmenovitě o následující ex contractu claimy podle CONS:

Podle čl.4.19 - Elektřina, voda a plyn

Podle čl.4.20 - Vybavení a materiál poskytnutý objednatelem

Podle čl. 7.5 - Odmítnutí

Podle čl. 7.6 - Opravné práce

Podle čl. 8.6 - Rychlost postupu

Podle čl. 8.7 - Náhrada škody za zpoždění

Podle čl. 9.4 - Neúspěšné přijímací zkoušky

Podle čl.10.2 - Převzetí části díla

Podle čl.11.3 - Prodloužení záruční doby

Podle čl.11.4 - Neodstranění vad

Podle čl.13.7 - Úpravy v důsledku změn práva

Podle čl.15.3 - Ocenění k datu odstoupení

Podle čl.15.4 - Platba po odstoupení

Podle čl.17.1 - Odškodnění

Podle čl.18.1 - Všeobecné požadavky na pojištění

Podle čl.18.2 - Pojištění díla a vybavení zhotovitele

8.1.2. Claimy podle PD/B

Claimy podle CONS byly popsány výše a claimy podle PD/B jsou s nimi v podstatě totožné, až na dále popsané změny.

V čl. 1.9 jde v P/DB o možnost zhotovitele nárokovat prodloužení termínu, dodatečnou platbu a přiměřený zisk v důsledku chyb v požadavcích objednatele, dále podle čl. 12.3 claimuje objednatel náklady přičitatelné nutnosti opakovat zkoušky po

dokončení. Podle čl. 12.4 P/DB nárokuje zhotovitel náklady a přiměřený zisk, jestliže objednatel zpozdí možnost přístupu k dílu nebo technologickému zařízení. Objednatel pak podle tohoto článku může nárokovat náklady přičitatelné škodám z neplnění v případě neúspěšných zkoušek po dokončení.

8.1.3. Claimy podle EPC

V případě EPC jsou rozšířena rizika zhotovitele vypuštěním CONS claimů podle čl. 1.9 - Opožděné dokumenty nebo pokyny, 4.7 - Vytyčování, 4.12 - Nepředvídatelné fyzikální podmínky, 10.2 - Převzetí části prací, 12.3 (je ale zachován model podle P/DB), 12.4 (model podle CONS je znovu vypuštěn a opět zachován článek z P/DB) a 13.2, kdy je upravena možnost hodnotového inženýrství vypuštěním motivační prémie. V kontextu výše uvedeného rozboru k zániku claimu bude myslím evidentně nejproblematictější nová formulace č. 4.12, která nese nově název Nepředvídatelné komplikace a zní:

„Jestliže není stanoveno jinak:

a) bude se mít za to, že zhotovitel obdržel všechny potřebné informace vzhledem k rizikům, nepředvídatelným událostem a jiným okolnostem, které mohou mít vliv na dílo;

b) podepsáním smlouvy zhotovitel přijal úplnou odpovědnost za předvídaní všech komplikací a nákladů nutných k úspěšnému dokončení díla; a

c) cena díla nebude upravena s ohledem na jakékoli nepředvídané komplikace nebo náklady.“

Otázka limitace odpovědnosti a problémů s platností takového ustanovení, jež se úzce vztahuje k tomuto článku EPC je rozebrána výše. V systému EPC už nerozhoduje v první instanci podle čl. 3.5 správce stavby, ale objednatel.²⁸²

8.1.4. Možné přístupy při řešení sporu

Rozhodující pro otázku posouzení zániku claimu zhotovitele může být podle mého názoru způsob rozhodování případného sporu v této otázce. Spor se přes proces zamítnutí nároku Správcem stavby (inženýrem)²⁸³ a rozhodnutí Radou pro řešení sporů²⁸⁴ může dostat až k Rozhodčímu řízení (Rozhodčí doložka je ve zdejší úpravě k Rozhodčímu soudu u HK a AK). Při nepoužití rozhodčí doložky bude rozhodovat příslušný soud.

Domnívám se, že si můžeme představit situaci, že soudce a rozhodce z oblasti anglo-americké právní kultury mohou dojít k jiným závěrům, než ti z „civil law“ jurisdikcí. Rozhodce „odkojený“ common law a znalý mezinárodní praxe ve stavebnictví by podle mého názoru připustil (třeba i s ohledem na § 264 Obchodního zákoníku)²⁸⁵, že nárok může takovým způsobem

²⁸² Podle DBO jsou nově claimy objednatel v čl. 20.2 a spory místo správce stavby rozhoduje zástupce objednatele.

²⁸³ Správce stavby (The Engineer) je první instancí při řešení sporů dle čl. 3.5 CONS.

²⁸⁴ Rada pro řešení sporů (Dispute Adjudication Board) je druhou instancí dle čl. 20.2 a násl. CONS.

²⁸⁵ § 264 Obchodního zákoníku:

„(1) Při určení práv a povinností ze závazkového vztahu se přihlíží i k obchodním zvyklostem zachovávaným obecně v příslušném obchodním odvětví, pokud nejsou v rozporu s obsahem smlouvy nebo se zákonem.

zaniknout bez možnosti dalšího uplatnění před soudem (či rozhodčím soudem či v rozhodčím řízení ad hoc).

Můžeme si však podle mého mínění též představit situaci, kdy soudce řídící se civilněprávními (kontinentálně-evropskými) zásadami odmítne platnost ustanovení o zániku claimu podle čl. 20.1 a bude nárok posuzovat podle obecných zásad bezdůvodného obohacení či náhrady škody (třeba i v případě, že půjde o nároky ex contractu). Úvaha by směřovala do roviny, že v případě, že jsou práce skutečně provedeny, tak vzniká nárok na zaplacení.²⁸⁶

Nebo je-li škoda způsobena objednatelem či vychází ze skutečnosti jejíž riziko je alokováno na straně objednatele, má zhotovitel právo na náhradu škody v obecnépromlčecí lhůtě atd.

Objevuje se též názor, že smlouvou vyjmenované nároky mají jiný režim, než jiné nároky v souvislosti se smlouvou (viz čl. 20.1)²⁸⁷, které by měly být jakýmsi zákonnými (tzn. podle mého názoru ve smyslu výše uvedeném „právními“) a neměl by se na ně vztahovat režim 28 dní pro zánik nároku. I pro jiné nároky v souvislosti se smlouvou v každém případě platí, že je třeba je posuzovat vždy v kontextu konkrétní kauzy. Každopádně podle mého mínění platí, že strany si procedury uplatňování nároků ve smlouvě dohodly, tak se jimi mají řídit - „Pacta sunt servanda“.

---

(2) Obchodní zvyklosti, ke kterým se má přihlížet podle smlouvy, se použijí před těmi ustanoveními tohoto zákona, jež nemají donucující povahu "

²⁸⁶ Při nezaplacení by pak šlo o bezdůvodné obohacení. Avšak jak se bude posuzovat situace zániku claimu ex contractu, který vede k nezaplacení provedených prací. Právním důvodem obohacení pak přeci bude porušení smluvního ustanovení? Nebo bude nárok posuzován jak ex meruit claim - tzn. že nároky z bezdůvodného obohacení mají vždy samostatný režim?

²⁸⁷ K tomu též: Verband Beratender Ingenieure VBI: FIDIC Red Book (Erläuterung und Übersetzung). Berlin, 2006, str. 29.

Závazkové vztahy ve stavebnictví představují specifickou oblast aplikace práva a uplatňování nároků a řešení sporů patří podle mého názoru k světově nejdiskutovanějšími podmnožinám právní problematiky stavebních projektů.

Mojí snahou bylo přiblížit claim podle obchodních podmínek FIDIC jako nástroj, který může žít svým plnohodnotným životem v českém právním klimatu. Často se objevují paušalizující názory (i z oblasti odborníků), že některé instituty vycházející z anglo-amerického právního systému (jako smluvní omezení odpovědnosti, smluvní omezení náhrady škody nebo třeba zrovna claimy) vytvářejí v kombinaci s českým právem heterogenní prostředí. Doufám, že tento rozbor může pomoci posílení mého názoru, že před vyslovením nějakého generalizujícího tvrzení, je vždy vhodné věc podstoupit detailnímu rozboru.

Myslím, že claim (a celé obchodní podmínky FIDIC) ob stojí u nás stejně jako již desítky let fungují po celém světě. Pravdou je, že vypracování precizních národních Zvláštních podmínek²⁸⁸ (a kvalitní překlad obecné části) by našemu stavebnictví prospělo. Knihy FIDIC byly u nás totiž „naroubovány“ bez toho, aby došlo nějakým výraznějším způsobem k vysvětlení jejich specifik.

Považuji za nutné konstatovat, že každý případ claimu či sporu o claim je třeba posuzovat v souvislostech konkrétního případu a ten, kdo bude rozhodovat spor (ať Správce stavby (Inženýr), Adjudikátor, Rozhodce či Soudce) by měl být vždy znalý konkrétní smlouvy, místních zákonů a zvyklostí ve stavebnictví (ať z pohledu lokálního, tak z pohledu světové praxe FIDIC).

---

²⁸⁸ Zvláštní podmínky upravují obecnou část dle specifik projektu či specifik lokálních (národních) – tzn. zejména z hlediska užitého práva.

9. Kapitola

9.1. Historický vývoj řešení sporů podle FIDIC

Ve verzích Red Book z roku 1957 (First edition) bylo řešení sporů obsahem článku 66 a bylo v podstatě dvoufázové. Spory řešil správce stavby a bylo stanoveno, že jeho rozhodnutí je konečné a závazné ve vztahu k objednateli a zhotoviteli. Ve lhůtě do 90 dnů mohla jakákoli ze stran rozhodnutí rozporovat a podat arbitrážní žalobu. Toto řešení pak bylo zachováno s některými úpravami v rozhodčích doložkách²⁸⁹ i ve verzích Red Book z roku 1969 (Second edition) a 1977 (Third edition).

Ve verzi Red Book z roku 1987 (1988) byla též zachována výše uvedená dvoufázovost, ale řešení sporů podle čl. 67 dostalo zásadní změně.²⁹⁰ Byla stanovena formální povinnost odkazovat spor na článek 67, aby bylo zcela jasné, že spor bude mít zvláštní statut. Další formální inovací bylo, že se lhůta na rozporování rozhodnutí správce stavby se zkrátila na 84 dnů. Zásadní věcnou změnou byla skutečnost začlenění povinného smírného řešení v čl. 67.2. Bylo tedy nově stanoveno:

„Where the notice of intention to commence arbitration as to a dispute has been given in accordance with Sub-Clause 67.1, the parties shall attempt to settle such dispute amicably before the commencement of arbitration. Provided that, unless the parties otherwise agreed, arbitration may be commenced on or after fifty-sixth day after the day on which notice of intention to commence

---

²⁸⁹ Rozhodčí doložky byly zásadně k ICC viz výklad níže.

²⁹⁰ K tomu Corbett, E.C.: FIDIC 4TH – A Practical Legal Guide. Sweet and Maxwell, London, 1991.

arbitration of such dispute was given, even if no attempt at amicable settlement thereof has been made."

Byla tedy nově stanovena lhůta 56 dnů pro možné zahájení arbitráže, nehledě na skutečnost pokusu o smír.

Tyto změny ale neprobíhaly u všech vzorů nějakým přísně systematickým způsobem. Mezi jednotlivými knihami bylo v tomto období možné nalézt rozdíly v klauzulích pro řešení sporů.²⁹¹

9.1.1. Panely pro řešení sporů

Panely (rady) pro řešení sporů (Dispute boards) se poprvé objevily v Orange Book v roce 1995 v čl. 20, a následně jsou již součástí dnešních vzorů (First Edition 1999).

V DBO je navíc specifikován článek 20.4 následovně:

„Kdykoli se tak strany dohodnou, mohou společně písemně přednést jakoukoli záležitost radě pro řešení sporů s žádostí o poskytnutí účasti nebo neformálního prodiskutování za účelem pokusu o vyřešení jakékoli neshody...

Strany nejsou vázány jakoukoli radou, jež obdrží během takových neformálních setkání a ani rada pro řešení sporů nebude vázána názory projevenými během neformálních účastí na jednáních v případě jakéhokoli budoucího procesu řešení sporu či rozhodování.“

---

²⁹¹ Hlavní rozdíl mezi jednotlivými vzory spočíval v tom, že Yellow book i ve verzi z roku 1988 stále zachovával dvoufázové řešení – tzn. správce stavby a arbitráž.

Domnívám se, že v této souvislosti je třeba zmínit určité nebezpečí (bylo již naznačeno ve výkladu výše) v případě, kdy jsou smlouvou popsány určité obligatorní prostředky řešení sporů.

Podobně bylo judikováno v kauze *The Channel Tunnel Group versus Balfour Beatty* z roku 1992 (56 BLR 1 Court od Appeal), kdy bylo odmítnuto zahájení stání ve věci, protože ještě „nenastal čas pro arbitráž“ kvůli tomu, že spor nebyl řešen v souladu s článkem 67 (1). Toto bylo potvrzeno ve stejné kauze v roce 1993 (BLR 22 House of Lords), kdy Lord Mustill věc posoudil následovně:

„Ti, kteří si stanovili dohodou určitý způsob řešení sporu, musí přednést významné důvody pro jeho nepoužití...jestliže slíbili, že své stížnosti přednesou expertům a v případě nutnosti rozhodcům, mají tak postupovat. Skutečnost, že žalobci teď považují metodu, jež zvolili za příliš pomalou k následování jejich záměru, je podle mého názoru bezpředmětná.“

Každopádně názory a zkušenosti s použitím panelů pro řešení sporů na konkrétních projektech jsou podle mého mínění vesměs pozitivní. Obecně se rozlišují panely DRB (Dispute Resolution Board) a DAB (Dispute Adjudication Board). DRB doporučují a DAB rozhodují.²⁹² Podle mého názoru, může dojít i k využití různých „hybridů“, protože každý stavební projekt je svým způsobem originální.

9.1.1.1 Výhody a nevýhody panelů pro řešení sporů

Podle mého názoru a v kontextu názorů obecně zastávaných už sama skutečnost jmenování panelu vede ke snížení sporů, protože strany jsou motivovány se dohodnout.

---

²⁹² Samozřejmě záleží na nastavení procesů ve smlouvě.

Vzhledem k tomu, že velký výstavbový projekt sebou nese obrovské množství korespondence, dílčích méně významných sporů a pnutí mezi jeho účastníky, je podle mého názoru vítán určitý mezistupeň řešení sporu, který může dovést ke společnému stolu vyšší management zainteresovaných stran, který se bude snažit najít kompromisní řešení i s motivací ušetření nákladů arbitráže.

Domnívám se, že se dá mluvit i o jistém psychologickém efektu, kdy často vyhrocené osobní vztahy a emoce mohou být ventilovány před nestrannými dobře informovanými experty, což může vést k uvolnění napětí a odstranění osobních antagonismů.

Zkušení experti pak mohou stranám nabídnout řešení, jež pravděpodobně povede k potřebnému kompromisu. Tento „mediační efekt“ nelze pominout. Experti těchto panelů často nebývají právníci a proto se mluví i o tom, že jsou v rámci stavařského prostředí více „user-friendly“.

To celé by konečně mělo vést k tomu, že se strany budou urychleně společně věnovat svému primárnímu zájmu, a to úspěšnému dokončení projektu.

Chceme-li hledat nevýhody, pak myslím, že lze zmínit fakt, že tyto panely se zřejmě nevyplatí u finančně méně náročných a časově méně rozsáhlých projektů.

9.2. Spory a jejich řešení v aktuálních verzích

CONS obsahují vlastní systematiku řešení sporů. Předpokládají vedle adjudikace, obligatorního pokusu o smír i arbitráž (rozhodčí doložkou). Dochází zde k využití tzv. alternativních metod řešení sporu.²⁹³ První instancí řešící spor je Správce stavby. Ten rozhoduje často na základě (po upozornění a

---

²⁹³ K tomu Rozehnalová, N.: Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku, Praha, Aspi, 2002, str. 13.

oznámení) předložení claimu jedné ze smluvních stran podle čl. 20.1. K rozhodnutí správce (podle čl. 3.5) pak musí dojít do 42 dnů po tom, co obdržel předložení claimu.

Druhou instancí je pak Rada pro řešení sporů (Dispute Adjudication Board). Strana neuspokojená rozhodnutím Správce stavby může postoupit spor k posouzení Radě pro řešení sporů podle čl. 20.4. Usnesení musí Rada pro řešení sporů vydat do 84 dnů. Ve zvláštních podmínkách je samozřejmě možné lhůty upravit. Domnívám se, že rozhodnutí Rady pro řešení sporů je podle českého práva rozhodnutím doporučujícím, nemůže mít status vykonatelnosti jako tomu bývá v anglo-amerických jurisdikcích.²⁹⁴ Rada pro řešení sporů bývá stálým orgánem, takže má podle mého mínění velkou výhodu v možnosti sledovat vývoj projektu.

U nás se bohužel často nevyužívá, což je myslím chyba. V případě, že by smluvní strany chtěly, aby usnesení Rady pro řešení sporů bylo vykonatelné, mohly by upravit ve zvláštních podmínkách její status na rozhodčí řízení ad hoc. Rozhodčí doložka k institucionálnímu rozhodčímu soudu (případně pro další rozhodčí řízení ad hoc) by pak musela být upravena tak, aby tento rozhodčí soud (případně rozhodce nebo rozhodci ad hoc) byl orgánem, jež přezkoumá nález, popř. usnesení Rady pro řešení sporů v případě, že jedna ze smluvních stran nález nebo usnesení napadne žalobou.

Pro tyto účely doporučuji detailně popsat ve zvláštních podmínkách příslušné procedury a lhůty.

V rámci třetí instance zařazují i obligatorní pokus o smír, jemuž má předcházet nesouhlas s usnesením Rady pro řešení sporů (do 28 dnů podle čl. 20.4). Jak již bylo zmíněno, myslím, že nedodržení této lhůty nemůže mít podle českého práva za následek,

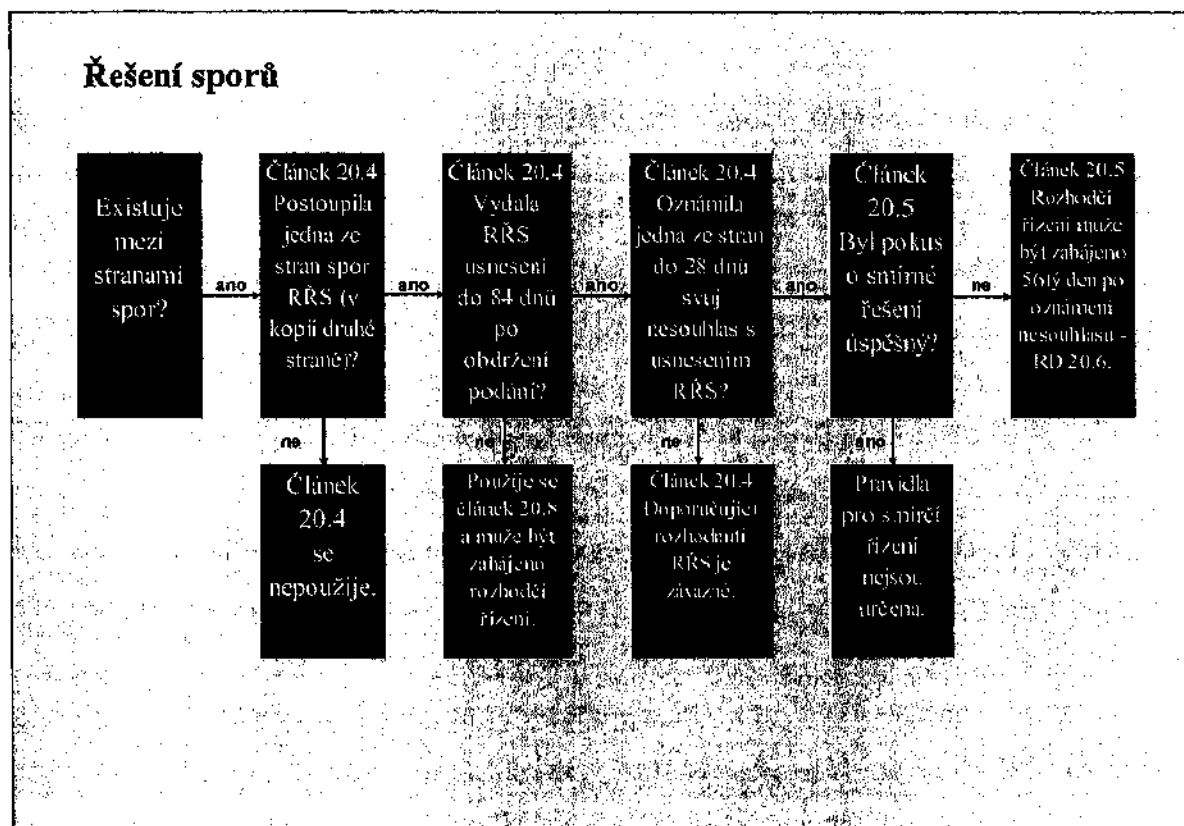
---

²⁹⁴ K tomu Raban, P.: Alternativní řešení sporů, Arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí, Praha, C.H.Beck, 2004, str. 148.

že usnesení Rady pro řešení sporů je vykonatelné. Smírné řešení je předvídáno v čl. 20.5 (Smírné řízení). Forma není stanovena ale často půjde hlavně o expertní posouzení či mediaci. Rozhodčí řízení je předvídáno rozhodčí doložkou v čl. 20.6 k Rozhodčímu soudu u Mezinárodní obchodní komory v Paříži.

Podle mého názoru je vhodné pro místní projekty ve zvláštních podmínkách začlenit příslušnost²⁹⁵ Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky.

9.2.1. Vývoj sporu po rozhodnutí Správce stavby.

²⁹⁵ K tomu Růžička, K.: Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Plzeň, Aleš Čeněk, 2005, str. 36 a Bělohávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Praha, C.H.Beck, 2004, str. 26.

9.2.2. Rozhodčí řízení v Česku

Rozhodčí řízení představuje způsob řešení sporů, který postupně proniká a rozšiřuje se i na území České republiky. Jde původně o prastaré rozhodování sporů mezi obchodníky, jehož vývoj byl u nás narušen²⁹⁶ minulým režimem. Avšak i tehdy arbitráže existovaly.

Rozhodčí řízení je doporučováno, protože není tak formální a rigidní z hlediska procesního jako u obecných soudů, je rychlejší, jednoinstanční a náklady stran na spor jsou tím nižší. Strany mají více možností tvořit pravidla sporu.

Výhodou je též, že řízení je neveřejné. Rozhodčí nálezy mají vykonatelnost zaručenu ve většině států světa (hlavně prostřednictvím Newyorské úmluvy²⁹⁷, jíž je Česko členem).

9.2.2.1 Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky

V Česku dnes poskytuje službu v oblasti řešení sporů Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky (RS HK a AK)²⁹⁸, který působí při Hospodářské komoře ČR. Jde o stálý rozhodčí soud, ustavený v souladu se zák. č. 223/1994 Sb.

Jak bylo výše naznačeno, aby mohla spory při použití vzorů FIDIC rozhodovat právě tato instituce, je nutné, aby strany disponovaly platnou rozhodčí smlouvou, případně tento závazek

---

²⁹⁶ Jako celá naše společnost.

²⁹⁷ New York Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards.

²⁹⁸ Jako jediný bezpochyby legálně ustanovený a tradiční rozhodčí soud vhodný pro řešení sporů ve stavebnictví.

začlenily do zvláštních podmínek do čl. 20.6. ve formě tzv. rozhodčí doložky²⁹⁹ a to následující doporučenou formou:

"Všechny spory vznikající z této smlouvy a v souvislosti s ní budou rozhodovány s konečnou platností u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky podle jeho Řádu a Pravidel jedním rozhodcem jmenovaným předsedou Rozhodčího soudu."

Alternativně je možno zapracovat toto ustanovení:

"Všechny spory vznikající z této smlouvy a v souvislosti s ní budou rozhodovány s konečnou platností u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky podle jeho Řádu a Pravidel třemi rozhodci."

Prostřednictvím rozhodčí smlouvy vzniká stranám závazek respektovat rozhodčí nález a podrobit se mu. Rozhodčí smlouva se použije spíše v případě, kdy spor již vznikl.

Spory ve stavebnictví jsou zásadně arbitrabilní a jejich řešení před příslušnými státními soudy se nedoporučuje. I proto je podle mého názoru vhodné dohodnout způsob řešení sporů předem formou rozhodčí doložky, jež není ničím jiným, než formou rozhodčí smlouvy.

---

²⁹⁹ K tomu <http://www.arbcourt.cz/> a detailně viz Růžička, K.: Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Plzeň, Aleš Čeněk, 2005.

9.2.2.2 *Vlastní řízení před RS HK a AK*

Vlastní řízení je zahájeno podáním žaloby, přičemž soud začne žalobu projednávat dnem zaplacení poplatku za rozhodčí řízení. Doklad o zaplacení poplatku se předkládá současně se žalobou.

Kromě všeobecných identifikačních údajů musí žaloba obsahovat údaj o nároku žalobce, uvedení skutkových a právních okolností, na kterých je nárok založen, s uvedením důkazních prostředků a hodnoty předmětu sporu. Detaily podání lze nalézt v Řádu příslušného rozhodčího soudu.

Po zpracování návrhu uvědomí soud žalovanou stranu a vyzve ji, aby podala do 15 dnů své písemné vyjádření.³⁰⁰ Výzva směřuje k tomu, aby se žalovaná strana ve své žalobní odpovědi k návrhu vyjádřila. Dále pak výzva může obsahovat podnět k volbě rozhodce (v případě tříčlenného senátu).

Rozhodci budou spor řešit především podle smlouvy a rozhodného práva smlouvy, můžou však po zmocnění stran rozhodovat podle zásad spravedlnosti (včetně odchýlení se od hmotného práva).

Výsledkem rozhodčího sporu může být buď rozhodčí nález, který obsahuje většinou i odůvodnění rozhodnutí, pokud se strany nedohodly, že nález není třeba odůvodňovat, anebo usnesení o zastavení řízení, které se vydává, jestliže byla žaloba vzata žalobcem zpět anebo jestliže strany uzavřely smír³⁰¹, který musí být potvrzen rozhodčím senátem.

Rozhodčí nález nabývá právní moci dnem doručení stranám, je konečný, závazný a vykonatelný. Řízení před rozhodčím soudem je

³⁰⁰ U mezinárodních sporů jsou lhůty 30ti denní.

³⁰¹ Rozhodčí soud může na základě své pravomoci provést smírčí řízení, a to i tehdy jestliže byla v konkrétním případě uzavřena rozhodčí smlouva.

jednoinstanční a není se možné proti němu odvolat. Nález lze napadnout u obecného soudu, ovšem tento soud nemá kompetenci přezkoumávat věcnou stránku sporu, ale pouze procesní.³⁰²

9.2.3. Mezinárodní arbitráž u ICC

Jak bylo již uvedeno výše, rozhodčí řízení je ve FIDIC vzorech předvídáno rozhodčí doložkou v čl. 20.6 k Rozhodčímu soudu u Mezinárodní obchodní komory v Paříži (International Chamber of Commerce - ICC).³⁰³ Je ale podle mého názoru nepraktické nepoužít pro domácí projekty rozhodčí doložku k RS HK a AK.

Rozhodčí soud u ICC (The ICC International Court of Arbitration) je jednou z největších institucí řešících mezinárodní spory obchodníků na světě, ve kterých se ještě (více než u domácích) znásobují nevýhody řešení sporu prostřednictvím obecných soudů.

Není neobvyklé, že spory obsahují subjekty z mnoha různých států, včetně zcela odlišných kultur. Tito účastníci řízení často odmítají příslušnost obecného soudu konkrétního státu, protože by se vždy jeden z nich mohl cítit znevýhodněn, hlavně z hlediska neznalosti procesních postupů, zvyklostí tohoto či onoho použitelného právního řádu.

Stejně tak si strany považují neveřejnosti rozhodčího řízení a snaží se zabránit možné škodlivé publicitě. O vykonatelnosti a flexibilitě platí stejně to, co bylo již uvedeno výše.

---

³⁰² Tzn. platnost rozhodčí doložky, dodržení procedur zákona o rozhodčím řízení atd.

³⁰³ K tomu <http://www.iccwbo.org/court/arbitration>.

Strany si určují rozhodce, místo i pravidla. Strany navíc mohou vyžadovat i flexibilitu z hlediska časové organizace a kontroly nákladů sporu.

ICC doporučuje následující standardní doložku:

„Všechny spory vzniklé z této smlouvy nebo v souvislosti s ní budou rozhodnuty s konečnou platností podle Pravidel rozhodčího řízení Mezinárodní obchodní komory jedním nebo více rozhodci jmenovanými podle těchto Pravidel.“

10. Kapitola

10.1. Claimový management

Jak potvrdil svým rozhodnutím soudce Sanders³⁰⁴ (Attorney General for the Falkland Islands versus Gordon Forbes Construction Limited, Falkland Islands Supreme Court, 14. březen 2003), vzory FIDIC usilují o včasné řešení jakýchkoli problémů v momentu, kdy dojde ke claimové události, případně i před tímto momentem, kdy jsou na staveništi ještě technologická zařízení, všechny zúčastněné lidské zdroje i v podobě možných svědků. Právě proto musí být dodržovány claimové procedury. Ač se jedná o britský precedent, jeho znění zcela podle mého názoru vystihuje hlavní význam claimových procedur i v kontextu „civil law“ jurisdikcí.

Jak již bylo uvedeno, v momentě, kdy se jedna ze stran považuje za oprávněnou k nároku, musí ho oznámit. Význam tohoto oznámení lze spatřovat hlavně v upozornění na mimořádnou událost s dopadem do ceny nebo termínu. Z toho podle mého mínění vyplývá přirozená potřeba vedení relevantních záznamů, vyšší pravděpodobnost hledání okamžitých řešení pro snížení rizik možných scénářů nebezpečí a vyšší pravděpodobnost včasného vyřešení problému.

Správce stavby je pak donucen zvýšit svojí pozornost směrem ke claimové události. Musí sledovat vývoj claimu ve zprávě o postupu prací, musí sledovat aktuální záznamy a dopady do soupisu provedených prací ve věci, zvyšuje svojí pozornost směrem ke claimové události i z hlediska kontrol staveniště a místních šetření,

---

³⁰⁴ K tomu Hoek, S.: FIDIC Claim Management. [online]. Dostupné z WWW: Dr-hoek.de.

věnuje se předchozím i aktuálním dalším upozorněním účastníků projektu ve věci.

Při analýzách systému claimové agendy podle FIDIC jsem se rozhodl její popis postavit na systematickém znázornění procesů, vytvoření checklistu, vzorových dopisů a funkcionálním nastavení struktury a popisu činností. Vše s přiřazením odpovědností. Je tím tedy vytvořen systém podobný organizačnímu řádu. Úvodní část bude věnována ekonomickým aspektům claimového managementu.

10.2. Ekonomické aspekty claimového managementu

10.2.1. Vyčíslení nákladů claimů

Vyčíslení nákladů claimu představuje podle mého názoru další z činností komplexní agendy claimového managementu. Vlastní vyčíslení nákladů provádí zhotovitel hlavně v případech změn vyvolaných úpravami v realizační projektové dokumentaci, změn podle kapitoly 13 nebo při předložení nároku (claim submission).³⁰⁵ Předpokládejme pro účely této práce, že časový claim³⁰⁶ (tzn. nárok na prodloužení lhůty pro dokončení) je v podstatě též nárokem

---

³⁰⁵ Při změnách jde hlavně o:

- a) změny v množstvích kterékoliv položky prací zahrnutých ve smlouvě o dílo (tyto změny však nemusejí nutně znamenat změnu),
- b) změny v kvalitě a jiných vlastnostech některé položky práce,
- c) změny v úrovních, umístěních a/nebo rozměrech některé části díla,
- d) vypuštění některé práce, pokud nemá být provedena někým jiným,
- e) jakákoliv dodatečná práce, technologické zařízení, materiály nebo služby nezbytné pro trvale zabudované dílo, včetně veškerých přijímacích zkoušek s nimi spojených, vrtů a dalších zkušebních a průzkumných prací, nebo
- f) změny v postupu nebo časovém rozvržení realizace stavby.

³⁰⁶ V praxi FIDIC se časové claimy a tzv. time clause odlišují od čistě peněžních nároků viz <http://www.fidic.org> pod Papworth, J.: Claims under the new FIDIC Conditions of Contract.

peněžním. Tento předpoklad je ovšem zjednodušením pro účely této práce a problematika si bezpochyby zaslouží samostatný rozbor.³⁰⁷

V praxi je nejvíce užívána tzv. rozdílová metoda výpočtu nákladů claimu, jenž je založena na rozdílu částek mezi původně kalkulovanými náklady položky a náklady vyvolanými claimem, změnou nebo požadavkem objednatele. Claim je tak někdy předkládán ve formě dodatku či změnového listu (variation order, change order).

Nezávisle na použití metodiky výpočtu má celková claimovaná částka zhotovitele podobu dílčí nákladové položky. V praxi je pak projednávána nejen vícepráce dodavatele ve formě předloženého claimu, ale rovněž je diskutována i metodika výpočtu celého claimu, resp. jeho nákladových položek. Objednatel v mnoha případech požaduje nejen předložení celkové ceny pro claimovanou položku, ale rovněž detailní rozbor nákladů dodavatele.

10.2.2. Režijní náklady a zisk

Předmětem sporů zhotovitele s objednatelem jsou často nejenom pořizovací cena materiálů, ale zejména režijní náklady zhotovitele. Je obvyklé, že pro členění nákladových položek se odlišují materiálové náklady, mzdové náklady, náklady na subdodávky, režijní náklady a zisk.

Právě režijní náklady a zisk bývají předmětem neshody. Někdy bývá již ve smlouvě určena (obvykle procentní) částka zisku, kterou smluvní strany akceptují a v claimových situacích použijí. Je možné též předem stanovit a do smlouvy začlenit kalkulační vzorec s popisem nákladů pro oceňování víceprací (dodatečných stavebních

---

³⁰⁷ Zde se bude jednat hlavně o problematika vlastnictví k tzv. „floating time“; otázky jestli se zánik může podle českého práva týkat nároku na prodloužení termínu; patří sem otázky ohodnocení akceleračních opatření atd.

prací). Pokud jsou režijní náklady kalkulovány z tzv. přímých nákladů obvykle procentní částkou, je stanovení výše zisku věci zhotovitele.

V případě, že součástí smlouvy není odsouhlasený kalkulační vzorec, nejvíce výhrad uplatňuje objednatel při předkládání dodatečných položek (v případě individuální kalkulace), zejména k položkám režijních nákladů.

V praxi FIDIC se pracuje s parametry nákladů pro mzdy, technologie a materiál. Rozlišují se přímé náklady, nepřímé náklady na stavbě, režijní náklady mimo stavbu, náklady na nesení rizik a zisk.³⁰⁸

Pro obě smluvní strany je kalkulace claimu podle mého názoru ještě složitější v případě, kdy je součástí smlouvy výkaz výměr formou agregovaných položek. I když je objednatel přesvědčen, že uvedená forma výkazu výměr je přehlednější a jednodušší, v praxi podíl claimů kvůli nejasnosti obsahu těchto položek narůstá.

Uvedený způsob kalkulace není ale pro projekty většího rozsahu, ve kterých dochází ke změnám jednotlivých položek, zásadně vhodný. Každá změna agregované položky tak má dopady prakticky na celou cenotvorbu souboru a při projednávání tak dochází ke zbytečným prodlevám.

V mezinárodní praxi je v rámci claimové agendy pro výpočet vícenákladů zhotovitele kvůli překážkám na straně objednatele³⁰⁹ používán tzv. Hudsonův výpočet (Hudson formula), který zohledňuje ztrátu na základě výpočtu režijních nákladů a předpokládaného zisku zhotovitele. Claimovaná částka pak představuje součet obou položek, přičemž základem pro režijní náklady zhotovitele jsou

---

³⁰⁸ Ovšem každý projekt je nutno hodnotit individuálně podle použité konstrukce položek.

³⁰⁹ Jedna z claimových událostí.

roční režijní náklady přepočítané na smluvní částku a vztaženy na dobu trvání překážky, během níž je částka zhotovitelem uplatněna.

V případě smluvních podmínek FIDIC jsou rovněž náklady za prostoje některých vybraných strojů, zařízení a mechanizace uvedeny formou hodinových sazeb. Pokud ale důvody omezení nebo prostojů pominou, objednatel někdy požaduje opatření na urychlení postupu prací (akcelerace), a to za předpokladu, že je to technicky, ekonomicky nebo provozně možné. Náklady na tato opatření hradí objednatel.

Zhotovitel podle mého mínění často opomíjí skutečnost, že kromě nákladů claimů je možné vyčíslit rovněž náklady na přípravu a vypracování claimu. Zejména v případě složitějších claimů s vyšším podílem specifických podkladů (expertní posudky atd.) jsou náklady velmi vysoké.

Důležitý je výpočet vícenákladů ve formě claimu v případě, kdy je součástí výkazu výměr formát agregovaných položek.³¹⁰

10.2.3. Způsob měření a oceňování

Pro výpočet vlastních nákladů claimů vychází zhotovitel z podkladů výběrového řízení – výkazu výměr a vlastní nabídky, která je obvykle součástí smlouvy s objednatelem. Analogicky by měl způsob výpočtu nákladů odpovídat metodice výpočtů, jež byla použita ve výběrovém řízení. Posouzení nákladů claimu je v CONS určeno tzv. Engineerovi (Správci stavby), jež má být pro tyto účely zcela nezávislý.

Metodami, jež správce stavby používá pro odsouhlasení nákladů jsou měření a oceňování v souladu s čl. 12.1 a 12.2 CONS.

---

³¹⁰ K tomu Oleríny, M: Řízení stavebních projektů – Ceny a smlouvy v zahraniční praxi. Praha, C.H.Beck, 2002.

Správce stavby může kdykoli požádat o to, aby byla nějaká část prací změřena. Musí to ale odpovídajícím způsobem oznámit zástupci zhotovitele, který se buď bezodkladně zúčastní měření, nebo pošle kvalifikovaného zástupce, který bude při měření asistovat správci stavby a poskytne veškeré podrobnosti požadované správcem stavby. Jestliže se zhotovitel nezúčastní měření ani nevyšle zástupce, bude měření provedené správcem stavby (nebo v jeho zastoupení) považováno za správné.

Dále je stanovena povinnost správce stavby připravovat podklady při měření zhotovovaných prací podle záznamů. Zhotovitel se pak zúčastní prověření a odsouhlasení záznamů spolu se správcem stavby, když o to bude požádán, a podepíše je, bude-li s nimi souhlasit. Jestliže se toho zhotovitel nezúčastní, budou záznamy přijaty jako správné.

Co se týče metody měření, pak podle čl. 12.2 platí, že není-li ve smlouvě o dílo uvedeno jinak a nehledě na místní praxi bude se měřit netto skutečné množství každé položky zhotovovaných prací a metoda měření bude v souladu s nabídkovým výkazem výměr. Příslušná sazba (jednotková cena) nebo cena (položková cena) za každou položku práce bude sazba nebo cena uvedená ve smlouvě o dílo buď za tuto položku, nebo (není-li tam tato položka uvedena) za podobnou práci.

Může se ovšem objevit i případ, kdy pro příslušnou položku bude vhodná nová sazba nebo cena. Taková situace nastane, když měřené množství položky se změní o více než 10% proti množství této položky uvedenému v Soupisu prací nebo jiném souvisejícím dokumentu, tato změna množství vynásobená stanovenou sazbou za tuto položku převyšuje o 0,01% přijatou cenu stavby, tato změna množství má přímý vliv na změnu nákladů na jednotku množství této položky o více než 1% a tato položka není uvedena ve Smlouvě o dílo jako „položka za pevnou sazbu“.

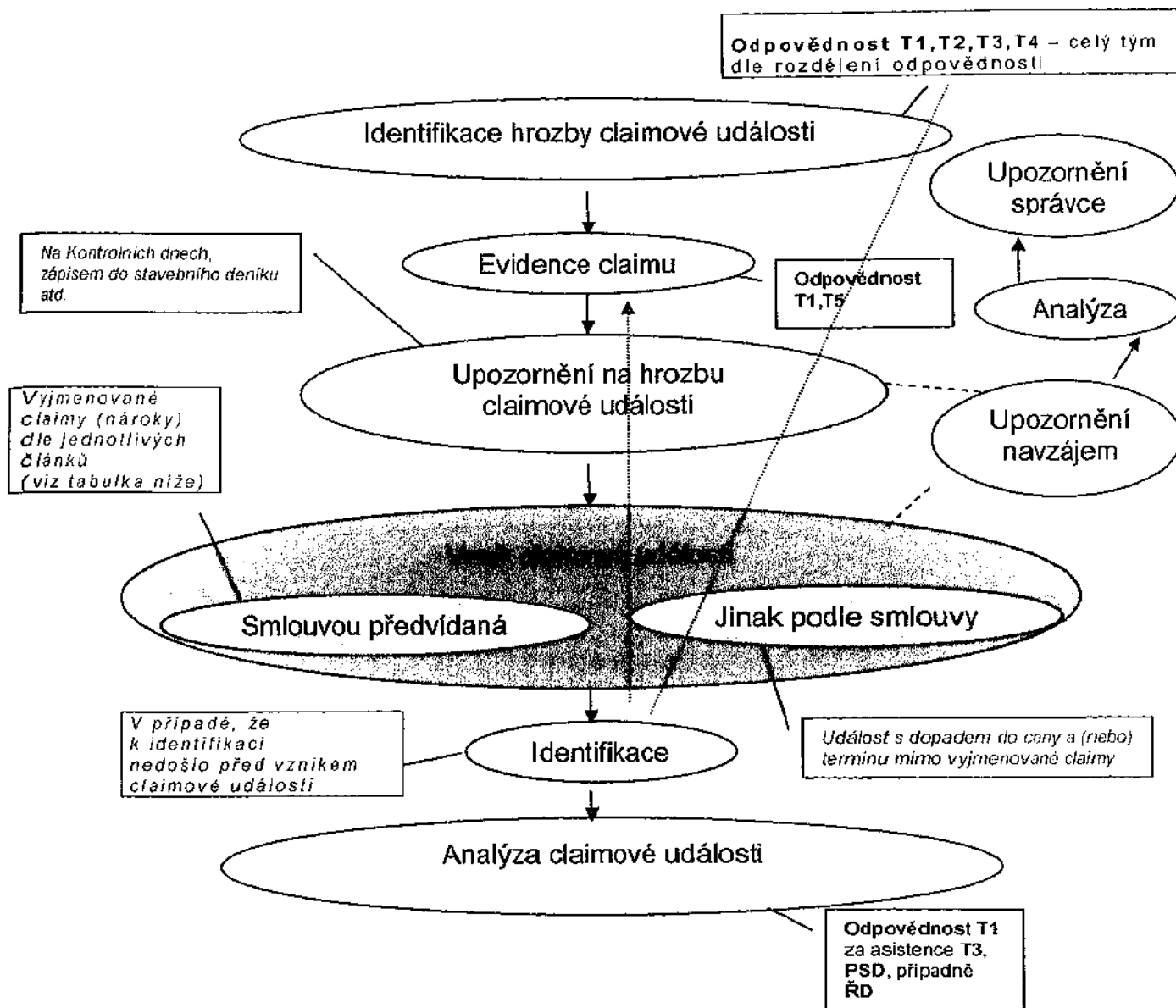
Dále je možné použít novou sazbu či cenu když pokyn k práci byl vydán podle kapitoly 13 (Změny a úpravy), ve smlouvě o dílo není pro tuto položku uvedena žádná sazba ani cena a není vhodná žádná z uvedených sazeb ani cen, protože práce není podobného charakteru ani není prováděna za podobných podmínek jako některá jiná položka smlouvy o dílo.

Navíc platí, že každá nová sazba nebo cena bude odvozena od některé odpovídající sazby nebo ceny ve smlouvě o dílo, s odůvodněnými úpravami, které zohlední záležitosti popsané v odstavcích (a) a/nebo (b), podle toho, co je použitelné. Jestliže pro odvození nové sazby nebo ceny není odpovídající žádná sazba ani cena, bude cena odvozena z odpovídajících nákladů na provedení práce spolu s přiměřeným ziskem, přičemž se vezmou v úvahu další odpovídající záležitosti. Vedle toho je stanoveno, že do doby, než je příslušná sazba nebo cena odsouhlasena nebo stanovena, určí správce stavby pro účely potvrzení o dílčí platbě prozatímní sazbu nebo cenu.

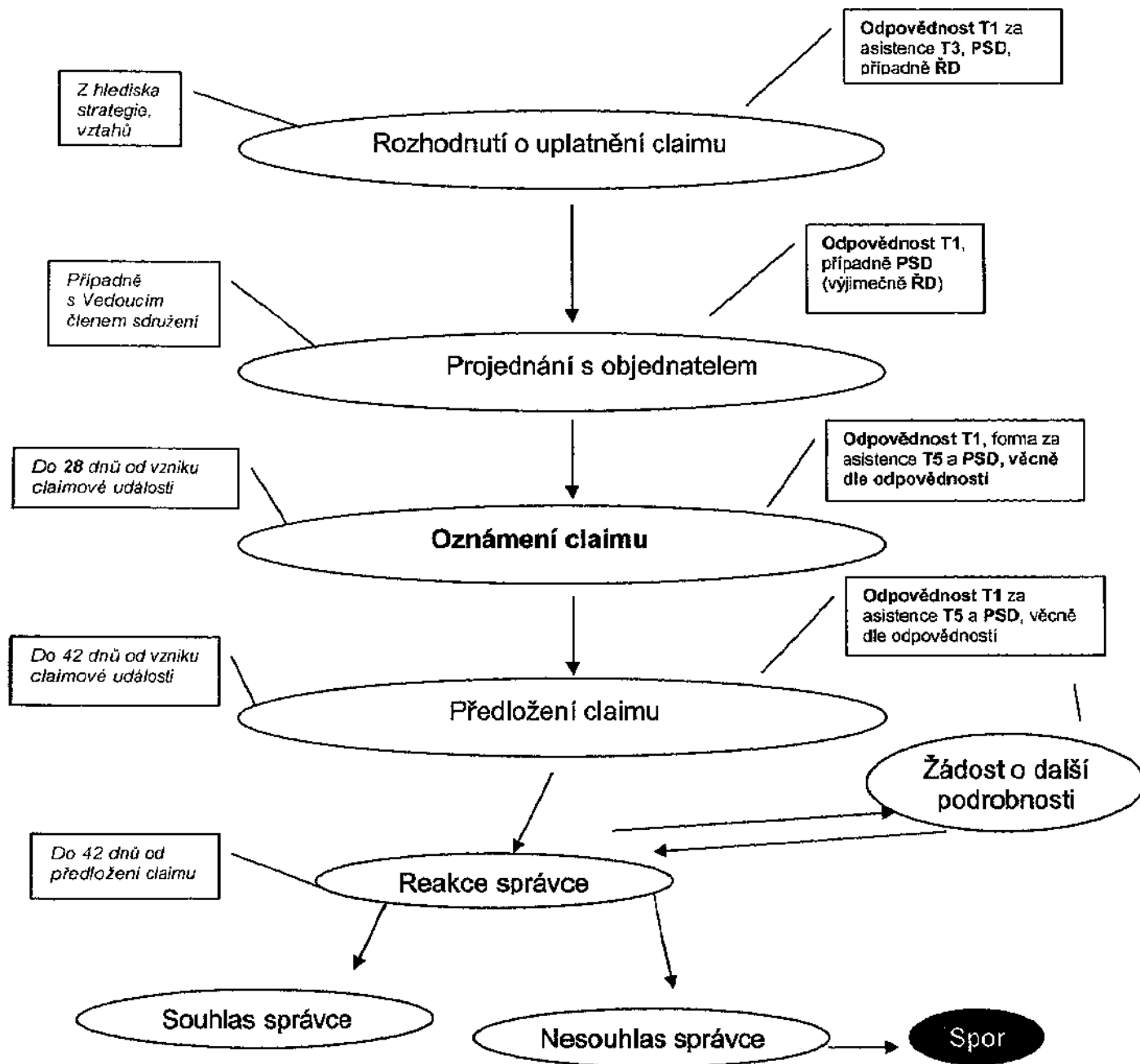
10.3. Vedení claimové agendy v praxi FIDIC

Při analýzách systému claimové agendy podle FIDIC CONS (s úpravami lze použít i na P/DB a EPC) jsem se rozhodl (jak bylo řečeno) její popis postavit na systematickém znázornění procesů, vytvoření checklistu, vzorových dopisů a funkčním nastavení struktury a popisu činností. Vše s přiřazením odpovědností. Je tím tedy vytvořen systém podobný organizačnímu řádu.

10.3.1. Popis procesů – fáze před uplatněním nároku

10.3.2. Popis procesů – fáze po uplatnění nároku

10.3.3. Checklist claimů zhotovitele

Claimy (nároky) zhotovitele	Příklad	Odpovědnost
Podle čl. 1.9 - Opožděné výkresy nebo pokyny	<i>Nepředání stavebního povolení</i>	T1,T3
Podle čl. 2.1 - Právo na přístup na staveniště	<i>Nepředání staveniště</i>	T1,T3
Podle čl. 4.7 - Vytyčování	<i>Špatné geodetické zaměření v DZS</i>	T1,T3,Geo
Podle čl. 4.12 - Nepředvídatelné fyzikální podmínky	<i>Sesuv svahu</i>	T1,T3, TechN
Podle čl. 4.24 - Archeologické nálezy	<i>Archeologický nálezy</i>	T1,T3
Podle čl. 7.4 - Zkoušení	<i>Zdržení zkoušení ze strany (správce) objednatele</i>	T1,T3,ÚKJM, TechN
Podle čl. 8.4 - Prodloužení lhůty pro dokončení	<i>Obecný článek, který se použije vždy, když se v claimu předpokládá prodloužení termínu</i>	T1,T2,T3,T4,VÚN ,VÚPP,TechN, Kalk,PSD,ŘD
Podle čl. 8.5 - Zpoždění způsobená úřady	<i>Bezdůvodné zdržení vydání víz</i>	T1,T3
Podle čl. 8.9 - Následky přerušení	<i>Zpoždění v důsledku přerušení prací objednatelem</i>	T1,T4
Podle čl. 10.2 - Převzetí části díla	<i>Škoda vzniklá automobilovou nehodou za předčasného užívání stavby</i>	T1,T3,KJ, TechN
Podle čl. 10.3 - Překážky provedení přejímacích zkoušek	<i>Bránění přejímacím zkouškám ze strany objednatele</i>	T1,T3,KJ, TechN
Podle čl. 11.8 - Pátrání zhotovitele po příčině vady	<i>Zhotovitel zjišťuje na pokyn správce (objednatele) příčinu vady, která nebyla jím způsobená a není v jeho odpovědnosti ji odstranit</i>	T1,T3
Podle čl. 12 - Měření a oceňování	<i>Chybné měření provedených prací správcem</i>	T1,T4,T3

Podle čl. 12.4 - Vypuštění práce	<i>Zhotoviteli vzniknou jiné náklady vypuštěním práce na pokyn správce (objednatele)</i>	T1,T4,T3
Podle čl. 13.2 - Hodnotové inženýrství	<i>Nárok na 50% ze změnou ušetřených nákladů</i>	T1,T2,T3, T4
Podle čl. 13.3 - Postup při změnách	<i>Zdržování pokynu ke změně ze strany správce (objednatele) vedoucí k zvýšení nákladů, které vznikají v důsledku nemožnosti realizovat změnu bez pokynu</i>	T1,T2,T3, T4
Podle čl. 13.7 - Úpravy v důsledku změn práva	<i>Změna technické normy</i>	T1,T3
Podle čl. 14.4 - Harmonogram plateb	<i>Správce (objednatelem) chybně revidované platby</i>	T1,T4
Podle čl. 14.8 - Opožděná platba	<i>Neproplacení faktury objednatelem ve smluvní lhůtě splatnosti</i>	T1,T4
Podle čl. 16.1 - Oprávnění zhotovitele přerušit práci	<i>Náklady vzniklé v důsledku zastavení prací při objednatelově platební neschopnosti</i>	T1,T4
Podle čl. 16.4 - Platba při odstoupení	<i>Náhrada škody při odstoupení od smlouvy ze strany objednatele</i>	T1,T4
Podle čl. 17.1 - Odškodnění	<i>Úraz zaměstnance zhotovitele mimo pojistné krytí, jež vznikl zanedbáním smluvních povinností objednatelem</i>	T1,T4
Podle čl. 17.4 P - Důsledky rizik objednatele	<i>Vada DZS, nepředvídatelné procesy přírodních sil (nadprůměrné deště, dlouhá zima)</i>	T1,T3,T4, VÚN,VÚP, TechN
Podle čl. 18.1 - Všeobecné požadavky na pojištění	<i>Víc než rok po základním datu není pojištění k dispozici za přijatelných obchodních podmínek</i>	T1,T4
Podle čl. 19.4 - Následky vyšší moci	<i>Stávka</i>	T1,T3
Podle čl. 19.6 - Dobrovolné odstoupení, platba a zánik závazku	<i>Náklady vzniklé po odstoupení objednatele při události vyšší moci, která znemožňuje další realizaci</i>	T1,T4
Podle čl. 20.1- Nároky zhotovitele	<i>Obecný článek, který se použije vždy při uplatnění nároku</i>	Všichni

10.3.4. Struktura týmu

Členové projektového týmu

Vedoucí projektu - T1

Přípravář (Příprava a kontrola projektové dokumentace, harmonogramy) - T2

Stavbyvedoucí - T3

Ekonom (Smlouvy, Soupisy prací, Fakturace) - T4

Sekretářka (Evidence claimů) - T5

Spolupracující členové týmu

Ředitel - ŘD

Vedoucí útvaru kontroly jakosti a metrologie - ÚKJM

Geodet - Geo

Vedoucí útvaru nakupování - VÚN

Vedoucí útvaru předvýrobní přípravy - VÚPP

Technický náměstek - TechN

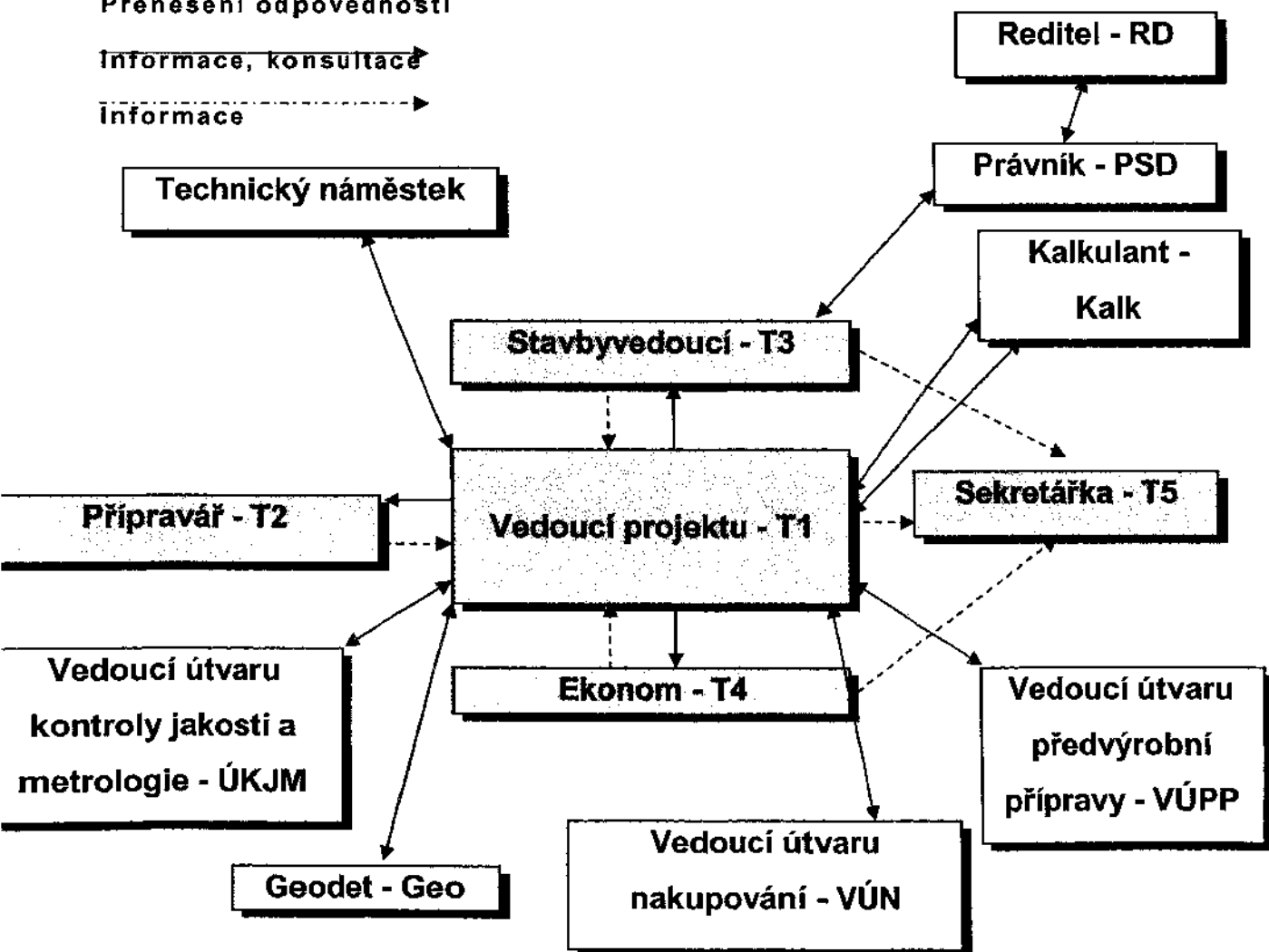
Kalkulant - Kalk

Právní služba divize - PSD

→ Přenesení odpovědnosti

→ Informace, konzultace

- - - - - Informace

10.3.5. Vzorové dopisy - oznámení nároku

Dne X.X.200X

K rukám:

Pana...

pověřeného řízením...

Adresováno na:

podle čl. 1.1.2.4 a 1.3

Věc: Stavba „.....“ - Oznámení nároku

Vážený pane řediteli,

Popis claimové události.....

Zdvořile Vám tímto oznamujeme dle čl.20.1 a čl. X.X smluvních podmínek stavby nárok na prodloužení lhůty pro dokončení a nárok na dodatečnou platbu.

Lhůtu pro předložení nároku navrhuje do .....

S úctou a pozdravem

.....
Za zhotovitele (viz.1.1.2.3 a 4.3)

Přílohy:

Příloha č.1 - ...

Rozdělovník:

10.3.6. Vzorové dopisy - Předložení nároku

Dne X.X.200X

K rukám:

pana ...

pověřeného řízením ...

Adresováno na:

podle čl. 1.1.2.4 a 1.3

Věc: Stavba „.....“ - Předložení nároku

Vážený pane řediteli,

dne X.X.200X jsme Vám oznámili nárok podle čl.20.1 .....
Tímto Vám zdvořile předkládáme podrobnosti k nároku.

V příloze č.1 předkládáme cenový rozbor, ...atd.

Alternativně:

Jde-li o událost s pokračujícím charakterem bude nárok označen jako předběžný a bude měsíčně aktualizován.

Př: Protože nárok má pokračující charakter, laskavě sdělujeme, že jde o nárok předběžný.

S úctou a pozdravem

.....

Za zhotovitele (viz.1.1.2.3 a 4.3)

Přílohy:

Příloha č.1 - ...

Rozdělovník:

10.3.7. Popisy činností

T1 - Vedoucí projektu

T1 odpovídá za identifikaci všech skutečností, které mají během výstavby časové a/nebo věcné dopady na její průběh.

Odpovídá za claimovou agendu jako celek.

Tzn. především za identifikaci claimové události, evidenci claimu, koordinaci v týmu, upozornění na hrozbu claimové události, analýzu claimové události, rozhodnutí o uplatnění claimu, projednání s objednatelem, oznámení a předložení claimu.

Odpovídá za vyčíslení hodnoty claimu a výpočet prodloužení lhůty pro dokončení pro potřeby předložení claimu.

Odpovídá za dodržení lhůt (tzn. především pro oznámení a předložení nároků).

Odpovídá za vhodnou a účinnou organizaci agendy, přenáší odpovědnost dle popisů procesů a dle tabulky nároků, či jinak pro potřeby účinnosti agendy.

Odpovídá za koordinaci a projednání v rámci sdružení.

Odpovídá za zaznamenání claimů do Zprávy o postupu prací.

Odpovídá za správné věcné i formální vedení claimové korespondence (tzn. především pro oznámení a předložení nároků).

T2 - Příprava a kontrola projektové dokumentace, harmonogramy

T2 odpovídá především za identifikaci claimové události, upozornění na hrozbu claimové události.

Odpovídá za kontrolu a analýzu projektové dokumentace hlavně s ohledem na její možné vady a z toho se odvíjející claimy dle čl.17.4 OP.³¹¹

Odpovídá za identifikaci vad zadávací dokumentace jako celku.

Odpovídá za analýzu claimových událostí, které mají dopad na časový průběh prací (dle čl. 8. OP). Odpovídá za vypracování podkladů pro časový claim (claim prodlužující lhůtu výstavby). Na základě předaných podkladů vyhotoví a předá revidovaný harmonogram a bude jej v průběhu výstavby průběžně aktualizovat nebo v případě neschválení objednatelem jej bude upravovat na základě písemných připomínek objednatele.

Odpovídá (v souladu s čl. 8.4.Prodloužení lhůty pro dokončení a ve znění článku 20.1.Nároky zhotovitele) za přípravu podkladů pro nárokování prodloužení lhůty výstavby.

T3 - Stavbyvedoucí

T3 odpovídá za identifikaci claimové události a zdokumentování všech skutečností, které mají během výstavby časové a/nebo věcné dopady na její průběh (na základě čehož připravuje podklady pro T1).

Odpovídá za vypracování podkladů pro T1 ve vztahu ke claimové agendě jako celku. Tzn. především za identifikaci claimové události, evidenci claimu, upozornění na hrozbu claimové události, analýzu claimové události, rozhodnutí o uplatnění claimu, oznámení a předložení claimu.

---

³¹¹ Tzn. claim z důvodu vady zadávací dokumentace.

Odpovídá za přípravu podkladů při vyčíslení hodnoty claimu a výpočtu prodloužení lhůty pro dokončení pro potřeby předložení claimu (ve spolupráci s T2).

Odpovídá za upozornění na dodržení lhůt.³¹²

Odpovídá za přípravu podkladů pro zaznamenání claimů do Zprávy o postupu prací.

Odpovídá za přípravu claimové korespondence (tzn. především pro oznámení a předložení nároků).

T4 - Ekonom (Smlouvy, Soupisy prací, Fakturace, Pojištění a Subdodavatelé)

T4 odpovídá především za identifikaci claimové události, upozornění na hrozbu claimové události.

Odpovídá za přípravu podkladů pro vyčíslení hodnoty claimu pro potřeby předložení claimu (ve spolupráci s T3 a pro potřeby T1).

Odpovídá za claimovou agendu (tzn. hlavně identifikaci a přípravu podkladů pro T1) z hlediska výkladu smlouvy.

Odpovídá za claimovou agendu (tzn. hlavně identifikaci a přípravu podkladů pro T1) z hlediska ekonomického sledování (tzn. hlavně soupisy prací, fakturace, dopady přerušení prací objednatelem, měření a oceňování prací, dopady změn, náhrady škody při odstoupení od smlouvy)

Odpovídá za claimy (tzn. hlavně identifikaci a přípravu podkladů pro T1) vzniklé v souvislosti s pojištěním (podle čl. 18.).

Odpovídá za celou agendu subdodavatelů a claimy s tím související (tzn. hlavně identifikaci a přípravu podkladů pro T1).

---

³¹² Tzn. především pro oznámení a předložení nároků.

T5 - Evidence claimů

T5 odpovídá za evidenci claimů a je administrativní podporou celého týmu.

Odpovídá za archivaci dopisů a veškerých podkladů a jejich systematické zařazení do složek dle jednotlivých claimů.

11. Slovník

11.1. Problematika překladů

Jedním z hlavních výstupů této práce je též, na základě komparace překladů (německý a francouzský, český, slovenský a španělský) CONS (někdy i P/DB a EPC) s originálním anglickým zněním, slovník některých základních pojmů, jež může najít své uplatnění nejen při použití FIDIC vzorů.

Pro toto srovnání (včetně předchozích v textu) byly použity překlady VBI (Verband Beratender Ingenieure), tzn. německé asociace konzultačních inženýrů³¹³, expertní překlad do francouzštiny z iniciativy FIDIC³¹⁴, český překlad Ministerstva dopravy a spojů³¹⁵, slovenský od SACE (Slovenská asociácia konzultačných inženierov)³¹⁶ a španělský Meziamerické rozvojové banky (Banco Interamericano de Desarrollo – BID).³¹⁷

Překlady smluv, práce s cizojazyčným zněním smlouvy a související problémy bývají podle mého názoru často základem pro spor. Je tedy nutné této problematice věnovat při přípravě a řízení výstavbového projektu náležitou péči.

---

³¹³ Verband Beratender Ingenieure VBI: FIDIC Red Book (Erläuterung und Übersetzung). Berlin, 2006.

³¹⁴ FIDIC: (Expertní překlad z iniciativy FIDIC): Conditions de Contrat Applicables aux Travaux de Construction (pour les travaux de construction et de génie civil conçus par le Maître de l'Ouvrage), Edition test 2006.

³¹⁵ Ministerstvo dopravy a spojů (Odbor pozemních komunikací): Obchodní podmínky staveb pozemních komunikací. Praha, 1.vydání 2002.

³¹⁶ Slovenská asociácia konzultačných inženierov (SACE), Zmluvné podmienky na výstavbu, SACE 2004.

³¹⁷ BID (Banco Interamericano de Desarrollo): Contratación de Obras y Guía del Usuario, Documentos estándar de licitación, Washington DC, červen 2006.

Nesrozumitelnost a chybnost překladu může myslím v některých případech vést až k neplatnosti smlouvy jako celku či jejího jednotlivého ustanovení.

Vedle již zmíněného institutu „Provisional sums“ dělají problém i další termíny.

Například tzv. „Schedules“³¹⁸, které se často se podle mého názoru chybně překládají jako „související dokumenty“ nebo „ostatní dokumenty“ a v důsledku použití vzorového „contract agreement“ (korpusu smlouvy podle čl. 1.1.1.2 CONS, P/DB i EPC často v podobě tzv. souhrnu smluvních dohod³¹⁹), zůstávají v praxi součástí hierarchie smluvních dokumentů, aniž by byly popsány či bylo stanoveno, že neexistují. Smlouva pak působí nekompletně a smluvní strany se marně snaží získat neexistující dokumenty. Jde ale v podstatě o „přílohy“ podle čl. 1.1.1.7 CONS a 1.1.1.6 P/DB sestavené zhotovitelem a předané spolu s dopisem nabídky, tak jak jsou obsaženy ve smlouvě o dílo.

Objevují se též problémy s překladem a odlišováním termínů „Works“³²⁰, „works“, tzv. „permanent works“³²¹ a tzv. „temporary works“³²², jež jsou obsaženy v čl. 1.1.5 CONS, P/DB i EPC. U „permanent works“ není snadné najít příslušný ekvivalent. Spojení můžeme podle mého mínění přeložit (trochu kostrbatě) jako „trvale zabudované dílo“ či (při spolehnutí se na dostatečné vysvětlení

---

³¹⁸ Německy „Die Listen“, francouzsky „Les échéanciers“, slovensky „Súvisiace dokumenty“ a španělsky „Los formularios“.

³¹⁹ Německy „Das Vertragsdokument“, francouzsky „L'accord contractuel“, slovensky jednoduše „Zmluva o dielo“ a španělsky „El convenio“.

³²⁰ Německy „Die Arbeiten“, francouzsky „Les travaux“, slovensky „Dielo“ a španělsky „Las obras“.

³²¹ Německy „Die Baumassnahmen“, francouzsky „Les travaux définitifs“, slovensky „Trvalé dielo“ a španělsky „Las obras permanentes“.

³²² Německy „Die Behelfsmassnahmen“, francouzsky „Les travaux provisoires“, slovensky „Dočasné dielo“ a španělsky „Las obras temporales“.

pojmu v definicích) pouze jako „stavba“. Věcně jde o takové dodávky, jež se stanou trvale zabudovanou součástí díla. Na rozdíl od toho „temporary works“ jsou takové pomocné práce a dodávky, které jsou na staveništi nutné pro realizaci a dokončení „permanent works“ a odstranění všech vad. Český potom „dočasně dílo“. „Works“ pak značí „dílo“, které je tvořeno společně „permanent works“ a „temporary works“, „works“³²³ pak mohou představovat zúženě „(stavební) práce“.

V praxi se též objevují problémy ve výkladu čl. 2.1 a 4.13 (4.15) CONS, P/DB i EPC. V čl. 2.1 je popisováno právo přístupu a užívání staveniště. Jedná se zde o možnost vlastního vstupu (a užívání) staveniště, který vyplývá z povinnosti objednatele zajistit pozemky pro staveniště (z původního „Right to Access to the Site“³²⁴). Toto právo se zajišťuje hlavně kupními či nájemními smlouvami s majiteli těchto pozemků. Kvůli překladu se ale zaměňuje (toto právo podle čl. 2.1) s přístupovými právy³²⁵ podle čl. 4.13 („Rights of way“) a s problematikou přístupových cest podle čl. 4.15 Smluvních podmínek („Access Route“³²⁶). Řešením by bylo podle mého názoru zaměnit slovo „přístup“ za slovo „vstup“.

V českých překladech dochází někdy k záměně u slova „Section“³²⁷ (tedy „sekce“ nebo „oddíl“), které značí podle čl.

³²³ S malým písmenem na začátku slova.

³²⁴ Německy „Recht auf Zugang zur Baustelle“, francouzsky „Droit à l'accès au chantier“, slovensky „Právo prístupu na stavenisko“ a španělsky „El derecho de acceso al lugar de las obras“.

³²⁵ Tzn. právo přechodu přes pozemek se získáním práva na jeho přiměřené a obvyklé využívání viz Štraus, J.: Věcná břemena a veřejnoprávní omezení. Právní rozhledy č.6. C.H.Beck, 2006.

³²⁶ Německy „Die Zufahrtswege“, francouzsky „La route d'accès“, slovensky „Prístupové cesty“ a španělsky „La ruta de acceso“.

³²⁷ Německy „Der Abschnitt“, francouzsky „La section“, slovensky „Časť stavby“ a španělsky „La Sección“.

1.1.5.6 CONS, P/DB i EPC část díla, která je jako „Section“ ve smlouvě specifikována, jestli je nějaká taková. K záměně dochází s termínem „Parts of the Works“ (tedy „části díla“), kdy je právě „Section“, překládáno jako část díla. To může vést podle mého názoru k problémům při definici oprávněnosti předat a převzít dílo, oddíl nebo část díla podle kontextu (viz čl. 10.2. a 10.3 CONS, P/DB i EPC).

Dalším problémem bývá rozlišení termínů „Design (documents)“³²⁸ např. podle kapitoly 5 EPC nebo ve smyslu 17.3.g CONS a P/DB, kde se jedná o „projektovou dokumentaci“ jako celek, „Drawings“³²⁹ podle 1.1.1.6, kdy jde o „výkresy“, tedy plošný lineární záznam díla a „Specification“³³⁰ podle 1.1.1.5, tedy „(technické) specifikace“ ve smyslu textového záznamu popisu technických a kvalitativních podmínek díla.

Domnívám se, že jedním z nesjednocených termínů je také spojení „Bill of quantities“³³¹ podle čl.1.1.1.10, kdy je vhodnější tento termín překládat jako „výkaz výměr“ a ne jako „soupis prací“, protože pak nemůže při použití v českém prostředí docházet k nepraktické záměně tohoto rozpisu položek rozpočtu s pojmem „Statement“³³² podle 1.1.4.12, který označuje „Soupis (provedených)

---

³²⁸ Německy „Die Planung“, francouzsky „La conception“, slovensky „Projektová dokumentácia“ a španělsky „El diseño“.

³²⁹ Německy „Die Zeichnungen“, francouzsky „Les dessins“, slovensky „Výkresy“ a španělsky „Los planos“.

³³⁰ Německy „Die Leistungsbeschreibung“, francouzsky „Le devis descriptif“, slovensky „Technicko-kvalitatívne podmienky“ a španělsky „Las especificaciones“.

³³¹ Německy „Das Leistungsverzeichnis“, francouzsky „Le devis quantitatif“, případně „Le cahier de charges“, slovensky „Soupis položiek“ a španělsky „La lista de Cantidades“.

³³² Německy „Die Rechnung“, francouzsky „Le décompte“, slovensky „Soupis vykonaných prác“ a španělsky „La declaración“.

prací“ na díle, jež odevzdává zhotovitel měsíčně v rámci fakturace změřených skutečně realizovaných prací.

Následující instituty přináší podle mého mínění nedorozumění spíše z důvodu jejich původu v anglo-americkém právním systému. Jde o tzv. „Delay damages“³³³ podle čl. 8.7, „Discharge“ podle čl. 14.2. a „Indemnities“ podle čl. 17.1³³⁴.

Co se týče „Delay damages“, jde o paušalizovanou formu náhrady škody, jeden z druhů tzv. „Liquidated damages“³³⁵ (obdobně „ascertained damages“). V případě „Liquidated damages“ jde podle anglosaské tradice o obnos označený takto smluvními stranami ve smlouvě, který slouží k tomu, aby strana poškozená neplněním druhé strany obdržela již předem stanovenou kompenzaci po nějakém konkrétním porušení smlouvy. Jestliže není tato náhrada možné budoucí škody ve smlouvě popsána, pak je na soudu, aby rozhodl o oprávněnosti a/nebo výši těchto škod.³³⁶

Podle zásad common law nebude „liquidated damages“ vymahatelná, jestliže je jejím účelem trestat spíš než kompenzovat. Soudce rozhodující podle equity pak bude usilovat o spravedlivé řešení a nebude vynucovat podmínky vedoucí k bezdůvodnému obohacení. Aby se mohl použít institut „liquidated damages“ musí být splněny dvě podmínky. Obnos musí alespoň zhruba odpovídat možné škodě a pravděpodobnost vzniku škody musí být dostatečně nejistá.

---

³³³ Německy „Der Verzögerungsschadenersatz“, francouzsky „Dommages et intérêts de retard“, slovensky „Odškodnenie za oneskorenie“ a španělsky „La indemnización por Demora“.

³³⁴ U všech uvedených případů latí pro CONS, P/DB i EPC.

³³⁵ K tomu viz Boháček, M.: Základy amerického obchodního práva, Praha, Linde, 2007, str.299.

³³⁶ Jsou tzv. „at large“.

U stavebních projektů někdy soudy odmítnou vynutit takové náhrady škody podle doktríny souběhu pozdního plnění smluvních stran (Doctrine of Concurrent Delay), jestliže se prokáže spoluzavinění³³⁷ na zpoždění.³³⁸

Domnívám se, že tzv. „Liquidated damages“ naráží v českém právním prostředí na odlišný přístup ve dvou rovinách. Za první jde o problematiku limitace odpovědnosti³³⁹ a za druhé o institut smluvní pokuty. K limitaci odpovědnosti bylo již pojednáno výše.

Co se týče smluvní pokuty, ta je podle mého názoru podobně jako „Liquidated damages“ paušalizovanou náhradou škody. Na rozdíl od „Liquidated damages“ má smluvní pokuta podle českého práva sankční funkci (vedle preventivní a uhrazovací). Platí ale podle dispozitivního § 545 (2) českého Občanského zákoníku na místo náhrady škody. Formulujeme-li „delay damages“ doslovným překladem například jako „odškodnění za zpoždění“, nebudeme podle českého práva v režimu smluvní pokuty podle §544 a násl. českého Občanského zákoníku. Nebudeme tedy podle mého názoru moci profitovat z výhod statutu smluvní pokuty, kdy platí, že strana porušující povinnost pod smluvní pokutou, je povinna platit i když oprávněné straně nevznikne škoda.

---

³³⁷ K tomu obdobně § 365 českého Obchodního zákoníku, kdy je stanoveno, že dlužník není v prodlení, pokud nemůže plnit svůj závazek v důsledku prodlení věřitele.

³³⁸ Ovšem nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu může soud snížit podle § 301 českého Obchodního zákoníku, na rozdíl od náhrady škody v režimu obchodního zákoníku, kdy to možné není viz §386 (2).

³³⁹ Vzory FIDIC navíc pracují se smluvním omezením celkové odpovědnosti za náhradu škody. V čl. 17.6 je v podstatě stanoveno, že celková odpovědnost zhotovitele vůči objednateli podle smlouvy o dílo nebo v souvislosti s ní nepřesáhne částku uvedenou ve zvláštních obchodních podmínkách nebo (pokud tam tato částka není uvedena) přijatou cenu díla.

Vedle toho je stanoveno v § 300 českého Obchodního zákoníku, že strana porušující povinnost je povinna zaplatit smluvní pokutu i za okolností vylučujících odpovědnost podle § 374 českého Obchodního zákoníku.

Řešení je jednoduché, přeformulovat ustanovení čl. 8.7 ve vzorech FIDIC prostřednictvím zvláštních podmínek s výslovným užitím smluvní pokuty.

S náhradou škody souvisí také tzv. „Indemnities“³⁴⁰ podle čl. 17.1. Indemnita se podle common law liší od zákonné odpovědnosti za náhradu škody³⁴¹ tím, že jde o smluvně dohodnutou (zákonem nevynutitelnou – tzn. nad rámec zákonné náhrady škody) náhradu škody pro případ porušení nějaké konkrétní smluvní povinnosti, obvykle s rozšířeným rozsahem povinnosti hradit škodu.

Ve vzorech FIDIC je tento institut použit pro alokování rizik souvisejících s možným tělesným úrazem, onemocněním, chorobou nebo smrtí jakékoli osoby, k nimž došlo v důsledku prací zhotovitele (či v důsledku jeho projektové dokumentace) a rizik z porušení jeho smluvních povinností (provedení a dokončení díla a odstranění všech vad v záruční době).

Tato rizika tedy nese zhotovitel a musí se na ně pojistit podle kapitoly 18. Uvedená alokace ale neplatí v případě, že k tomuto došlo na základě úmyslného nebo nedbalostního chování na straně objednatele; případně když je odpovědnost za předmětnou záležitost vyloučena z pojištění (tzn. v podstatě podle čl. 18.3 d) následky práva objednatele na provedení trvale zabudovaného díla na pozemku a na zábor tohoto pozemku, nevyhnutelné následky plnění

---

³⁴⁰ Německy „Die Haftungsfreistellung“, francouzsky „Les Indemnités“, slovensky „Náhrada škody“ a španělsky „Las Indemnizaciones“.

³⁴¹ Ať občanskoprávní nebo trestněprávní; v podobě reparace obvykle formou náhrady škody v penězích - to pay Compensation nebo náhrady škody uvedením do původního stavu - to make Restitution.

zhotovitele a události, jejichž rizika nese objednatel podle čl. 17.3). Rozsah náhrady škody je definován tak, že odškodnění se vztahuje na všechny nároky, škody, ztráty a výdaje.³⁴²

Podle českého práva platí ustanovením § 373 Obchodního zákoníku, že kdo poruší smluvní povinnost, je povinen nahradit škodu.³⁴³ V české právní úpravě a její historii můžeme podle mého názoru vysledovat podobnost indemnity a tzv. slibu odškodnění³⁴⁴ podle § 725 českého Obchodního zákoníku.

To potvrzuje i akademická debata na toto téma, kdy se zmiňuje, že zrušený zákon č. 101/1963 Sb., zákoník mezinárodního obchodu v § 686 a násl. obsahoval také úpravu slibu odškodnění, kdy šlo ovšem v podstatě o indemnitu anglosaské tradice, tedy dvoustranný úkon.³⁴⁵

Z tohoto ustanovení pak vyšla dnešní úprava, která se považuje spíše za úkon jednostranný, kdy platí podle § 725, že „*Slibem odškodnění se zavazuje slibující, že nahradí příjemci slibu škodu, jež mu vznikne z určitého jeho jednání, o něž ho slibující žádá a k němuž není příjemce slibu povinen*“. Podobnost je též v rozšířeném rozsahu náhrady škody, kdy je stanoveno v § 727 českého Obchodního zákoníku, že „*slibující je povinen nahradit náklady a veškerou škodu, které příjemci slibu vzniknou v souvislosti s jednáním, o něž slibující požádal*“.

---

³⁴² Včetně plateb za právní či obdobné zastoupení a dalších soudních nebo obdobných výdajů.

³⁴³ Podle § 378 je stanoveno, že se škoda nahrazuje v penězích, případně požádá-li oprávněná strana a je-li to možné a obvyklé, nahrazuje se škoda uvedením v předešlý stav.

³⁴⁴ Indemnizačního prohlášení.

³⁴⁵ Viz Grulich, T.: Slib odškodnění [online]. Dostupné z WWW: <http://www.ipravnik.cz/cz/clanky>.

Tzv. „Discharge“³⁴⁶ (Potvrzení o splnění platebních závazků objednatele) podle čl. 14.12 CONS, P/DB i EPC označuje v podstatě potvrzení zhotovitele, že jsou narovnány všechny jeho nároky na zaplacení ze smlouvy o dílo nebo ve spojení s ní. Obvykle je jeho účinnost podmíněná vrácením bankovní záruky za provedení díla a zaplacením všech zbývajících plateb popsanych v konečném soupisu provedených prací.

Vedle toho čl. 14.14 CONS, P/DB i EPC obsahuje tzv. „Cessation of Employer's Liability“³⁴⁷. Jde o omezení odpovědnosti za jakoukoli záležitost vyplývající ze smlouvy nebo z provádění díla, na rozsah jež zhotovitel vymezení ve svém závěrečném soupisu provedených prací podle čl. 14.11 CONS, P/DB i EPC („Final statement“³⁴⁸) a ve vyúčtování při dokončení díla podle čl. 14.10 CONS, P/DB i EPC („Statement at completion“³⁴⁹).

Toto omezení má zhotoviteli bránit v uplatňování dalších nároků ve fázi po převzetí díla objednatelem.³⁵⁰ Rozsah a platnost

---

³⁴⁶ Německy „Die Entlastung“, francouzsky „Le décharge“, slovensky „Prehlásenie o splnení závazkov“ a španělsky „El Finiquito“. V angloamerickém právním systému označuje termín „discharge of a contract“ zánik smluvního závazku. V kontextu českého práva je třeba ad hoc posoudit status takového úkonu a jeho právní následky.

³⁴⁷ Německy „Das Ende der Bestellerhaftung“, francouzsky „Le fin de la responsabilité du maître de l'ouvrage“, slovensky „Ukončenie závazkov objednávateľ'a“ a španělsky „El fin de la responsabilidad del contratante“.

³⁴⁸ Německy „Die Schlussrechnung“, francouzsky „Le décompte final“, slovensky „Konečný súpis vykonaných prác“ a španělsky „La declaración final“.

³⁴⁹ Německy „Die Rechnung bei der Fertigstellung“, francouzsky „Le décompte à l'achèvement“, slovensky „Konečný súpis prác“ a španělsky „La declaración de terminación“.

³⁵⁰ S výjimkou záležitostí, jež vzniknou po vydání potvrzení o převzetí díla objednatelem. Omezení se navíc nevztahuje na odpovědnost za odškodnění při podvodu, úmyslném nebo nedbalostním jednání objednatele.

tohoto omezení je podle mého názoru nutné posoudit ad hoc podle statutu uplatňovaných nároků v kontextu rozhodného práva.

Při tvorbě překladu je nutné, aby se ho účastnili nejen profesionální univerzální překladatelé, kteří jen vzácně ovládají odborné názvosloví a odborný styl. Jakýkoliv překlad musí podle mého mínění vždy redigovat technik a právník se znalostí jazyka originálu.

Text vlastní smlouvy navíc doprovází další úkony např. už při zadávání zakázky, při změnách smlouvy nebo uplatňování nároků. Při realizaci se sepisují záznamy nebo zápisy z kontrolních dnů, jsou vystavovány různá potvrzení (např. o zkouškách), dokumentují se provedené práce a fakturace atd. Mimo těchto soukromoprávních aspektů, musíme počítat i s těmi veřejnoprávními, kdy je takto například stanovena povinnost vést Stavební deník.

„Znalí a dostatečně zkušení stavebníci s cizojazyčným pozadím pořizují zápisy z kontrolních dnů dvojjazyčně a zápisy ve Stavebním deníku překládají.“³⁵¹

Níže uvedený slovník je rozdělen do tří částí. První část (obecná) obsahuje výběr ze základní terminologie a slovních spojení. Druhá a třetí část obsahuje srovnání označení claimů zhotovitele a objednatele.

---

³⁵¹ Viz Tichý, M.: *Projekty a zakázky ve výstavbě*. Praha, C.H.Beck, 2008, str. 155.

11.1.1. Slovník - Obecná část

ČESKY	ANGLICKY	NĚMECKY	FRANCOUZSKY
Objednatel	Employer	Der Besteller	Le maître de l'ouvrage
Zhotovitel	Contractor	Der Unternehmer	L'entrepreneur
Správce stavby	Engineer	Der Ingenieur	L'ingénieur
Nárok	Claim	Der Anspruch	La réclamation
Oznámení nároku	Notice of the claim	Die Anzeige des Anspruches	L'avis de la réclamation
Předložení zdůvodněného nároku	Submission of the claim	Die Begründung des Anspruches	La sousmission de la réclamation pleinement détaillé
Nárok na prodloužení lhůty pro dokončení	Claim for extension of the time for completion	Der Anspruch an die Verlängerung der Baufertigstellungszeit	La réclamation à la prolongation du délai d'achèvement
Nárok na dodatečnou platbu	Claim for additional payment	Der Anspruch an die Zusatzvergütung	La réclamation au paiement supplémentaire
Všeobecné podmínky	General conditions	Die allgemeine Bedingungen	Les conditions générales
Zvláštní podmínky	Particular conditions	Die besondere Bedingungen	Les conditions particulières
Smlouva o dílo	Contract	Der Vertrag	Le contrat
Souhrn smluvních dohod (korpus smlouvy)	Contract agreement	Das Vertragsdokument	L'accord contractuel
Dopis o přijetí nabídky	Letter of acceptance	Das Annahmeschreiben	La lettre d'acceptation
Dopis nabídky	Letter of tender	Das Angebotsschreiben	La lettre d'offre
Specifikace (Technické popisy)	Specifications	Die Leistungsbeschreibung	Le devis descriptif
Výkresy	Drawings	Die Zeichnungen	Les dessins
Ostatní přílohy (Související dokumenty)	Schedules	Die Listen	Les échéanciers

ČESKY	ANGLICKY	NĚMECKY	FRANCOUZSKY
Nabídka	Tender	Das Angebot	L'offre
Příloha k nabídce	Appendix to tender	Der Anhang zum Angebot	Le appendice de l'offre
Výkaz výměr	Bill of quantities	Das Leistungsverzeichnis	Le devis quantitatif (Le cahier de charges)
Rada pro řešení sporů	Dispute adjudication board	Die Streitbeilegungsstelle	Le bureau de conciliation
Datum zahájení prací na díle	Commencement date	Der Tag des Baubeginns	La date de commencement
Lhůta pro dokončení	Time for completion	Die Baufertigstellungszeit	Le délai d'achèvement
Přejímací zkoušky	Tests on completion	Die Fertigstellungstests	Les tests d'achèvement
Potvrzení o převzetí díla	Taking-over certificate	Die Abnahmebescheinigung	Le certificat de réception
Zkoušky po dokončení	Tests after completion	Die Tests nach Fertigstellung	Les tests après achèvement
Záruční doba	Defects notification period	Die Mängelanzeigefrist	Le délai de notification des vices
Dokončení zbývajících prací na díle a odstranění vad	Completion of outstanding work and remedying defects	Die Fertigstellung ausstehender Arbeiten und Behebung von Mängeln	L'achèvement des travaux inachevés et suppression des vices
Prodloužení záruční doby	Extension of defects notification Period	Die Verlängerung der Mängelanzeigefrist	La prolongation du délai de notification des vices
Potvrzení o provedení díla	Performance certificate	Die Erfüllungsbescheinigung	Le certificat d'exécution
Převzetí díla a sekcí (oddílů)	Taking over of the works and sections	Die Abnahme der Arbeiten und Abschnitte der Arbeiten	La réception des travaux et des sections

ČESKY	ANGLICKY	NĚMECKY	FRANCOUZSKY
Přijatá nabídková cena	Accepted contract amount	Die vereinbarte Auftragssumme	Montant contractuel accepté
Cena díla	Contract price	Der Vertragspreis	Le prix contractuel
Náklady	Cost	Die Kosten	Les coûts
Potvrzení konečné faktury	Final payment certificate	Die Schlusszahlungsbescheinigung	Le certificat de paiement final
Konečný soupis provedených prací	Final statement	Die Schlussrechnung	Le décompte final
Žádost o potvrzení konečné faktury	Application for final payment certificate	Die Beantragung der Schlusszahlungsbescheinigung	La demande de certificat de paiement final
Cizí měna	Foreign currency	Die ausländische Währung	La devise étrangère
Potvrzení dílčí faktury	Interim payment certificate	Die Zwischenzahlungsbescheinigung	Le certificat de paiement provisoire
Místní měna	Local currency	Die lokale Währung	La devise locale
Potvrzení faktury	Payment certificate	Die Zahlungsbescheinigung	Le certificat de paiement
Žádost o potvrzení dílčí faktury	Application for interim payment certificate	Die Beantragung einer Zwischenzahlungsbescheinigung	La demande de certificats de paiement provisoire
Předběžná (podmíněná) částka	Provisional sum	Der Behelfsbetrag	Le prix provisoire
Zadržné	Retention money	Die Einbehalte	La retenue de garantie
Soupis provedených prací	Statement	Die Rechnung	Le décompte
Vybavení zhotovitele	Contractor's equipment	Die Ausrüstung des Unternehmers	L'équipement de l'entrepreneur
Zboží	Goods	Die Gütern	Les marchandises
Materiály	Materials	Materialien	Les matériaux
Technologické zařízení	Plant	Die Anlagen	Les installations industrielles

ČESKY	ANGLICKY	NĚMECKY	FRANCOUZSKY
Sekce (oddíl)	Section	Der Abschnitt	La section
Trvale zabudované dílo	Permanent works	Die Baumassnahmen	Les travaux définitifs
Dočasné dílo	Temporary works	Die Behelfsmassnahmen	Les travaux provisoires
Dílo označuje trvale zabudované dílo a dočasné dílo, nebo kterékoliv z nich, podle toho, co přichází v úvahu.	Works mean the permanent works and the temporary works, or either of them as appropriate.	Unter Arbeiten werden sowohl die Baumassnahmen als auch die Behelfsmassnahmen verstanden, gegebenenfalls auch beide.	Les travaux designe les travaux définitifs et les travaux provisoires, ou le cas échéant un seul des deux.
Dokumentace zhotovitele	Contractor's documents	Die Dokumente des Unternehmers	Les documents de l'entrepreneur
Vybavení objednatele	Employer's equipment	Die Ausrüstung des Bestellers	L'équipement du maître de l'ouvrage
Záruka za provedení díla	Performance security	Die Erfüllungssicherheit	La garantie d'exécution
Staveniště	Site	Die Baustelle	Le chantier
Nepředvídatelný znamená takový, jenž nemůže být důvodně předpokládán zkušeným zhotovitelem k datu podání nabídky.	Unforeseeable means not reasonably foreseeable by an experienced contractor by the date for the submission of the tender.	Unvorhersehbar heisst, dass es auch einem erfahrenen Unternehmer zum Zeitpunkt der Vorlage des Angebots vernünftigerweise nicht möglich gewesen wäre, das Ereignis vorherzusehen.	Imprévisible signifie non raisonnablement prévisible pour un entrepreneur expérimenté à la date de la soumission de l'offre.
Změna znamená jakoukoliv změnu díla, která je nařízena nebo schválena jako změna.	Variation means any change to the Works, which is instructed or approved as a variation.	Die Leistungsänderung ist jede Änderung der Arbeiten, die als eine Leistungsänderung angewiesen oder genehmigt ist.	Les modifications designe tout changement dans les travaux, qui est ordonné ou approuvé comme une modification.

11.1.2. Slovník - Nároky zhotovitele

ČESKY	ANGLICKY	NĚMECKY	FRANCOUZSKY
Nároky zhotovitele	Contractor's Claims	Ansprüche des Unternehmers	Réclamations de l'entrepreneur
1.9 - Opožděné výkresy nebo pokyny	Delayed drawings or instructions	Verspätete Zeichnungen und Anordnungen	Dessins ou instructions retardés
2.1 - Právo vstupu na staveniště	Right of access to the site	Recht auf Zugang zur Baustelle	Droit à l'accès au chantier
4.7 - Vytyčování	Setting out	Absteckungen	Implantation des ouvrages
4.12 - Nepředvídatelné fyzikální podmínky (jevy)	Unforeseeable physical conditions	Unvorhersehbare natürliche Bedingungen	Conditions physiques imprévisibles
4.24 - Archeologické nálezy	Fossils	Funde	Fossiles
7.4 - Zkoušení	Testing	Testläufe	Mise à l'épreuve
8.4 - Prodloužení lhůty pro dokončení	Extension of time for completion	Verlängerung der Baufertigstellungzeit	Prolongation du délai d'achèvement
8.5 - Zpoždění způsobená úřady	Delays caused by authorities	Durch Behörden verursachte Verzögerungen	Retardés causés par les autorités
8.9 - Následky přerušení	Consequences of suspension	Folgen der Suspendierung	Conséquences de la suspension
10.2 - Převzetí části díla	Taking over of parts of the works	Teilabnahme	Réception des parties des travaux
10.3 - Překážky provedení přijímacích zkoušek	Interference with tests on completion	Behinderung des Fertigstellungstests	Interférences avec les tests d'achèvement
11.8 - Zjišťování příčiny vady zhotovitelem	Contractor to search	Nachforschungen des Unternehmers	Recherches de l'entrepreneur
12 - Měření a oceňování	Measurement and evaluation	Aufmass und Bewertung	Mesures et évaluation
12.4 - Vypuštění práce na díle	Omissions	Nichtdurchführung von Arbeiten	Omissions
13.2 - Hodnotové inženýrství (Zlepšovací návrh)	Value engineering	Technische Rationalisierung	Valeur ajoutée de l'ingénierie

ČESKY	ANGLICKY	NĚMECKY	FRANCOUZSKY
13.3 - Postup při změnách	Variation procedure	Durchführung der Leistungsänderung	Procédure de modification
13.7 - Úpravy v důsledku legislativních změn	Adjustments for changes in legislation	Anpassungen aufgrund von Gesetzesänderungen	Ajustements pour changements dans la législation
14.4 - Harmonogram plateb	Schedule of payments	Zahlungsplan	Calendrier des paiements
14.8 - Opožděná platba	Delayed payment	Verspätete Zahlung	Paieiment retardé
16.1 - Oprávnění zhotovitele přerušit práci	Contractor's entitlement to suspend work	Anspruch des Unternehmers auf Suspendierung der Arbeiten	Autorisation de l'entrepreneur de suspendre les travaux
16.4 - Platba při odstoupení	Payment on termination	Zahlung nach Kündigung	Paieiment après résiliation
17.1 - Odškodnění (zproštění odpovědnosti)	Indemnities	Haftungsfreistellung	Indemnités
17.4 - Důsledky rizik objednatele	Consequences of employer's risks	Folgen des Risikos des Bestellers	Conséquences des risques du maître de l'ouvrage
18.1 - Všeobecné požadavky na pojištění	General requirements for insurances	Allgemeine Anforderungen an Versicherung	Les exigences generales relatives aux assurance
19.4 - Následky vyšší moci	Consequences of force majeure	Folgen der höheren Gewalt	Conséquences de la force majeure
19.6 - Dobrovolné odstoupení, platba a zánik (zproštění) závazku	Optional termination, payment and release	Freies Kündigungsrecht, Bezahlung und Befreiung	Résiliation optionnelle, paieiment et libération

11.1.3. Slovník - Nároky objednatele

ČESKY	ANGLICKY	NĚMECKY	FRANCOUZSKY
Nároky objednatele	Employer's Claims	Ansprüche des Bestellers	Réclamations du Maître de l'ouvrage.
4.19 - Elektřina, voda a plyn	Electricity, water and gas	Elektrizität, Wasser und Gas	Electricité, eau et gaz
4.20 - Vybavení objednatele a materiál volně poskytovaný objednatelem	Employer's equipment and free-issue material	Ausrüstung des Bestellers und kostenlos beigestelltes Material	Equipement du maître de l'ouvrage et matériaux librement mis à disposition
7.5 - Odmítnutí	Rejection	Zurückweisung	Rejet
7.6 - Opravné práce	Remedial work	Nachbesserung	Travaux de réparation
8.6 - Rychlost postupu	Rate of progress	Baufortschritt-rate	Degré d'évolution
8.7 - Náhrada škody za zpoždění	Delay damages	Verzögerungs schadenersatz	Dommages et intérêts de retard
9.4 - Neúspěšné přijímací zkoušky	Failure to pass tests on completion	Fehlschlagen der Fertigstellungstests	Echec des tests d'achèvement
10.2 - Převzetí části díla	Taking over of parts of the works	Teilabnahme	Réception de parties des travaux
11.3 - Prodloužení záruční doby	Extension of defects notification period	Verlängerung der Mängelanzeige-frist	Prolongation du délai de notification des vices
11.4 - Neodstranění vad	Failure to remedy defects	Versäumnis der Mängel-beseitigung	Echec de la suppression des vices
13.7 - Úpravy v důsledku legislativních změn	Adjustments for changes in legislation	Anpassungen aufgrund von Gesetzes-änderungen	Ajustements pour changements dans la législation
15.3 - Ocenění k datu odstoupení	Valuation at date of termination	Bewertung zum Zeitpunkt der Kündigung	Evaluation à la date de résiliation

ČESKY	ANGLICKY	NĚMECKY	FRANCOUZSKY
15.4 - Platba po odstoupení	Payment after termination	Zahlung nach der Kündigung	Paiement après résiliation
17.1 - Odškodnění (zproštění odpovědnosti)	Indemnities	Haftungs-freistellung	Indemnités
18.1 - Všeobecné požadavky na pojištění	General requirements for insurance	Allgemeine Anforderungen an Versicherung	Les exigences generales relatives aux assurance
18.2 - Pojištění díla a vybavení zhotovitele	Insurance for works and contractor's equipment	Versicherungen der Arbeiten und der Ausrüstung des Unternehmers	Assurance pour les travaux et l'équipement de l'entrepreneur

12. Závěr

Při analýzách v této práci jsem se snažil upozornit na některá dílčí úskalí, jež přináší použití smluvních podmínek FIDIC v českém právním prostředí s upozorněním, že je třeba obecnou část těchto podmínek vždy důkladně přizpůsobit platnému právu. K tomu musí dojít v tzv. zvláštních podmínkách.

Dobrym řešením je vytvoření zvláštních podmínek s obecnou platností pro určitý typ projektů. Takový postup doporučuje FIDIC a takovým způsobem postupuje i český stát při zadávání veřejných zakázek dopravní infrastruktury.

V rámci mé práce jsem se snažil vysledovat pozici podmínek FIDIC, tedy hlavně nejpoužívanějšího vzoru FIDIC CONS v rámci *lex mercatoria*. Jinými slovy hledal jsem odpověď na otázku, zda lze odvodit vznik zvyklostního práva v určitých oblastech použití těchto podmínek ať generálně či pouze z hlediska určitých ustanovení.

Domnívám se, že odpověď je kladná, přinejmenším ve smyslu vlivu na tvorbu dílčích zásad *lex mercatoria* pro stavební průmysl, tedy i s ohledem na tzv. „*lex constructionis*“ či použití jednotlivých klausulí napříč investiční výstavbou po celém světě a jejich vlivu na místní úpravy.

Ztotožňuji se však s názorem, že podmínky tvoří právo smlouvy jen v případě, že jsou její součástí. Netvoří tedy objektivní právo samy o sobě. Lze se však přiklonit k názoru, že budeme-li považovat existenci Newyorské úmluvy (o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů) za dostatečnou záruku vykonatelnosti rozhodčích nálezů, můžeme pozici FIDIC v rámci *lex mercatoria* začlenit do kategorie pramenů objektivního práva mezinárodního rozhodčího řízení.

Sporné pak zůstává použití takového pramenu při kolizní volbě práva, ovšem při volbě přímé není pochyb o její oprávněnosti. Často

pak tato přímá volba bude spíše začlením smluvních podmínek do obsahu smlouvy v kombinaci s volbou rozhodného národního práva prostřednictvím zvláštních podmínek.

Podle mého názoru by posílení pozice FIDIC v rámci lex mercatoria prospělo zpřehlednění výkladu i ve světle judikatury rozhodčích soudů. Variabilita vzorů a jejich aktualizace si pak zaslouží maximální informovanost nejen odborné veřejnosti.

Při analýzách systému claimové agendy jsem se snažil o nalezení řešení, jež by bylo možné použít na již zavedený systém řízení stavebního projektu.

Podle analýz vnějšího prostředí je systém přizpůsoben, aby odpovídal právnímu prostředí České republiky a byly též analyzovány vlivy z hlediska oboru (tzn. hlavně z hlediska zadávání veřejných zakázek v oblasti velkých infrastrukturních projektů).

Na základě analýz vnitřního prostředí je struktura řešení postavena na důsledném popisu procesů v první části, vypracování know – how v podobě checklistu a vypracování srozumitelných vzorových dopisů. Dále následuje funkcionální nastavení struktury a popisu činností pro 5 techniků. Vše s přiřazením odpovědností. Je tedy vytvořen systém přizpůsobený původnímu manuálu řízení stavebního projektu (který je již dlouhodobě používán) včetně přizpůsobených činností.

Smyslem systému je především zavést větší přehlednost, lepší řízení a zvýšit zisk schopností identifikovat hrozbu claimové události, schopností řádně claimy evidovat, schopností upozornit na hrozbu claimové události, schopností analyzovat claimovou událost po jejím vzniku, schopností formálně i věcně správného oznámením a předložení claimu.

Systém je možné přiřazením dalších techniků do projektového týmu rozšiřovat dle velikosti konkrétní zakázky. Zavedení systému

předpokládá proškolení zaměstnanců v seznamovací fázi a další přizpůsobování dle praktických zkušeností.

Mojí snahou pro účely této práce bylo též představit claim podle obchodních podmínek FIDIC CONS jako nástroj, který může žít svým plnohodnotným životem v českém právním klimatu. Často se objevují paušalizující názory (i z oblasti odborníků), že některé instituty vycházející z anglo-amerického právního systému (jako smluvní omezení odpovědnosti, smluvní omezení náhrady škody nebo třeba zrovna claimy) vytvářejí v kombinaci s českým právem heterogenní prostředí. Doufám, že tento rozbor může pomoci posílení mého názoru, že před vyslovením nějakého generalizujícího tvrzení, je vždy vhodné věc podstoupit detailnímu rozboru.

Myslím, že claim (a celé obchodní podmínky FIDIC) ob stojí u nás stejně jako již desítky let fungují po celém světě. Pravdou je, že vypracování preciznějších národních zvláštních podmínek³⁵² by našemu stavebnictví prospělo. Knihy FIDIC byly u nás totiž „naroubovány“ bez toho, aby došlo nějakým výraznějším způsobem k vysvětlení jejich specifik.

Považuji za nutné konstatovat, že každý případ claimu či sporu o claim je třeba posuzovat v souvislostech konkrétního případu a ten, kdo bude rozhodovat spor (ať Správce stavby (FIDIC Inženýr), Adjudikátor, Rozhodce či Soudce) by měl být vždy znalý konkrétní smlouvy, místních zákonů a zvyklostí ve stavebnictví (ať z pohledu lokálního, tak z pohledu světové praxe FIDIC).

Obchodní podmínky FIDIC obsahují vnitřní provázanost hlavně v rámci systematiky alokace rizik, claimů a řešení sporů. V mé práci jsem se snažil prezentovat některé pohledy na rizika a jejich alokaci ve smlouvách, ale cílem mé práce bylo detailně popsat

---

³⁵² Zvláštní podmínky upravují obecnou část dle specifik projektu či specifik lokálních (národních) – tzn. zejména z hlediska užitého práva.

alokaci rizik zhotovitele a objednatele ve FIDIC CONS, protože znalost tohoto přidělení většinou nepříznivých dopadů různých nebezpečí je pro zhotovitele esenciální pro úspěšný projekt (hlavně z hlediska zisku).

Rada pro řešení sporů je ve světě běžným způsobem řešení sporů na velkých stavebních projektech. Od určité celkové předpokládané ceny by měla být součástí zakázek i v Česku. Jde v podstatě o řešení sporů prostřednictvím (doporučujících) rozhodnutí expertů, kteří se účastní projektu od jeho počátku a jsou s ním seznámeni.

Rozhodčí řízení a celý systém řešení sporů je jedním ze základních principů FIDIC. Navíc alternativní metody řešení sporů (například Rada pro řešení sporů) mají podporu Evropské komise a budeme některé z těchto metod povinni zahrnout na základě regulace EU do našeho práva. Ve vyspělých státech a tradici FIDIC se ve stavebnictví spory pomocí příslušných státních soudů převážně neřeší.

Vzorové dokumenty FIDIC (The FIDIC standard forms), které jsou tvořeny hlavně CONS, PD/B a EPC (případně DBO) jsou pozitivním přínosem i z hlediska mezinárodních aktivit místních zhotovitelů. Tyto podmínky jsou zhotoveny pestrým týmem osobností z celého světa a jsou připraveny a určeny pro mezinárodní použití různými objednateli jak v prostředí práva kontinentálně-evropského, tak angloamerického. Většina projektů nadnárodních investorů v oblasti východní Evropy je kryta FIDIC vzory.

Prvotní přístup mnoha právníků i inženýrů v Česku byl k dokumentům FIDIC odmítavý s pocitem znevýhodnění. Tento pocit byl dán hlavně neznalostí a leností se učit něčemu novému. Vzory jsou připraveny v právní angličtině, s mnoha termíny, jež vyžadují pro pochopení určitou míru zkušenosti. Tím se samozřejmě komplikuje i jejich překlad, na nějž nemůže stačit běžný překladatel.

Původní vzory navíc vycházejí spíše z anglosaské kultury, i když v posledních verzích došlo k výraznému „poevropštění“.

Podle mého názoru je ale třeba z těchto relativních nedostatků udělat výhodu, přijmout vzory za vlastní a získat tak možnost pracovat v širokém mezinárodním prostředí za známých a předvídatelných právních pravidel.

Ve výše uvedeném textu jsem chtěl nastínit některé z problémů, jež u nás vznikají při použití vzorů FIDIC. Některé z těchto (hlavně výkladových) problémů jsou způsobeny nepřesnostmi v překladu, další vycházejí z neznalosti a nezkušenosti místních uživatelů těchto vzorů.

Je ovšem zřejmé, že zkušenost obsažená v těchto tradičních podmínkách obohacuje manažerské, organizační a právní prostředí stavebních projektů u nás, které bylo po dlouhá léta deformováno nepříznivým vlivem řízené ekonomiky.

Snaha o řešení problémů (hlavně těch, jež mají v průběhu výstavbového projektu vliv na cenu díla, kvalitu díla a termín realizace) již před jejich vznikem nebo okamžitě po jeho vzniku je typická pro myšlení ve vyspělých zemích. Jinými slovy hledání proaktivních řešení na místo reaktivních. Smlouvy jsou pak připraveny tak, aby tomuto přístupu sloužily.

Dalším podstatným rozdílem v rámci nezdeformované obchodní (případně právní) tradice je preferování zásady „pacta sunt servanda“, principů smluvní svobody a autonomie vůle a potlačení institutu absolutní neplatnosti smluvních ustanovení v rámci smluv mezi obchodníky. Zásada absolutní neplatnosti při vadách právních jednání se rozšířila v našem právním systému za minulého režimu, aby sloužila k ochraně právního stavu (socialistické zákonnosti). Neměla tedy sloužit jednotlivci, ale komunistické moci. S tím souviselo i zavedení absolutní neplatnosti dohody, kterou se někdo vzdává práva, jež mu může vzniknout teprve v budoucnosti.

Smluvní podmínky FIDIC jsou logicky nezatížené těmito deformacemi, jež jsou u nás dodnes vryty pod kůži mnoha právníků. Některé ve vyspělých zemích tradiční instituty zůstávají u nás nepochopeny, i když při hlubší analýze zjistíme, že nejsou v rozporu s českým právem.

Většina odborné veřejnosti se dnes již shoduje na připuštění přiměřené limitace odpovědnosti za náhradu škody a návrh nového občanského zákoníku České republiky již nepřejímá obecné pravidlo socialistického práva, že neplatné jsou všechny dohody, kterými se někdo vzdává práva, které má vzniknout teprve v budoucnosti.

Seznam pramenů

- Ahuja, N.; Dozzi, S.P.; Abourizk, S.M.: Project Management, Technologies and Controlling Construction Projects, John Wiley & Sons, Inc., 1994
- Akintoye A., Beck M., Hardcastle C.: Public – private partnership. Oxford, Blackwell Publishing company, 2003
- Baldwin, A.; McCaffer, R.; Oteifa, S: International Bid Preparation, Ženeva, International Labour Office, 1995
- Bejček/Eliáš/Raban a kol.: Kurs obchodního práva (Obchodní závazky). Praha, C.H.Beck, 2007
- Bejček/Eliáš/Hajn/Ježek a kol.: Obecná část, Soutěžní právo. Praha, C.H.Beck, 2007
- Boguszak, J.; Čapek, J.; Gerloch, A.: Teorie práva. Praha, ASPI Publishing, 2004
- Budin, R.P.: Guide pratique de l'exécution des contrats internationaux de construction, Berne, Staempli Editions SA, 1998
- Bělohlávek, A.: Smluvní podmínky FIDIC v některých obchodněprávních vztazích s mezinárodním prvkem, Obchodní právo: Časopis pro obchodněprávní praxi, 2006
- Bělohlávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, Praha, C.H.Beck, 2004
- Boháček, M.: Základy amerického obchodního práva, Praha, Linde, 2007.
- Bunni, N.G.: The FIDIC Forms of Contract - Third Edition. Blackwell publishing, 2005
- Corbett, E.C.: FIDIC 4TH – A Practical Legal Guide. Sweet and Maxwell, London, 1991
- Černá, S.: Obchodní právo. Praha, ASPI, 2006

- Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC):
Conditions of Contract for Construction, First Edition 1999
- Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC):
Conditions of Contract for Plant and Design-Build, First Edition
1999
- Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC):
Conditions of Contract for EPC/Turnkey Projects, First Edition 1999
- Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC): Guide to
the Use of FIDIC Conditions of Contract for Works of Civil
Engineering Construction (Fourth Edition). Ženeva, 1989
- Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils (FIDIC): The
FIDIC Contracts Guide, Lausanne, First Edition 2000
- FIDIC: (Expertní překlad z iniciativy FIDIC): Conditions de Contrat
Applicables aux Travaux de Construction (pour les travaux de
construction et de génie civil conçus par le Maître de l'Ouvrage),
Edition test 2006
- Dědič, J.: Bis de eadem re aneb dvakrát o tomtéž (a pokaždé jinak),
Právní rádce č.11, *Economia*, 2008
- Fisk, E.R.: Resident Engineer's Field Manual, PTR Prentice Hall,
1993
- Gerloch, A.: Teorie práva. Aleš Čeněk, 2007
- Grulich, T.: Smlouva o dílo a poctivost obchodního styku, Právní
rádce č.5, *Economia*, 2007
- Grulich, T.: „FIDIC“ a úskalí jejich aplikace, Právní rozhledy č.7,
C.H.Beck, 2009
- Glavinis, P: Le contrat international de construction. Paris, GLN
Joly Editions, 1993
- Hök, G.S.: FIDIC Red Book Conditions of Contract for Construction
– Erläuterung und Übersetzung, Berlin, VBI, 2006
- Hök, G.S.: Internationales Baurecht, Düsseldorf, Werner Verlag,
2001

- Horgan, M.O'C.: *Competitive Tendering for Engineering Contracts*,
EFN SPON, 1994
- Chappel, D.: *Building Contract Claims*. Oxford Blackwell
Publishing, 2005
- Jaynes, G.: *Claims, Disputes and their Resolutions, Presented at the
FIDIC New Contracts Launch Seminar Series (Sept. - Dec. 1998)*
- Kapellmann K.D.: *Juristisches Projektmanagement*. Düsseldorf,
Werner Verlag, 1997
- Kapellmann K.D.: *Schlüsselfertiges Bauen*. Düsseldorf, Werner
Verlag, 1997
- Klee L.: *Alokace rizik ve smluvních podmínkách*, *Stavitel*, 2008/1
- Klee L.: *Smluvní podmínky FIDIC*, *Právník* 8/2009
- Klee L.: *Smluvní podmínky FIDIC jako součást lex mercatoria*,
Právní rádce 7/2009
- Klee L.: *Vybrané otázky spojené s překladem a použitím smluvních
podmínek FIDIC*, *Právní fórum* 6/2009
- Knapp, V.: *Teorie práva*. C.H.Beck, 1995
- Knapp, V.: *Velké právní systémy*. C.H.Beck, 1996
- Knutson, R.: *FIDIC, An Analysis of International Construction
Contracts*. Kluwer Law International, 2005
- Krč R., Marek K., Petr M.: *Zákon o veřejných zakázkách a koncesní
zákon s vysvětlivkami a předpisy souvisejícími*, Linde Praha a.s.,
2006
- Kučera Z.: *Mezinárodní právo soukromé*, Plzeň, Aleš Čeněk, s.r.o.,
2004
- Kučera Z., Pauknerová M., Růžička, K.: *Právo mezinárodního
obchodu*, Plzeň, Aleš Čeněk, s.r.o., 2008
- Mallmann, R.: *Bau – und Anlagenbauverträge nach den FIDIC-
Standardbedingungen*, München, Verlag C.H.Beck, 2002
- Marek, K.: *Ke smlouvě o dílo a poctivosti obchodního styku*, *Právní
rádce č.8, Economia*, 2007

- Marek, K.: Smluvní obchodní právo, kontrakty. Brno, Masarykova univerzita, 2006
- Marek, K.: Nové stavební právo. Brno, Masarykova univerzita, 2007
- Ministerstvo dopravy a spojů (Odbor pozemních komunikací): Obchodní podmínky staveb pozemních komunikací. Praha, 1.vydání 2002
- Oberlender, G.D.: Project Management for Engineering and Construction. McGraw-Hill Higher Education, 2000
- O'Leary, A.F.; Acet, J.: Construction nightmares. BNI Publications, 2002
- Oleríny, M: Řízení stavebních projektů - Claimový management. Praha, C.H.Beck, 2005
- Oleríny, M: Řízení stavebních projektů - Ceny a smlouvy v zahraniční praxi. Praha, C.H.Beck, 2002
- Oleríny, M: Vývoz stavebních prací a tendrová řízení, Praha, BertelsmannSpringer, 2000
- Pelikánová, I.: Obchodní právo. Praha, ASPI, 2005
- Pelikánová, I., Černá, S.: Obchodní právo (2). Praha, ASPI, 2005
- Plíva, S.: Obchodní závazkové vztahy. Praha, ASPI, 2006
- Raban, P.: Alternativní řešení sporů, Arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí, Praha, C.H.Beck, 2004
- Rais, K., Smejkal, V.: Řízení rizik. Praha, GRADA Publishing., a.s., 2003
- Riches, J.L.; Dancaster, Ch.: Construction Adjudication, Blackwell Publishing, 2004
- Rozehnalová, N.: Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku, Praha, Aspi, 2002
- Rozehnalová, N.: Právo mezinárodního obchodu, Praha, Aspi, 2006
- Růžička, K.: Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Plzeň, Aleš Čeněk, 2005

Slovenská asociácia konzultačných inženierov (SACE), Zmluvné podmienky na výstavbu, SACE 2004

Souček, Z.: Firma 21. století. Praha, PROFESSIONAL PUBLISHING, 2005

Smith, N. J.: Engineering Project Management. Blackwell Science, 1995

Sykes, J.K.: Construction Claims. London, Sweet & Maxwell, 1999

Štenglová, I., Plíva, s., Tomsa, M.: Obchodní zákoník – komentář. Praha, C.H.Beck, 2006

Štraus, J.: Věcná břemena a veřejnoprávní omezení. Právní rozhledy č.6. C.H.Beck, 2006

Tichý, M: Ovládání rizika. Praha, C.H.Beck, 2006

Tichý, M: Projekty a zakázky ve výstavbě. Praha, C.H.Beck, 2008

Totterdill, B.: FIDIC user's guide, London, Thomas Telford Publishing, 2001

Verband Beratender Ingenieure VBI: FIDIC Red Book (Erläuterung und Übersetzung). Berlin, 2006

Všeobecné obchodní podmínky pro zhotovení stavby. Rada výstavby a Hospodářská komora ČR pod záštitou Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR a Ministerstva pro místní rozvoj ČR, 2007

Zmluvné podmienky na výstavbu na stavebné a inženiarské diela projektované objednávateľom, SACE, 2004

Elektronické prameny

<http://www.arbcourt.cz/>

<http://www.cace.cz>

<http://www.compet.cz>

<http://www.eib.org/>

<http://www.fidic.org>

<http://www.iccwbo.org/court/arbitration>

<http://www.portal-vz.cz/>

http://www1.fidic.org/resources/mdb/cons_mdb_spanish_iadb_jun06_contract_guide.doc

<http://www.stavebnionline.cz>

<http://www.strukturalni-fondy.cz/regionalni-politika/ispa>

<http://tridniky.cz>

<http://www.urspraha.cz>

Atkinson, D.: Delay and Disruption - Constructive Acceleration Claims. [online]. Dostupné z WWW: Atkinson law.com

Berger, K., P.: Transnational Law Digest and Bibliography - A project of CENTRAL, University of Cologne (Germany) [online]. Dostupné z WWW: tldb.net.

Bordeaux, A.: Effect of the applicable law on FIDIC Conditions [online]. Dostupné z WWW: Fidic.org

Bureš, F.: Specifika vedení obchodního jednání v Rusku. [online]. Dostupné z WWW: Exporter.ihned.cz

Brunetti, M.: The Lex Mercatoria in Practice: The Experience of the Iran- United States Claims Tribunal, in: (2002) 18 Arb. Int., 355 et seq. [online]. Dostupné z WWW: Uni-koeln.de

Dimitrios, A.: Law applicable to merits of the arbitration dispute (an overview of the

- English, Swiss and French arbitration laws). [online]. Dostupné z WWW: Mpra.ub.uni-muenchen.de
- Desjardins, L.: La résolution des litiges commerciaux internationaux (De plus en plus la voie de l'arbitrage). [online]. Dostupné z WWW: Barreau.qc.ca
- Eiselen, S.: Unresolved damages issues of the CISG: a comparative analysis [online]. Dostupné z WWW: Cisg.law
- Fontaine, M.: Les Clauses de Force Majeure dans les Contrats Internationaux, DPCI 1979, at 469 et seq. [online]. Dostupné z WWW: Uni-koeln.de
- Grulich, T.: Slib odškodnění [online]. Dostupné z WWW: <http://www.ipravnik.cz/cz/clanky>
- Hoek, S.: Are Civil Law Engineers fit for FIDIC? [online]. Dostupné z WWW: Dr-hoek.de
- Hoek, S.: FIDIC Claim Management. [online]. Dostupné z WWW: Dr-hoek.de
- Hoek, S.: The civil law decennial (decennial) liability under FIDIC contracts [online]. Dostupné z WWW: Dr-hoek.de
- Hoek, Sebastian: Opracowanie na podstawie polskiej wersji językowej wzorów kontraktów FIDIC [online]. Dostupné z WWW: Dr-hoek.de
- Jeffrey, Wah-Teck, CHAN: Allocation of Work Among Formulating Agencies [online]. Dostupné z WWW: Uncitral.org
- Lando, Ole, CISG and Its Followers: A Proposal to Adopt Some International Principles of Contract Law, in: American Journal of Comparative Law 53, Berkley 2005. [online]. Dostupné z WWW: Uni-koeln.de
- Lindström, A.: A comparison between selected topics in AB 04 and in FIDIC - Short Form of Contract and CONS. [online]. Dostupné z WWW: Jur.lu.se

- Marek, K.: Limitace náhrady škody a smluvní pokuty. [online].
Dostupné z WWW: <http://www.sak>.
- McCabe, R.: What is Float Time, and Who Owns It? [online].
Dostupné z WWW:
Southcarolinaconstructionlawyer.com
- Melis, W.: Force Majeure and Hardship Clauses in International Commercial Contracts in View of the Practices of the ICC Court of Arbitration, 1 J.Int'l Arb. 1984, at 213 et seq. [online]. Dostupné z WWW: Uni-koeln.de
- Molineaux, Ch.: Moving toward a Construction Lex Mercatoria. A lex Constructionis [online]. Dostupné z WWW: Uni-koeln.de
- Myšáková, P.: Principy evropského smluvního práva [online].
Dostupné z WWW: E-polis.cz
- Nikiforov, I.: Using FIDIC Contracts in Eastern Europe?. [online].
Dostupné z WWW: Friends-partners.org
- Papworth, J.: Claims under the new FIDIC Conditions of Contract. [online]. Dostupné z WWW: Fidic.org
- Radošovský, P.: Rozhodné právo v závazkových vztazích z mezinárodního obchodu - Lex mercatoria [online]. Dostupné z WWW: Epravo.cz
- Seppala, Ch.: INTERNATIONAL CONSTRUCTION CONTRACT DISPUTES: Commentary on ICC Awards Dealing with the FIDIC International Conditions of Contract. [online]. Dostupné z WWW: Fidic.org
- Spanos, P.: Be Cautious on Who Controls the "Float" Time on Some of Those Critical Path Jobs [online]. Dostupné z WWW: Awci.org
- Tichý, M.: Alokace rizik ve stavebním procesu. [online]. Dostupné z WWW: Volny.cz/milik.tichy
- Van Houtte, H.: Les Principes UNIDROIT et l'Arbitrage Commercial International, in: ICC (ed.), The UNIDROIT Principles for

Disertační práce na téma: Smluvní podmínky FIDIC v České republice
Skolitel: Prof. JUDr. Květoslav Růžička, CSc.; Zpracovatel: JUDr. Lukáš Klee
(celkem 204)

International Commercial Contracts - A New Lex Mercatoria?, Paris
1995, at 181 et seq. [online]. Dostupné z WWW: Uni-koeln.de
3D/International, Inc.: CM At Risk. Dostupné z WWW:
<http://www.3di.com/toolbox/cmatriisk.pdf>

Obsah

ÚVOD A CÍLE PRÁCE	3
1. KAPITOLA	7
1.1. Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils	7
1.1.1. Historie a statut FIDIC.....	7
1.2. Členství České republiky ve FIDIC	8
1.2.1. CACE.....	8
2. KAPITOLA	10
2.1. Smluvní podmínky ve stavebnictví.....	10
2.1.1. Smluvní podmínky podle českého práva	10
2.1.2. Tuzemské obchodní podmínky výstavbových projektů	12
2.1.2.1 <i>Další tuzemské obchodní podmínky .....</i>	<i>12</i>
2.1.2.2 <i>Některé tuzemské smluvní podmínky podle FIDIC .....</i>	<i>13</i>
2.1.3. Vykládací pravidla podle českého práva	14
2.1.4. Obchodní podmínky při zadávání veřejných zakázek	15
3. KAPITOLA	16
3.1. Vzorové podmínky na dodávku stavebních prací.....	16
3.1.1. Rozlišení podmínek FIDIC podle specifik projektů.....	16
3.2. CONS	18
3.2.1. Struktura CONS.....	19
3.3. P&DB	20
3.3.1. Struktura P/DB.....	21
3.4. EPC	22
3.4.1. Struktura EPC	23
3.5. Short Form of Contract.....	24

3.5.1.	Struktura Short Form of Contract.....	25
3.6.	Jiné formy projektů	25
3.7.	DBO.....	25
3.7.1.	Struktura DBO	27
3.7.2.	Public - private partnership a FIDIC DBO	27
3.8.	Další vzory smluvních podmínek FIDIC	28
4.	KAPITOLA	31
4.1.	Knihy FIDIC a jejich použití v právním systému České republiky.....	31
4.1.1.	Správce stavby (The Engineer).....	31
4.1.2.	Tzv. dodatečné stavební práce podle zákona č. 137/2006 Sb.....	33
4.1.3.	Změny a úpravy	36
4.1.4.	Změny a úpravy v kontextu zák. č. 137/2006 Sb.....	41
4.1.5.	Stavební deník.....	42
4.1.6.	Vlastnické právo a nebezpečí škody na věci	44
4.1.7.	Průběh prací	45
4.1.8.	Zpoždění	46
4.1.9.	Přerušení	46
4.1.10.	Odstoupení od smlouvy	47
4.1.11.	Záruční doba	49
4.1.12.	Duševní a průmyslová vlastnická práva	51
4.1.13.	Přímé platby podzhotovitelům.....	54
4.1.14.	Limitace odpovědnosti.....	55
4.2.	Příprava zvláštních podmínek.....	57
4.3.	Vzory FIDIC a jejich implementace v Česku.....	57
4.3.1.	Fondy Evropské unie	57
4.3.2.	Evropská investiční banka	58
4.3.3.	Obchodní podmínky staveb pozemních komunikací.....	59

5. KAPITOLA	61
5.1. FIDIC v kontextu mezinárodního obchodu	61
5.1.1. Smysl vzorových dokumentů ve stavebnictví	61
5.1.2. Vztah k lex mercatoria.....	62
5.1.3. Standardizované vzory jako pramen objektivního dispozitivního práva..	65
5.1.4. Vliv na rozhodování sporů.....	70
5.1.5. Obligační statut smlouvy	72
5.1.6. Absence volby práva.....	73
5.1.7. Výklad.....	78
5.1.8. Kontext obchodní zvyklosti	80
5.1.9. Zásady lex constructionis.....	83
5.1.10. Rešerše.....	89
6. KAPITOLA	92
6.1. Alokace rizik	92
6.1.1. Nositelé rizik podle jednotlivých knih.....	92
6.1.2. Alokace rizik podle CONS	95
6.1.3. Alokace rizik podle P/DB	99
6.1.4. Alokace rizik podle EPC.....	99
6.2. Pojištění	100
6.2.1. Všeobecné požadavky na pojištění	101
6.2.1.3 <i>Pojištění stavby a vybavení zhotovitele</i>	102
6.2.1.4 <i>Pojištění proti zranění osob a škodám na majetku</i>	102
6.2.1.5 <i>Pojištění zaměstnanců</i>	103
7. KAPITOLA	104
7.1. Cena díla	104
7.1.1 Druhy cen díla ve výstavbových projektech.....	107
7.1.2 Rozlišení knih FIDIC z hlediska ceny díla	108

8. KAPITOLA	110
8.1. Claim	110
8.1.1. Claimy podle CONS	115
8.1.1.1 <i>Claimy zhotovitele</i>	115
8.1.1.2 <i>Claimy objednatele</i>	117
8.1.1.3 <i>Zánik nároku</i>	118
8.1.2. Claimy podle PD/B	125
8.1.3. Claimy podle EPC	126
8.1.4. Možné přístupy při řešení sporu	127
9. KAPITOLA	130
9.1. Historický vývoj řešení sporů podle FIDIC	130
9.1.1. Panely pro řešení sporů	131
9.1.1.1 <i>Výhody a nevýhody panelů pro řešení sporů</i>	132
9.2. Spory a jejich řešení v aktuálních verzích	133
9.2.1. Vývoj sporu po rozhodnutí Správce stavby	135
9.2.2. Rozhodčí řízení v Česku	136
9.2.2.1 <i>Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky</i>	136
9.2.2.2 <i>Vlastní řízení před RS HK a AK</i>	138
9.2.3. Mezinárodní arbitráž u ICC	139
10. KAPITOLA	141
10.1. Claimový management	141
10.2. Ekonomické aspekty claimového managementu	142
10.2.1. Vyčíslení nákladů claimů	142
10.2.2. Režijní náklady a zisk	143
10.2.3. Způsob měření a oceňování	145
10.3. Vedení claimové agendy v praxi FIDIC	147
10.3.1. Popis procesů – fáze před uplatněním nároku	148

10.3.2.	Popis procesů – fáze po uplatnění nároku	149
10.3.3.	Checklist claimů zhotovitele.....	150
10.3.4.	Struktura týmu	152
10.3.5.	Vzorové dopisy - oznámení nároku	153
10.3.6.	Vzorové dopisy - Předložení nároku	154
10.3.7.	Popisy činností	155
11.	SLOVNÍK.....	159
11.1.	Problematika překladů.....	159
11.1.1.	Slovník - Obecná část	169
11.1.2.	Slovník - Nároky zhotovitele.....	173
11.1.3.	Slovník - Nároky objednatele	175
12.	ZÁVĚR.....	177
13.	ABSTRAKT (ANGLICKY)	183
14.	ABSTRAKT (ČESKY)	187
	SEZNAM PRAMENŮ.....	191
	ELEKTRONICKÉ PRAMENY.....	196
	OBSAH	200